BREVISSIMA Inſtitutio,

Seu,

Ratio Grammatices cognoſcendæ, ad omnium puerorum utilitatem præſcripta:

Quam ſolam Regia Majeſtas in omnibus Scholis docendam præcipit.

LONDINI,
Excudit *Bonhamus Nortonus* Regius in Latinis, Græcis *& Hebraicis Typographus.* 1634.

46/2 17
269.1

Studium Grammatices omnibus eſſe neceſſarium.

GRammatices labor eſt parvus, ſed fructus in illa eſt
Non parvus: Parva hæc diſcito parve puer.
Nemo eſt tam doctus, qui non cognouerit iſta:
Cur pudeat pueros iſta labore ſequi?

BRITISH MUSEUM

DE GRAMMATICA & ejus partibus.

GRAMMATICA eſt rectè ſcribē-di atque loquendi Ars.

GRAMMATICÆ quatuor ſunt partes.
Orthographia, Syntaxis,
Etymologia, Proſodia.

DE ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA eſt rectè ſcribēdi ratio; qua docemur, quibus quæq. dictio ſit formāda literis: ut, Lectio, non Lexio: ab ὀρθὸς, rectus, & γραφὴ, ſcriptura.

De literis.

EX viginti duabus literis quinq; ſunt vocales: *a, e, i, o, y*: nam *y* Græca eſt. Ex quibus variè diſpoſitis coaleſcunt diphthongi quinque, *æ, au, œ, ei, eu*, ut *Muſæ. Audio. Pœnam. Hei. Euge.* Reliquæ literæ conſonantes appellantur: quarū novem ſunt mutæ: *b, c, d, f, g, k, p, q, t*. Septem autem ſemivocales: *l, m, n, r, ſ, x, z*.

Mutæ. Semivocales.

Ex

Liquidæ. S

Ex quibus quatuor vocātur etiā liquidæ; *l, m, n, r*. *S* verò ſuæ cujuſdam poteſtatis litera eſt, quæ interdum etiam liqueſcit. *X* & *Z* duplices ſunt conſonantes, atque etiam *I* inter duas vocales.

X & Z.
I & V conſonantes aliquando.

Adduntur etiam conſonantibus *I* & *V*, quando ſibi vel aliis vocalibus in eadem ſyllaba præponuntur; ut, Iuno, Iovis, voluntas, vultus.

K, Y, & Z, hi aſpiratio.

K, y, & *z*, latinis dictionibus nunquā admiſcentur. *H*, propriè quidem litera non eſt, ſed aſpirationis nota; Apud Poetas autem interdum conſonantis vim obtinet.

Præponitur autem vocalibus omnibus; ut, Hamus, hebenus, hiatus, homo, humus, hymnus, conſonantibus verò nullis; rectè itaque enuntiamus

Hiulcus, Hiacchus, } triſſyllaba: Hieronymus, Hieremias, } pentaſyllaba.

At in latinis dictionibus interdum *h* poſtponitur c: ut Charus, charitas, pulcher, pulchritudo.

Biſariam pinguntur literæ; maiuſculis ſcilicet characteribus, & minuſculis. Majuſculis inchoantur ſententiæ: ut, *Deum time. Regem honora*: & propria nomina: ut, *Henricus*, *Anglia*.

Diligēter obſervari oportebit, quæ dictiones diphthongis ſcribātur; nā hæ quidē vel ſcribi omnino vel ſignari debēt: ut, *Muſæ præſunt*, vel *Muſę pręſunt*.

Literę majuſculę.

Litteræ majuſculæ, cū ſolæ ac paucæ ſcribuntur, aliquando ſignificāt prænomen, aliquādo numerū: ut

A. Aulus.	P.C. Patres conſcripti.
C. Caius.	Q. Quintus, Quæſtor, Quirites.
D. Decius.	R.P. Reſpublica.
G. Gaius.	Sp. Spurius.
L. Lucius.	Sex. Sextus.
M. Marcus.	S.P.Q.R. Senat. populuſq; Romanus.
P. Publius.	T. Titus.
P.R. Populus Romanus.	T. C. Tua clementia. Et eius generis infinita.

In

In numeris verò ſignificant,

I	1	Vnum,
V	5	Quinque,
IX	9	Novem,
X	10	Decem,
XL	40	Quadraginta,
L	50	Quinquaginta,
XC	90	Nonaginta,
C	100	Centum,
D	500	Quingenta,
M	1000	Mille.

De ſyllabarum diſtinctionibus.

REctè ſcripturo diſcendum eſt in primis, ſyllabas inter ſcribendum aptè diſtinguere atque connectere. In ſimplicibus vocibus *bd*, vocali ſequenti adhærent: ut, A-bdomen, A-bdera.

Quam quidem rationem ſequuntur & iſta;

ct	ut	Do-ctus; San-ctus;	gm gn	ut	A-gmen, I-gnis;
pſ	ut	Scri-pſi, Sum-pſi;	ſt	ut	Ve-ſter, Magi-ſter;
ſc	ut	Pi-ſcis; Di-ſco;	xi	ut	An-xius, Di-xi & ſimilia.
tn	ut	Æ-tna;			

Inter *m* & *n* non interſeritur *p*. Malè igitur pingeretur Sõpnus, pro ſomnus; Colũpna, pro colũna.

Poſt *x* non ſcribitur *ſ*: ut, Excribo, exolvo, non exſcribo, exſolvo. In compoſitis cum præpoſitione, auribus & euphoniæ ſerviendum eſt:

ut Occurro, Officio, Aufero, potiùs quàm Obcurro, Obficio, Abfero.

Et contrà, Abſtineo, Obtineo, Obrepo, non autem Auſtineo, Octineo, Orrepo.

Atque

Atque hujus rei gratiâ, etiam conſonantes in c
poſitione aliquando interſeruntur: ut, Redamo, r
deo, ambigo, ambio.

DE ORTHOEPIA.

Orthoëpia.

ORthographiæ affinis eſt Orthoepi hoc eſt, emendatè rectèque loque ratio: ab ὄρθος rectus, & ἔπος ve hû

Hîc in primis curandũ eſt, ut pr ceptores tenera ac balbutientia puerorum ora ſic effingant & figurẽt, nè vel cõtinuâ linguæ volubilitate itâ ſermonẽ præcipitent, ut nuſquam, niſi ubi ſpiritus deficit, orationẽ claudãt: vel cõtrà, ad ſingulas quaſque voces longâ interſpiratione conſileſcant, ructu, riſu, ſingultu, ſcreatu, vel tuſſi, ſermonis tenorẽ ineptè dirimẽtes,

Cæterùm ante omnia deterrẽdi ſunt pueri ab iis vitiis, quæ noſtro vulgo penè propria eſſe videntur: cujuſmodi ſunt Iotaciſmus, Lambdaciſmus, Iſchnotes, Trauliſmus, Plateaſmus, & ſimilia.

Iotaciſmus.

Iotaciſmus dicitur, quando, (I) litera pleniore ſono & ſupra juſtum decorum extenditur, quo vitio ex noſtratibus maximè laborãt Angli ſeptẽtrionales.

Lambdaciſmus.

Lambdaciſmus eſt, ubi quis (L) nimis operosè ſonat: ut, Ellucet, pro elucet, Sallvus, pro ſalvus.

Noſtrati vulgo diverſum vitium impingitur, nẽpe quòd hanc literam pinguius juſto pronuntiant, dum

pro { Multus, Mollis, Falſus, } auditur { Moultus. Moolis, Faulſus.

Iſchnotes.

Iſchnotes eſt quædam loquendi exilitas, quoties ſyllabas aliquas exiliùs & graciliùs enuntiamus quàm par eſt: ut cum

Pro { Nunc, Tunc, Aliquis Alius, } proferimus { Nync. Tync. Eliquis. Elius.

Trau-

Traulismus eſt hæſitantia quædam aut titubantia ...tis, quàndo eadem ſyllaba ſæpius repetitur: ut, Cacacanit, pro canit: Tututullius, pro Tullius. Traulismus.

Huic vitio ut fœdiſſimo, ità periculoſiſſimo, ...c ſuccurrendum putat Fabius: ſi exigatur à pueris ...t nomina verſus affectatæ difficultatis, ac plu...imis & aſperrimis inter ſe cōſitibus ſyllabis cōca-...natis, ac velut cōfragoſis, quā citiſſimè volvātur. ut.

Arx, tridans, roſtris, ſphinx, præſter, torrida, ſeps, ſtrix,

——————poſtquam diſcordia tetra

Belli ferratos poſtes portaſque refregit.

Plateaſmus eſt, quando craſſius & voce pluſquam ...irili loqui nitimur: ut cum Plateaſmus.

pro	Montes, Fontes, Pontes,	efferimus	Mountes. Fountes. Pountes.
...t etiam pro	Ergo, Sperma Perago,	efferimus	Argo. Sparma. Parago.

...unt alibi apud noſtrates, qui pro V conſonan-...e ſonant F. & è contra, V, pro F. F. pro V.

Vt	Folo, Fis, Folui Felle	pro	Volo. Vis. Volui. Velle.
Et rurſum	Vero, Vers, Vorre	pro	Fero, Fers. Ferre.

V pro F.

S verò mediam inter duas vocales corruptè ſo-...ant nonnulli, S

pro	Læſus, Viſus, Riſus,	pronunciantes	Læzus. Vizus. Rizus.

H, in initio dictionis leniùs, in medio aſperiùs ...nunciari volunt: Malè ergò H

pro

pro	Homo, Hamus, Humus, Chriſtus, Chriſma, Chremes, Thus, Diphthongus, Sphæra,	Efferimus	Omo. Amus. Vmus. Criſtus. Criſma. Cremes. Tus. Diptongus. Spæra.

Fœdè quoque erratur à noſtris, ubi t & d tanq aſpiratas pronuntiant.

ut	Amath, Caputh, Aputh,	pro	Amat. Caput. Apud.

At innumera penè ſunt hujus generis vitia, q bonarum literarum candidatis, & præceptorum d ligentiæ emendanda relinquimus.

De ſententiarum punctis.

NEque exigua Orthographiæ pars in ſcriptu rectè diſtinguenda conſiſtere videtur: Proin de clauſularum diſtinctionibus paucula ann taſſe non fuerit ſupervacaneum.

Puncta quæ. Puncta ergò ſive notæ, quibus in ſcribendo utu tur eruditi, Latinis dicuntur, Subdiſtinctio, Med diſtinctio, Plena ac perfecta diſtinctio: Græcis, C ma, Colon, Periodus.

Comma. Subdiſtinctio ſeu Cōma, eſt ſilentii nota, ſeu p tius reſpirādi locus: utpote quā pronūtiationis t minus, ſenſu manente, ita ſuſpēditur, ut quod ſeq tur, continuò ſuccedere debeat. Notatur autē pu cto deorſum caudato, ad hunc modum (,)

Ovid. *Vtendum eſt ætate: cito pede præterit ætas:*
Nec bona tam ſequitur, quàm bona prima fu

Hâc item notâ diſtinguuntur orationum ſingu partes: ut.

Iuven

Juven. *Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, aliptes,*
Græculus eſuriens in cœlum, juſſeris, ibit.

Media diſtinctio, ſeu Colon, eſt ubi tantum ferè de ſententia reſtat, quantum jam dictum eſt : & eſt perfecta Periodi pars, notatúrq; duobus punctis, ſic (:) ut, *Quemadmodum horologii umbram progreſſam ſentimus, progredientem non cernimus : & fruticem aut herbam creviſſe apparet, creſcere autem nulli videtur : ita & ingeniorum profectus, quoniam minutis conſtat auctibus, ex intervallo ſentitur.* Colon.

Plena diſtinctio, quæ & Periodus dicitur, ponitur poſt perfectam ſententiam ; quæ & puncto plano notatur, hoc modo (.) ut, Periodus.

Dic mihi Muſa virum, captæ poſt tempora Trojæ,
Qui mores hominum multorum vidit, & urbes.

Huc annumerari ſolent Parentheſis & Interrogatio.

Parentheſis eſt ſententia duabus ſemilunulis incluſa ; quâ remotâ, ſermo tamen manet integer : ut, Parentheſis.

——Princeps (quia bella minantur
Hoſtes) militibus urbes præmunit, & armis.

Interrogatio ſignatur duobus punctis, ac ſuperiore ſurſum caudato, ſic (?) ut, Interrogatio

Et quæ tanta fuit Romam tibi cauſa videndi?

DE ETYMOLOGIA.

Etymologia verſatur in primis circa inveſtigandas dictionum origines : ut, num *Cælebs* dicatur, quaſi *cœleſtem vitam agens*, num *Lepus*, quaſi *levipes*.

Cæterùm Etymologia (quatenus nos hoc loco ea diſſerimus) eſt ratio cognoſcendi caſuum diſcrimina : ut, *fortis, fortiter; lego, legit* : omnéſque orationis partes complectitur. Cicero Notationem, ſeu Veriloquium vocat. Componitur autem ab ἔτυμος verus, & λόγος ſermo.

DE OCTO PARTIBUS ORATIONIS.

Partes orationis ſunt octo.	*Nomen, Pronomen, Verbum, Participium,*	declinabiles;	*Adverbium, Conjunctio, Præpoſitio, Interjectio.*	indeclinabil.

NOMEN.

NOmen eſt pars orationis, quæ rem ſignificat ſine ulla temporis aut perſonæ differentia.

Nomen dupliciter dicitur: Subſtantivum et Adjectivum.

Subſtantivum eſt, quod nihil addi poſtulat ad ſuam ſignificationem exprimendam.

Eſt autem ſubſtantivum duplex { Appellativum, et Proprium.

Appellativum eſt, quod rem multis communem ſignificat: ut, *Homo, lapis, juſtitia, bonitas.*

Proprium eſt, quod rem uni individuo propriam ſignificat: ut, *Jeſus, Maria, Londinum, Thameſis.*

Proprii nominis tria ſunt genera.

Prænomen, quod vel differentiæ causâ, vel veteri ritu præponitur: ut, *Lucius, Publius, Aulus, Marcus.*

Nomen, quod ſuum eſt cuique: ut, *Petrus, Paulus, Cat... Tullius.*

Cognomen, quod vel à cognatione impoſitum eſt; ut *Gracchus, Fabius, Scipio, Cicero*: vel ab eventu aliquo: ut, *Africanus, Macedonicus, Germanicus.*

Adjectivum eſt, quod Subſtantivo indiget, cui in oratione adhæreat: ut, *Piger, alacris, candidus, clemens.*

Adjectivum eſt duplex: commune et proprium.

Commune eſt, quod affectionem multis communem ſignificat: ut, *Bonus, malus, ſolers, ſatur.*

Proprium eſt, quod affectionem uni individuo peculiarem ſignificat: ut, *Gradivus Marti: Quirinus Romul...*

DE ACCIDENTIBUS NOMINI.

Nomini accidunt ſeptem: Nomini accidentia ſept.

Species, Figura, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Comparatio.

DE SPECIE.

Species nominum eſt duplex: { Primitiva, & Derivativa. } Species.

Primitiva eſt, quæ aliunde non trahitur. Primitiva.
Derivativa eſt, quæ aliunde formatur. Derivativa.

Primitivæ ſubjiciuntur hæc quæ ſequuntur, & hujuſmodi;

Collectivum ſcilicet, quod ſingulari numero multitudinem ſignificat: ut *Concio, cœtus, plebs, turba, pecus, grex.* Collectivum

Fictitium, quod à ſono fingitur: ut, *Sibilus, tintinnabulum, ſtridor, clangor.* Fictitium.

Interrogativum: ut, *Quis, uter, qualis, quantus, quot, cunquis:* Quæ aliquando migrant in indefinita, aliquando in relativa. Interrogativum.

Redditivum, quod interrogativo reſpondet: ut *Talis, tantus, tot.* Redditivum.

Numerale, cujus ſpecies hæ numerantur: Numerale.

Cardinale à quo, ceu à fonte, alii numeri dimanant: ut, *Unus, duo, tres, quatuor.* Cardinale.

Ordinale: ut *Primus, ſecundus, tertius, quartus.* Ordinale.

Diſtributivum: ut, *Singuli, bini, terni, quaterni.* Diſtributiva.

Partitivum, quod ſignificat vel multa ſingulatim; ut, *Quiſque, unuſquiſque, uterque, neuter:* vel unum è multis; ut, *Alter, aliquis, cætera, reliquus.* Partitivum.

Vniverſale: ut, *Omnis, cunctus, nullus, nemo.* Vniverſale.

Particulare: ut, *Aliquis, quiſquam, ullus, quidam.* Particulare.

Derivativa. Derivativa autem has ſpecies ſubjectas habet; nimiru[m]

Verbale. Verbale: ut, *Lectio, litura, auditus, aratrum.*

Patrium. Patrium: ut, *Eboracenſis, Londinenſis, Oxonienſis, Æ[…] nenſis.*

Gentile. Gentile: ut, *Græcus, Latinus, Hebræus, Anglus.*

Patronymicum. Patronymicum, quod vel à patre, vel ab alia quapi[am] ſuæ familiæ perſona derivatur:

ut { *Æacides*, filius vel nepos *Æaci.*
Nerine, filia vel neptis *Nerei.*
Latoïdes, filius *Latonæ.*
Menelaïs, uxor *Menelai.* }

Diminutivū. Diminutivum: ut, *Regulus, popellus, majuſculus, mi[nus]culus.*

Poſſeſſivum. Poſſeſſivum: ut, *Herilis, ſervilis, regius, paternus.*

Materiale. Materiale: ut, *Faginus, lapideus, gemmeus, aureus.*

Locale. Locale: ut, *Hortenſis, agreſtis, marinus, montanus.*

Adverbiale. Adverbiale: ut *Hodiernus, heſternus, craſtinus, cla[n]ſtinus.*

Participiale. Participiale: ut, *Amandus, docendus, videndus, ſcriben[dus].* Et quæ in *lis* exeunt à verbis deducta: ut, *Fictilis, co[…] lis, flexilis, penſilis.*

DE FIGURA.

Figura nominum. Figura aut eſt ſimplex, ut *Juſtus*: aut compoſita, [ut] *Injuſtus.* Sunt qui huc addunt & decompoſitam; [ut] *Irreparabilis.*

DE NUMERO.

Numerus. Numeri ſunt duo: Singularis de uno; ut *Pater*: P[lu]ralis de pluribus; ut *Patres.*

DE CASU.

Caſus nominum ſunt ſex.

Nominativus. Nominativus, qui & rectus dicitur, eſt prima vox [qua] rem aliquam nominamus.

Genitivus. Genitivus, qui ſignificat cujus ſit res quæpiam; […] hic patrius, gignendi, aut interrogandi caſus dici ſol[et].

Dativus. Dativus, ſive dandi caſus dicitur, quo quid cuip[iam] attribuimus. Sub hac voce octavum etiam caſum co[…]

Octavus caſus. pre[…]

prehenderunt: ut, *It clamor cœlo*, id eſt, *in cœlum*.

Accuſativus, qui & incuſativus, vel cauſativus dici poteſt, qui verbum ſequitur; utpote in quem actio verbi immediatè tranſit: ut *Amo patrem*. Accuſativus.

Vocativus, quem & ſalutatorium vocant, vocandis compellandiſve perſonis accommodatur. Vocativus.

Ablativus, quo quippiam ab aliquo auferri ſignificamus. Hic ſextus atque Latinus caſus appellatur, nempe quòd Latinorum ſit proprius. Ablativus. Latin' caſus.

DE GENERE.

Genus eſt ſexûs diſcretio. Et ſunt genera numero ſeptem: Maſculinum, cujus nota eſt *Hic*: fœmininum, *Hæc*: neutrum, *Hoc*: commune, *Hic* & *hæc*: commune trium, *Hic, hæc*, & *hoc*: dubium, *Hic* vel *hæc*: epicœnum ſeu promiſcuum, quum ſub una generis nota utrumque ſexum complectimur: ut, *Hic anſer, hæc aquila*. Quanquam hoc quidem genus ad præſens negotium non ità propriè ſpectare videtur; cùm hoc quidem loco non de natura rerum agatur, ſed de qualitate vocum. Genera ſeptem.

Porrò, inter commune genus & dubium hæc eſt differentia: quòd ubi ſemel communis generis nomini adjectivum copulaveris, non jam integrum fuerit de eadem re loquenti, mutare genus adjectivi: ut, ſi dixeris, *Durus parens*, aut *canis fœta*; quamdiu de eiſdem ipſis individuis loquêris, non licebit mutato genere dicere, *Parentem iniquam*, aut *Canem fœtum*. At verò, dubii generis ſubſtantivo poſito, etiamſi adjectivum maſculinū addideris, nihilo tamen ſeciùs de eadem re ſermonem continuanti, licuerit pro tuo arbitratu mutare genus adjectivi: ut ſi dixeris, *Durum corticem*, poteris etiam de eodem loqui, pergens dicere, *eandem corticem eſſe & amaram*. Communis & dubii differentia.

Ut autem genera nominum ad amuſſim calleas, hi ſequentes canones tibi ſummâ diligentiâ imbibendi ſunt, quos & *Guliel. Lilio* Anglo acceptos referre debes.

Guilielmi Lilii

Regulæ generales propriorum.

Maſcula ſunt nomina Divorum, Virorum, Fluviorum, Menſium, Ventorum.

PRopria quæ maribus tribuuntur, maſcula dicas:
Ut ſunt divorum; Mars, Bacchus, Apollo: virorum;
Ut Cato, Virgilius: fluviorum; ut, Tybris, Orontes:
Menſium, ut October: ventorum, ut Libs, Notus, Auſter.

De Fœmininis.

Fœminina Dearum, Mulierum, Urbium. Regionum. Inſularum. Exceptio. Etiā* Hippo. Etiā* Reate, Cære.

PRopria fœmineum referentia nomina ſexum,
Fœmineo generi tribuuntur: ſive dearum
Sunt; ut, Juno, Venus: mulierum; ceu, Anna, Philotis;
Urbium; ut, Elis, Opus: regionum; ut, Græcia, Perſis:
Inſulæ item nomen; ceu, Creta, Britannia, Cyprus.
Excipienda tamen quædam ſunt urbium; ut iſta
*Maſcula, * Sulmo, Agragas: quædam neutralia, ut * Argos,*
Tibur, Præneſte: & genus Anxur quod dat utrumq;.

Regulæ generales Appellativorum.

Appel. arborum fœmin. *Rectius qui colunt [illegible] pinus, vix. Pinaſter.

APpellativa arborum erunt muliebria; ut, alnus,
*Cupreſſus, cedrus. Mas * ſpinus, mas oleaſter:*
Et ſunt neutra, ſiler, ſuber, thus, robur, acerq;.

Epicœna.

Nomina Volucrum, Ferarum, Piſcium. Exceptio generalis. * [illegible] de appellativis.

SUnt etiam volucrum; ceu, paſſer, hirundo: ferarum;
Ut, Tigris, Vulpes: & piſcium; ut, oſtrea, cetus,
Dicta epicœna: quibus vox ipſa genus feret aptum.
*Attamen ex * cunctis quæ diximus ante, notandum,*
Omne quod exit in um, ſeu Græcum ſive Latinum,
Eſſe genus neutrum; ſic invariabile nomen.
Sed nunc de reliquis, quæ Appellativa vocantur,
Aut quæ ſunt tanquam Appellativa, ordine dicam:

Nam

Nam genus his ſemper dignoſcitur ex genitivo,
Ipſâ ut monſtrabit ſpecialis regula triplex.

Tres regulæ generales.

Prima regula ſpecialis.

Regula ſpecialis prima.

NOmen non creſcens genitivo, ceu, caro carnis,
Capra capræ, nubes nubis, genus eſt muliebre.

Quoniam Lilius noſter genus nominum appellativorum ex genitivo dignoſcendum docet, admonendi hoc loco ſunt pueri, hanc primam regulam eſſe omnium nominum appellativorum non creſcentium in genitivo; cujus generis ſunt omnia primæ et quartæ inflectionis, & ſecundæ etiam, præter paucula quædam, quæ infrà in tertia regula excepta reperies.

Pertinent etiam ad hanc claſſem pleraq; tertiæ declinationis: cujuſmodi ſunt, Labes, labis; peſtes, peſtis; vis, genitivo vis; mater, matris; caro, carnis.

Maſculina excepta ex non creſcentibus.

MAſcula nomina in a dicuntur multa virorum:
Ut ſcriba, aſſecla, ſcurra, & rabula, lixa, laniſta. 1 Nomina virorum in a.
Maſcula, Græcorum quot declinatio prima
Fundit in as & in es; & ab illis quot per a fiunt: 2 In as, es, & a, primæ declinat. Græcorum.
*Ut, ſatrapas, ſatrapa; * athletes, athleta. Leguntur*
Maſcula item, verres, natalis, æqualis: ab aſſe
Nata, ut centuſſis: conjunge lienis, & orbis; * Sic Poeta, Cometa, Bibliopola.
Callis, caulis, follis, collis, menſis, & enſis,
Fuſtis, funis, panis, penis, crinis, & ignis, 3 Verres, &c.
Caſſis, faſcis, torris, ſentis, piſcis, & unguis,
Et vermis, vectis, poſtis; ſocietur & axis.
Maſcula in er, ceu venter: in os vel us, ut, logos, annus. In er, os, & us

Fœminina non creſcentia.

FOeminei generis ſunt mater, humus, domus, alvus, Fœmin. excepta, in er, os, us.
Et colus, & quartæ pro fructu ficus, acuſq;,

 Porticus,

Porticus, atque tribus, ſocrus, nurus, & manus, idus:
Huc anus addenda eſt, huc myſtica vannus Iacchi:
His jungas os in us vertentia Græca; papyrus,
Antidotus, coſtus, diphthongus, byſſus, abyſſus,
Chryſtallus, ſynodus, ſapphirus, eremus & Arctus,
Cum multis aliis, quę nunc perſcribere longum eſt.

Viz. Nardus, Methodus, Dialectus, &c.

Neutra non creſcentia.

NEutrum nomen in e, *ſi gignit* is, *ut mare, rete:*
Et quot in on *vel in* um *fiunt; ut barbiton, ovum.*
Eſt neutrum hippomanes genus, & neutrum cacoëthes,
Et virus, pelagus: neutrum modò, mas modò, vulgus.

Dubia non creſcentia.

INcerti generis ſunt talpa, & dama, canalis,
Halcyonis, finis, clunis, reſtis, penus, amnis,
Pampinus, et corbis, linter, torquis, ſpecus, anguis,
Pro morbo ficus fici dans, atque phaſelus,
Lecythus, ac atomus, groſſus, pharus, et paradiſus.

Communia non creſcentia.

COmpoſitum à verbo dans a *commune duorum eſt:*
Grajugena à gigno, agricola à colo, id advena monſtrat
A venio: adde ſenex, auriga, et verna, ſodalis,
Vates, extorris, patruelis, perque duellis,
Affinis, juvenis, teſtis, civis, canis, hoſtis.

Excipe Puerpera.

Secunda regula ſpecialis.

Regula ſpecialis ſecunda.

NOmen creſcentis penultima ſi genitivi
Syllaba acuta ſonat, velut hæc pietas pietatis,
Virtus virtutis monſtrant, genus eſt muliebre.

Huc ſpectant, quæ acuunt penultimã genitivi creſcentis: qualia ſunt omnia quintæ inflexionis, præter *Fides*. Omnia item monoſyllaba, præter *Vis*. Reliqua omnia ſunt tertiæ declinationis: ut ſunt omnia deſinentia

In
- C } ut { Halec, halêcis.
- In } ut { Delphin, } înis,
- An } ut { Titan, } ânis,
- Ans } ut { Infans. Quadrans, } antis.
- Ens } ut { Continens, Triens, } entis.
- Vns } ut { Decuns, decuncis.

In *er* longum, quæ Græcis per *ηρ* ſcribuntur: ut, Character, crater, ſtater, ſoter, êris.

Latina in *er* ad tertiam regulam pertinent: quare mulier haud recte in hac claſſecollocatur.

In
- Inx } ut { Syrinx, ingis.
- Anx } ut { Phalanx, angis.
- Vnx } ut { Deunx, Septunx, } uncis.
- Ons } ut { Effrons, Bifrons, } ontis.
- Ors } ut { Cohors, Conſors, } ortis.

Præterea in *o* Latina; quæ *ônis* & *ênis* habent in genitivo: ut, Lectio, ligo, ſpado, ônis; Anio, ênis.

Præter paucula gentilia, quæ ad tertiam regulam pertinent: ut, Macedo, Brito, Saxo, Vangio, Lingo, ŏnis.

In *al* neutra: ut, Vectigal, animal, âlis. Cætera in *al* ſunt tertiæ regulæ.

In *en*, quæ *ênis* habent in genitivo: ut, Lien, Siren, ênis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ων* Græca, quæ retinent *ω* in genitivo: ut, Damon, Ladon, Simon, Trion, ônis.

Quædam variant: ut, Orion, Edon, Egeon, ônis & ŏnis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *ar* Latina: ut, Laquear, exemplar, calcar, âris: præter Jubar, nectar, ăris; hepar, hepătis.

In *or* Latina: ut, Amor, timor, uxor, ôris.

Præter ſequentia, quæ ad tertiam regulam ſpectant: ut,

ut Arbor, marmor, æquor, ador, robor, &c. ŏris. Et Græca quoque nonnulla: ut, Rhetor, Hector, Neſtor, Stentor, &c. ŏris.

In *as* Latina: ut, Majeſtas, lenitas, humilitas, humanitas, &c. ātis. Excipe, Anas, anătis; & Græca quædam: ut, Lampas, monas, trias, decas, ădis.

In *es* Latina aliquot: ut, Quies, magnes, locuples, ētis: Merces, hæres, cohæres, ēdis.

Accedunt his etiam Græca quædam: ut, Lebes, tapes, Dares, Chremes, ētis.

*Pyrois entis

In *is*, quæ faciunt ītis, īnis, & īdis * in genitivo: ut, Samnis, Quiris, ītis: Salamis, Trachis, īnis: Pſophis, Crenis, īdis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.

In *os* Latina: ut, Cuſtos, ōdis: Nepos, ōtis. Præter Compos, impos, ŏtis.

Et Græca quæ retinent ω in penultima genitivi: ut, Heros, Minos, ōis: Rhinoceros, ægoceros, ōtis.

In *us* quæ mittunt genitivum ſingularem in ūtis, ūdis, ūris, untis: ut, Salus, palus, tellus, Opus. Præter unam vocem, Pecus, pecŭdis.

Huc pertinent et comparativa neutra in *us*: ut, Sanctius, probius, melius, pejus, ōris.

In *ax*, tam Latina quam Græca: ut, Limax, fornax, thorax, Phæax, audax, bibax, ācis.

Excipe Græca quædam appellativa et gentilia: ut, Abax, ſtorax, ſtyrax, ſmilax, colax, corax, dropax, Pharnax, Candax, ăcis: Syphax tamen variat ācis, & ăcis.

In *ex* paucula quædam: ut, Vervex, ēcis; Vibex, īcis; Exlex, ēgis; Alex, alēcis.

Reliqua in *ex* ad tertiam regulam referenda ſunt.

In *ix* Latina & Græca: ut, Lodix, radix, cornix, ſpadix, fœlix, phœnix, perdix, coturnix, &c. īcis. Et verbalia omnia in *trix*: ut, Victrix, nutrix, motrix, lotrix, &c. īcis. Cætera pertinent ad tertiam regulam.

In *ox* ſubſtantiva & adjectiva: ut, Celox, velox, ōcis: præter Cappadox, ŏcis; Allobrox, ŏgis; & alia quædam

Ia

In *ux*: ut, Pollux, pollucis. Cætera ſunt tertiæ regulæ.
In *yx* : ut, Bombyx, bombycis : Bebryx autem variat ebrycis. Cætera ad tertiam regulam relegari debent.
In *s* Græca, præcedente *p* : ut, Hydrops, Cyclops, onops, Cercops, ŏpis. Reliqua in *ops* ad tertiam regu- am referenda ſunt.

Maſculina excepta ex acutè creſcentibus.

Maſcula dicuntur monoſyllaba nomina quædam, — Monoſyllaba quædam.
Sal, ſol, ren, & ſplen, Car, Ser, vir, vas vadis, as, mas,
es, Cres, præs, & pes, glis, gliris habens genitivo :
os, flos, ros, & Tros, mus, dens, mons, pons, ſimul & fons,
eps pro ſerpente, grips, Thrax, rex, grex gregis, & Phryx.
aſcula ſunt etiam polyſyllaba in n ; ut, Acarnan, — Polyſyllaba in *n* & *o*.
ichen, & delphin : & in o ſignantia corpus ;
t leo, curculio : ſic ſenio, ternio, ſermo.
Maſcula in er, or, & os ; ceu crater, conditor, heros : — In *er*, *or*, & *os*
ic torrens, nefrens, oriens, cum pluribus in dens :
uale bidens, quando pro inſtrumento reperitur:
dde gigas, elephas, adamas, Garamasque, tapesque,
tque lebes, Cures, magnes, unumque meridi-
nomen quintæ : & quæ componuntur ab aſſe ;
t dodrans, ſemis : jungantur maſcula, Samnis,
ydrops, nycticorax, thorax, & maſcula vervex,
hœnyx, & bombyx pro vermiculo. Attamen ex his
unt muliebre genus, Syren, mulier, ſoror, uxor.

Neutra excepta ex acutè creſcentibus.

Unt neutralia & hæc monoſyllaba nomina, mel, fel, — Neut Mel, & in *al*, *ar*, polyſyllaba.
Lac, far, ver, cor, æs, vas vaſis, os oſſis & oris,
us, thus, jus, crus, pus. Et in al polyſyllaba in arque ;
t capital, laquear. Neutrum halec & muliebre. — Halec.

Dubia acutè creſcentia.

Unt dubia hæc Python, ſcrobs, ſerpens, bubo, rudens, grus,
Perdix, lynx, lymax, ſtirps pro trunco, pedis & calx :
dde dies numero tantùm mas eſto ſecundo.

Communia acutè creſcentia.

Sunt commune, Parens, autorque, infans, adoleſcens,
Dux, illex, hæres, exlex; à fronte creata,
*Ut bifrons: cuſtos, bos, * fur, ſus, atque ſacerdos.*

* Sic latro.

Tertia & ultima regula ſpecialis.

Tertia regula ſpecialis.

NOmen, *creſcentis penultima ſi genitivi*
Sit gravis, ut ſanguis genitivo ſanguinis, eſt mas.

Huc ſpectant penultimam genitivi creſcentis gravantia, cujus generis ſunt paucula illa ſecundæ declinationis, de quibus ſuprà meminimus; videlicet, Socer, gener, puer, ĕri; Adulter, adultĕri; Presbyter, ĕri.

Compoſita à vir viri: ut, Levir, Triumvir, Decemvir, Centumvir, ĭri.

Compoſita item à gero & fero: ut, Armiger, claviger, caducifer, lucifer, ĕri: et adjectiva quædam: ut, Tener, dexter, proſper, ĕri; Satur, ŭri. Spectant huc et Græca omnia neutrius generis in *a*: ut Poëma, dogma, ſophiſma, ænigma, ătis.

In *yr* item Græca: ut, Martyr, martyris; Pſithyr, pſithyris.

Omnia item in *ur* Latina: ut, Augur, murmur, furfur, cicur, ŭris.

In *ut* etiam omnia: ut, caput, capitis; Occiput, occipĭtis.

Præterea in *o* Latina omnia, præter illa quæ ſuperius excipiuntur: ut, Imago, ſartago, ordo, cardo, ĭnis.

In *l*: ut, Annibal, ălis; mugil, ĭlis; Conſul, Præſul, ŭlis.

In *en*: ut, Pecten, tibicen, carmen, crimen, ĭnis.

In *on* Græca, quæ ſumunt *o* parvum in penultima genitivi ſingularis: ut, Canon, dæmon, architecton, Philemon, ŏnis.

In *or* Latina et Græca: ut, arbor, æquor, marmor, pantocrator, apator, ŏris.

In *as*; ut, Anas, anătis.

Et

Et Græca: ut, Arcas, chilias, hebdomas, enneas, ădis.
In *es* Latina: ut, Fomes, limes, ĭtis; præſes, deſes, ĭdis.
In *is* Latina et Græca: ut, Sanguis, pollis, ĭnis; Tyrannis, paropſis, ĭdis.
In *ar* Latina et Græca: ut, Jubar, compar, nectar, bacchar, ăris.
In *er* Græca: ut, Aer, æther, ĕris.
In *s* præcedente conſonante, tam Latina, quam* Græca: ut, * Excipe quædã in *ps*

Princeps,	cĭpis;	Æthiops,	ŏpis;
Hyems,	ĕmis;	Arabs,	ăbis;
Inops,	ŏpis;	Chalybs,	ybis.

In *os* Latina: ut Compos, ŏtis.
In *us* Latina et Græca: ut, Pecus, decus, ŏris; Vellus, vulnus, ĕris; Tripus, Oedipus, ŏdis.
In *ax* Græca: ut, Abax, ſtorax, colax, climax, ăcis.
In *ex* Latina: ut, Index, vindex, carnifex, aruſpex, ĭcis.
In *ix* Latina et Græca: ut, Varix, fornix, calix, ĭcis; Maſtix, ĭgis.
In *ox* Latina et Græca: ut, Præcox, Cappadox, ŏcis; Allobrox, Polyphlox, ŏgis.
In *ux* Latina: ut, Conjux, conjugis, Redux, redŭcis.
Denique in *yx* Græca: ut Onyx, Sardonyx, Ceryx, Eryx, ychis.

Femin. excepta ex graviter creſcentibus.

Foem nei generis ſit hyperdiſſyllabon in do, Hyperdiſſyllabon in *do* & *go*.
Quod dinis; *atque in* go *quod dat* ginis *in genitivo.*
Id tibi dulcedo faciens dulcedinis, idque
Monſtrat compago compaginis: adjice virgo,
Grando, fides, compes, teges, & ſeges, arbor, hyémſque:
Sic Baccar, ſindon, Gorgon, icon et Amazon.
Græcula in as *vel in* is *finita: ut, Lampas, Iaſpis,* Græcula in *as* & *is*.
Caſſis, cuſpis; in us vox una pecus pecudis dans;
His forfex, pellex, carex, ſimul atque ſupellex,
Appendix, hiſtrix, coxendix, adde filixque.

Neutra

Neutra excepta ex graviter creſcentibus.

Inanimat. in a, en, ar, ur, us, put. Excipe.

*E*St neutrale genus ſignans rem non animatam, (dans
Nomen in a; ut problema: en; ut omen: ar; ut jubar:
Ut jecur: us; ut onus: put; ut occiput. Attamen ex his
Maſcula ſunt, pecten, furfur: ſiant neutra, cadaver:
Verber, iter, ſuber, pro fungo tuber, & uber,
Gingiber, & laſer, cicer, & piper, atq; papaver,
Et ſiſer, atq; ſiler. Neutra æquor, marmor, adorq;
Atque pecus, quando pecoris facit in genitivo.

Dubia ex graviter creſcentibus.

*S*Unt dubii generis, cardo, margo, cinis, obex,
Pulvis, adeps, forceps, pumex, ramex, anas, imbrex:
Adde culex, natrix, & onyx cum prole, ſilexq;:
Quamvis hæc melius vult maſcula dicier uſus.

Communia ex graviter creſcentibus.

*C*Ommunis generis ſunt iſta, vigil, pugil, exul,
Præſul, homo, nemo, martyr, Ligur, augur, & Arcas,
Antiſtes, miles, pedes, interpres, comes, hoſpes;
Sic ales, præſes, princeps, auceps, eques, obſes:
Atque * alia à verbis quæ nomina multa creantur;
Ut Conjux, judex, vindex, opifex, & aruſpex.

* Sic Artifex municeps, particeps.

Regula Adjectivorum generalis.

*A*Djectiva unam duntaxat habentia vocem,
Ut fælix, audax, retinent genus omne ſub una:
Sub gemina ſi voce cadant, velut omnis & omne,
Vox commune duûm prior eſt, vox altera neutrum:
At ſi tres variant voces, ſacer ut ſacra ſacrum:
Vox prima eſt mas, altera fœmina, tertia neutrum.
At ſunt quæ flexu propè ſubſtantiva vocares,
Adjectiva tamen naturâ uſuq; reperta:
Talia ſunt pauper, puber, cum degener, uber,
Et dives, locuples, ſoſpes, comes, atq; ſuperſtes;
Cum paucis aliis, quæ lectio juſta docebit.

Hæc proprium quendam ſibi flexum aſciſcere gaudent,
Campeſter, volucer, celeber, celer, atq; ſaluber:
Junge pedeſter, equeſter, & acer: junge paluſter,
Ac alacer, ſylveſter. At hæc tu ſic variabis;
Hic celer, hæc celeris, neutro hoc celere: Aut aliter ſic;
Hic atq; hæc celeris, rurſum hoc celere eſt tibi neutrum.
Sunt quæ deficiunt genere adjectiva notanda,
De quibus atq; aliis alibi tibi mentio fiet.

DE DECLINATIONE.

Declinatio eſt variatio dictionis per caſus. Sunt autem declinationes numero quinque. **Declinationes nominū.**

Prima declinatio complectitur quatuor terminationes: **Prima nominum declinatio.**

A, } ut { Menſa; } { *Es*, } ut { Anchiſes;
As } ut { Æneas; } { *E*, } ut { Penelope;

Porrò Græca ſunt omnia quæ in { *As* / *Es*, / *E*, } finiuntur: ut { Thomas. / Anchiſes. / Phœbe.

Sunt qui huc addunt Hebræa quædam in *am*: ut Adam, Adæ; Abraham, Abrahæ. Quæ tamen melius ad Latinorum formam redacta, ad hunc modum inflexeris: Adamus, Adami; Abrahamus, Abrahami.

As, accuſativum in *am* et in *an* facit; ut, Æneas, Æneam, vel Ænean: vocativum in *a*; ut Æneas, Ænea. **As.**

Es, in accuſativo *en* ſumit; ut Anchiſes, Anchiſen: in vocativo et ablativo *e* vel *a*: ut Anchiſe, vel Anchiſa. **Es.**

E, genitivum in *es* mittit, dativum in *e*, accuſativum in *en*, vocativum et ablativum in *e*: ut, **E.**

Nom.	Penelope,	Acc.	Penelopen,
Gen.	Penelopes,	Voc.	Penelope,
Dat.	Penelope,	Abl.	Penelope.

As in genitivo nominum Latinorum interdum reperitur ad Græcorum imitationem: ut, Pater-familiâs, Filius-familiâs. Id quod veteres obſervabant in multis aliis. Ennius; *Dux ipſe viâs*. ***As* in Gen.**

Livius

Livius Andronicus; *Mercurius, cumque eo, filius* La-*tonâs*, pro *Latonæ*. Sic Nævius; *Filii terrâs*, pro *ter*-Virgilius; *Nec aurâs, nec ſonitûs memor.*

Aulai, & Pictai, atque id genus alia, priſcis relinqui-

Genitivus pluralis interdum Syncopen admittit: u-Æneadûm, Grajugenûm; pro Æneadarum, Grajug-narum.

Hæc dativos et ablativos plurales mittunt in *âbus*: Dea, mula, equa, liberta, ambæ, duæ, âbus.

Hæc verò tam in *is*, quàm in *âbus*: Filia, filiis vel fi-liabus; Nata, natis vel natabus.

SECUNDA DECLINATIO.

Secunda de-declinatio.

Secundæ declinationis terminationes ſunt apud Latinos quinque; Er, Ir, Ur, Us, Um, ut Aper. Vir. Satur. Dominus. Templum.

Et Græcorum, Os, On, Eus, ut Delos. Ilion. Orpheus.

Attica in *os* genitivum in *ô* mittunt, accuſativum i-*on*: ut, Androgeos, Androgeô. Accuſ. Androgeôn.

Quædam Græca contracta in *us*, vocativum forman-in *u*: ut, Panthus, ô Panthu: Oedipus, ô Oedipû.

Notabis et Latina quædam, tam in *us* quàm in *e* mit-tere vocativum ſingularem: ut, Agnus, vulgus, lucus, fluvius, chorus, populus *pro* natione.

Eus, genitivum format in *ĕi* vel *eos*, dativum in *ĕi*, ac-cuſativum in *ea*, vocativum in *eu*: ut,

Nom.	Orpheus.	Acc.	Orphea. *Ovid.* Or-pheon
Gen.	Orphëi vel Orpheos.	Voc.	Orpheu
Dat.	Orphëi.	Abl.	Orpheo.

Notandæ ſunt deniq; ſyncopationes illæ, Deûm, Virûm, pro Deorum, Virorum.

Item

Item anomala illa Ambo & Duo, quas duas voces Po- etiam in accuſativo Maſculinas uſurpant: ut,
Virg. *Si duo præterea tales Idæa tuliſſet Terra viros.*
Ovid. *Nē vos titillet gloria, jureſiurando obſtringam ambo.*
Cic. in Phil. ſecund. *Præter duo vos, nemo ſic loquitur.*

TERTIA DECLINATIO.

Tertia declinatio admodum varia eſt: cujus difficiliores duntaxat caſus hoc loco attingemus.

Quorundam accuſativi flectuntur tantum in *im*; ut, ...im, ravim, tuſſim, ſitim, magudarim, amuſſim, Chariſdim. Accuſativus ſingularis.

Sic & quorundam fluviorum accuſativi: ut, Tybrim, ...arim.

Quædam accuſativos flectunt in *im* & in *em* communiter: ut, Buris, pelvis, clavis, ſecuris, puppis, ...is, turris, reſtis, febris, navis, bipennis, æqualis, *im* ...*em*.

Ablativus regulariter in *e* deſinit: ut, Pectus, ſalus: ...lativo Pectore, ſalute. Ablativus.

Propria nomina adjectivis ſimilia, ablativos in *e* mit...t: ut Felice, Clemente, Juvenale, Martiale, &c.

At neutra deſinentia in *al*, *ar*, & *e*, ablativum magna parte mittunt in *i*: ut, Vectigal, Calcar, Mare, Ablat. Vectigali, Calcari, Mari.

Ablativus rete a nominativo retis eſt: non à nominativo rete. Par, cum compoſitis, tam *e* quàm *i* habet: ut, ..., compar: ablativo pare, compare, vel ri. Retis.

Hæc tamen *e* retinent, Far, hepar, jubar, nectar, gau...e, præſepe:
Et hæc propria, Soracte, Præneſte, Reate, Ablat. Soractē, Præneſtē, Reatē.

Feſtorum nomina, quæ tantùm pluralia ſunt, geni...um interdum in *orum* mittunt: ut, Agonalia, Vinalia: ...itivo Agonaliorum, Vinaliorum. Feſtorum

Interdum autem in *ium*: ut Floralia, Feralia; geni-vo, Floralium, feralium.

Aliquando vero tam in *orum* quam in *ium*: ut Paren-lia, Saturnalia; genitivo Parentaliorum, Saturnalio-vel *ium*.

Dativos verò & ablativos in *bus*: ut Saturnalib- Bacchanalibus. Præter Quinquatriis, quod juxta ſecu-dam declinationem format prædictos caſus.

Menſium nomina.

Menſium nomina in *er* vel *is*, ablativum in *i* ſol- mittunt: ut September, Aprilis: ablativo Septemb- Aprili.

Quorum accuſativus in *im* tantum deſinit, iis abla-vus exit in *i*: ut Sitim, tuſſim: ablativo Siti, tuſſi.

Adjectiva quæ nominativum in *is* vel *er* & *e* neutr- faciunt, ablativum mittunt in *i* ſolum: ut, Fortis, m-lis, dulcis; ablativo Forti, molli, dulci.

Sic Acer, acris, acre; ablativo acri.

Nota.

Licet Poetæ, interdum metri cauſa, *e* pro *i* uſurpent-

Cætera adjectiva tam in *e* quam in *i* mittunt: ut C-pax, duplex; ablativo capace, duplice vel ci.

Præter pauper, degener, uber, ſoſpes, hoſpes, qua- tantum faciunt ablativum.

Comparativa etiam bifariam faciunt ablativum: Melior, doctior; ablativo Meliore, doctiore, vel ri. -militer & ſubſtantiva quædam: ut Ignis, amnis, -guis, ſupellex, unguis, vectis; ablativo *e* vel *i*.

Rarius autem Civis, } Abla- { Cive vel civi.
Rarius etiam Arpinas, } tivo { Arpinâte vel ti.

Et ſic de cæteris id genus gentilibus. Denique a- undem modum ablativos formant, quorum accuſa- per *em* & *im* finiunt: ut, Puppis, navis; ablativo Pup- nave, vel vi. Et Verbalia item in *trix*: ut, Victrix, alt- ablativo Victrice, altrice, vel ci.

Neutra quorum ablativus ſingularis exit in *i* -tum, vel in *e* & *i*, nominativum pluralem mittun- *ia*; ut Molli, duplice vel ci; nominativo plur-

Moll-

[m]ollia, duplicia. Præter Ubera, plura vel pluria, apluſtra [v]el apluſtria: ſic comparativa, ut, Meliora, fortiora, do[c]tiora, priora.

Ex ablativis in *i* tantùm, vel in *e* & *i*, fit pluraliter [g]enitivus in *ium*: ut, Utili, utilium, puppe, vel pi, pup[p]ium, præter comparativa: ut { Majorum, Meliorum. } Item præter iſta, Supplicum, complicum, ſtrigilum, artificum, vigilum, ve[te]rum, memorum, pugilum, inopum. At Plus plurium [fo]rmat. Genitivus pluralis.

Sunt & quæ Syncopen aliquando admittunt: cujuſ[m]odi ſunt, Sapientûm pro ſapientium, ſerpentûm pro [ſer]pentium.

Quando nominativi ſingulares duabus conſonanti[bu]s finiuntur, genitivi plurales exeunt in *ium*: ut, Pars, [o]ps, falx, glans, trabs, merx; genitivo plurali Partium, [o]pium, falcium, glandium, trabium, mercium.

Excipe Hyemum, principum, participum, municip[u]m, forcipum, inopum, cœlibum, clientum, &c.

Ubi in nominativis & genitivis ſingularibus reperiun[tur] pares ſyllabæ, genitivus pluralis exit in *ium*: { Collis, Menſis, Auris, } in genitivo, { Collium, Menſium, Aurium. } Adde iſtis, [...]ium, ditium, virium, ſalium, manium, penatium.

Excipe tamen Canum, panum, vatum, juvenum, o[pu]m, apum, &c.

As format aſſium: Mas marium: Vas, vadis, vadium: [N]ox noctium: Nix nivium: Os oſſium: Faux faucium: [M]us murium: Caro carnium: Cor cordium. Alituum [a]les, aſſumit *u*.

Boum anomalum eſt, ut etiam bobus vel bubus.

Quorum genitivi plurales deſinunt in *ium*, accuſati[vu]m formant per *es* & *eis* diphthongum: ut, Partium, [om]nium; Partes, omnes vel eis. Genitivus pluralis.

[G]ræco fonte derivata pleraque, quando juxta linguæ ſuæ Græcorum declinatio.

ſuæ morem variantur, genitivum mittunt in *os*: ut, T
tan, pan, Daphnis, Phyllis: genitivo Titânos, Pan
Daphnidos, Phyllidos: dativum verò in *i* breve: ut,
tani, Pani, Daphnidi, Phyllidi: accuſativum in *a*, n
ſint neutrius generis in *a* non terminantia: ut, Pa
Phyllida, Amaryllida, Orphea.

Is tamen & *ys* per *os* purum declinata in genitivo,
cuſativum faciunt, *s* nominativi mutatâ in *n*: ut,

Tethys, Tethyos,	Accuſat.	Tethyn.
Decapolis, lios,		Decapolin.
Geneſis, ſios,		Geneſin.
Metamorphôſis, ſios,		Metamorphôſin.

Sunt quæ duplicem genitivum faciunt: alterum i
non purum, alterum in *os* purum. Atque hæc pro g
tivorum ratione duplicem quoque accuſativum f
mant; alterum in *n*, alterum in *a*: ut, Paris, genitivo
ridos & Parios, accuſativo Parida & Parin: Themis,
nitivo Themidos & Themios, accuſ. Themida & The

Fœminina in *ô*, genitivum in *ûs*, & accuſativum
mittunt:

ut,	Sapphô, Sapphûs,	hanc	Sapphô.
	Mantô, Mantûs,		Mantô.
	Cliô, Cliûs,		Cliô.

Vocativus.

Vocativus nominativo magna ex parte ſimilis eſt;
nonnullis tamen à nominativo abjicitur *s*: ut, Pa
Pallantis; Theſeus, Theſeos; Tethys, Tethyos; v
tivo ô Palla, Theſeu, Tethy.

Phyllis, Phyllidos,	Vocativo ô	Phylli.
Alexis, Alexios,		Alexi.
Achilles, Achilleos,		Achille

Græca neutra in *a*.

Neutra ſingularia in *a* Græca ſunt: ut, Problem
ëma: quæ veteres juxta Latinam quoque formam
nabant, additâ ſyllabâ *tum*: ut, Hoc Problematum,
poëmatum.

Quorum dativi & ablativi plurales adhuc in freq
tiore uſu ſunt: ut, Problematis, poëmatis.

QUARTA DECLINATIO.

QUartæ declinationi nihil ferè difficultatis ineſt; nam duas tantùm ſortitur terminationes in recto ſingulari; nempe *us* & *u*: ut, Manus, genu.

Quarta declinatio nominum.

Veteres à nominativis Anus, tumultus, ornatus, dicunt Anuis, tumulti, ornati, in genitivo: ut, Teren. *Ejus anuis causâ.* Idem. *Nihil ornati, nihil tumulti.*

Dativus *ui* habet, & interdum etiam *u*: ut, Fructui, concubitui: rarius fructu, concubitu.

Dativus ſingularis.

Virgilius; *Quòd neque concubitu indulgens.*

Terent. *Veſtitu nimis indulges.*

Currûm autem pro curruum Synæreſis eſt; ut & in aliis declinationibus fieri ſolet.

Iēſus, in accuſativo Iēſum habet; in reliquis verò caſibus ubique Iēſu.

Iēſus.

Hæc dativum & ablativum pluralem in *ubus* formant; acus, lacus, artus, arcus, tribus, ficus, ſpecus, quercus, partus, portus, veru, *ubus.*

Dativus & ablativus pluralis.

Cætera omnia in *ibus*: ut, Fructibus, fœtibus, manibus, motibus.

QUINTA DECLINATIO.

QUinta declinatio genitivum, dativum, & ablativum pluralem in paucioribus ſortita eſt, quemadmodum infrà in Heteroclitis fuſiùs tradetur.

Quinta declinatio nominum

Olim juxta hanc declinationem flectebantur quædam nomina tertiæ inflectionis: ut, *Plebes, plebei.*

Genitivus hujus declinationis olim etiam in *es, ii,* & *e* exibat.

Genitivus ſingularis.

Cicero; *Equites verò daturos illius dies pœnas.*

Virgilius; *Munera lætitiamque dii.*

Saluſtius; *Vix decimâ parte die reliquâ.*

Cæterùm, præter iſta quæ jam diximus, notabis etiam diligenter ea nomina quæ à Grammaticis Heteroclita dicuntur. Hæc partim variâ probatorum autorum lectione, partim à ſequentibus regulis diſcere licebit.

DE NOMINIBUS HETEROCLITIS.

Rob. Robinſon.

Heteroclita quæ ſunt.

Quæ genus aut flexum variant, quæcunque novato
Ritu deficiunt, ſuperantve, Heteroclita ſunto.

Variantia genus.

1 Fœmin. ſin. Neut. plural.

Hæc genus ac partim flexum variantia cernis,
Pergamus, infelix urbs Troum, Pergama gignit;
Quod, niſi plurali careat, facit ipſa ſupellex:
Singula fœmineis, neutris pluralia gaudent.

2 Neut. ſing. maſcul. & neu. plural.

Dat prior his numerus neutrum genus, alter utrumque,
Raſtrum cum fræno, filum, ſimul atque capiſtrum,
Argos item & cœlum ſunt ſingula neutra: Sed audi,

3. Neut ſing. maſc. tan. plur.

Maſcula duntaxat cœlos vocitabis & Argos;
Fræna ſed & frænos, quo pacto & cætera formant.

4. Neut. ſing. fœm. plural. Excep.

Nundinum, & hinc epulum, quibus addito balneum; & h
Neutra quidem primo, muliebria ritè ſecundo: (ſu
Balnea plurali Juvenalem conſtat habere.

5. Maſcul. ſing. neut. plural.

Hæc maribus dantur ſingularia, plurima neutris,
Mænalus, atque ſacer mons Dindymus, Iſmarus, atque
Tartara, Taygetus, ſic Tænera, Maſſica, & altus

6. Maſcul ſing. maſc. & neut. plural.

Gargarus. At numerus genus his dabit alter utrumque,
Sibilus, atque jocus, locus, & campanus Avernus.

Defectiva.

Quæ ſequitur manca eſt numero, caſuve, propago.

Aptôta.

Aptota ſunt quæ à recto non variant caſum.

Quæ nullum variant caſum; ut, fas, nil, nihil, inſtar:
Multa & in u ſimul i; ut ſunt hæc, cornuque, genuque:
Sic gummi, frugi; ſic Tempe, tot, quot, & omnes
A tribus ad centum numeros, Aptota vocabis.

Mono

Monoptôta.

Eſtque Monoptôton nomen, cui vox cadit una: 2 Monoptota ſunt quæ unico in obliquo reperiuntur.
Ut noctu, natu, juſſu, injuſſu, ſimul aſtu,
Promptu, permiſſu: plurali legimus aſtus;
Legimus inficias, ſed vox ea ſola reperta eſt.

Diptôta.

Sunt Diptôta, quibus duplex flexura remanſit: 3. Diptôta, quæ duobus caſibus.
Ut fors forte dabit ſexto, ſpontis quoque ſponte;
Sic plus pluris habet, repetundarum repetundis;
Jugeris & ſexto dat jugere, verberis autem
Verbere, ſuppetiæ quarto quoque ſuppetias dant:
Tantundem dat tantidem, ſimul impetis hoc dat
Impete: junge vicem ſexto vice; nec lego plura.
Verberis atque vicem, ſic plus, cum jugere, cunctos
Quatuor hæc numero caſus tenuere ſecundo.

Triptôta.

Tres quibus inflexus caſus, Triptôta vocantur: 4. Triptota quæ tribus caſibus.
Ut, precis atque precem, petit & prece blandus amicam;
Sic opis eſt noſtræ, fer opem legis, atque ope dignus:
At tantùm recto frugis caret, & ditionis:
Integra vox vis eſt, niſi deſit fortè dativus:
Omnibus his mutilus numerus prior, integer alter.

Quæ referunt, ut qui: quæ percontantur, ut ecquis: 5. Defectiva.
Et quę diſtribuunt; ut, nullus, neuter, & omnis:
Infinita ſolent his jungi; ut, quilibet, alter:
Quinto hęc ſępe carent caſu; & pronomina, præter
Quatuor hæc infrà, noſter, noſtras, meus, & tu.

Propria cuncta notes, quibus eſt natura coërcens, 6. Propria deſect. plur. ali.
Plurima nè fuerint: ut, Mars, Cato, Gallia, Roma,
Ida, Tagus, Lelaps, Parnaſſus, Bucephaluſque.
His frumenta dabis, penſa, herbas, ulla, metalla;
In quibus authorum quę ſint placita ipſe requiras:
Eſt ubi pluralem retinent hęc, eſt ubi ſpernunt.

Neut. ſingul. carent. quibuſd. caſibus plural.

Hordea, farra, forum, mel, mulſum, defruta, thuſque;
Tres tantùm ſimiles voces pluralia ſervant.

1 Maſcul. defect. plural.

Heſperus & veſper, pontus, limuſque, fimuſque,
Sic penus, & ſanguis, ſic æther, nemo: ſed iſta
Maſcula ſunt numerum vix excedentia primum.

9 Fœmin. carent. plural.

Singula fœminei generis, pluralia rarò,
Pubes atque ſalus, ſic talio cum indole tuſſis,
Pix, humus, atque lues, ſitis, & fuga; junge quietem,
Sic cholera atque fames, biliſque, ſenecta, juventus:

Nota.

Sed tamen hæc, ſoboles, labes, ut & omnia quintæ,
Treis ſimiles caſus plurali ſæpe tenebunt:
Excipe res, ſpecies, facies, acieſque, dieſque;
Quas voces numero totas licet eſſe ſecundo.
Iſtis multa ſolent muliebria nectere; ut hæc ſunt,
Stultitia, invidia, & ſapientia, deſidia, atque
Id genus innumeræ voces, quas lectio præbet:
Quam tibi præfixam ceu certum collige filum.
Rariùs his numerum, quandoque ſed adde ſecundum.

3. Neutra carentia plurali.

Nec licet his neutris numerum deferre ſecundum,
Delicium, ſenium, lethum, cœnumque, ſalumque;
Sic barathrum, virus, vitrum, viſcumque, penumque,
Juſtitium, nihilum, ver, lac, gluten, ſimul halec:
Adde gelu, ſolium, jubar. Hic quoque talia ponas,
Quæ tibi ſi obſerves, occurrent multa legenti.

1. Maſculina carent. ſingu.

Maſcula ſunt tantùm numero contenta ſecundo,
Manes, majores, cancelli, liberi, & antes,

1. Fœmin. Carent. ſing.

Menſes profluvium, lemures, faſti, atque minores.
Cùm genus aſſignant natales: adde penates,
Et loca plurali, quales Gabiique, Locrique,
Et quæcunque legas paſſim ſimilis rationis.

Hæc ſunt fœminei generis, numerique ſecundi,
Exuviæ, phaleræ, grateſque, manubiæ, & idus.
Antiæ, & induciæ, ſimul inſidiæque, minæque,
Excubiæ, nonæ, nugæ, tricæque, calendæ.

Quiſquil

Quiſquiliæ, thermæ, tunæ, diræ, exequiæque,
Feriæ & inferiæ; ſic primitiæque, plagæque
Retia ſignantes, & valvæ, divitiæque;
Nuptiæ item & lactes: addantur Thebæ & Athenæ:
Quod genus invenias & nomina plura locorum.

Rariùs hæc primo, plurali neutra loquuntur, 3 Neutra carentia ſingulari.
Mœnia, cum teſquis, præcordia, luſtra ferarum,
Arma, mapalia; ſic bellaria, munia, caſtra;
Funus juſta petit, petit & ſponſalia virgo,
Roſtra diſertus amat; puerique crepundia geſtant;
Infantéſque colunt cunabula; conſulit exta
Augur: & abſolvens ſuperis effata recantat.
Feſta Deûm poterunt, ceu Bacchanalia, jungi.
Quòd ſi plura leges, licet hæc quoque claſſe repones.

Redundantia.

Hæc quaſi luxuriant, varias imitantia formas: 1 Redundantia.
Nam genus & vocem variant, tonitrus tonitrûque.
Sic clypeus clypeum, baculus baculum, atque bacillum,
Senſus & hoc ſenſum, tignus tignumque, tapetum
Atque tapete tapes, punctus punctumque; ſinapi,
Quod genus immutans fertur ſcelerata ſinapis;
Sinus & hoc ſinum vas lactis, mendaque mendum.
Viſcus & hoc viſcum, ſic cornu & flexile cornum,
At Lucanus ait, Cornus tibi cura ſiniſtri:
Eventus ſimul eventum. Sed quid moror iſtis?
Talia doctorum tibi lectio mille miniſtrat.

Sed tibi præterea quædam ſunt Græca notanda, 2 Nominativi ex accuſativis Græcis lati.
Quæ quarto caſu factum peperêre Latinum:
Nam panther panthera creat, cratéraque crater;
Caſſida caſſis habet, ſed & æther æthera fundit:
Hinc cratera venit, venit æthera; ſic caput ipſum
Caſſida magna tegit; nec vult panthera domari.

Vertitur his rectus, ſenſus manet, & genus unum: 3 Rectum variantia.
Gibbus & hic gibber, cucumis cucumer, ſtipis & ſtips;

Sic cinis atque ciner, vomis vomer, ſcobis & ſcobs,
Pulvis item pulver, pubes puber: quibus addes
Quæ pariunt or & os, honor, & labor, arbor, odorque;
His & apes & apis, plebs plebis: Sunt quoque multa
Accepta à Græcis, geminam referentia formam;
Ut delpin delphinus, & hic elephas elephantus,
Sic congrus conger, Meleagrus ſic Meleager,
Teucrus item Teucer: Dabis huc & cætera cuncta,
Quæ tibi par ratio dederint & lectio caſta.

4. Declinationum variantia.

Hæc ſimul & quarti flexûs ſunt atque ſecundi:
Laurus enim lauri facit, & laurus genitivo;
Sic quercus, pinus, pro fructu ac arbore ficus;
Sic colus, atque penus, cornus quando arbor habetur;
Sic lacus atque domus; licèt hæc nec ubique recurrant:
His quoque plura leges, quæ priſcis jure relinquas.

5. Adjectiva bimariantia.

Et quæ luxuriant ſunt adjectiva notanda
Multa, ſed imprimis quot & hæc tibi nomina fundunt,
Arma, jugum, nervus, ſomnus, clivuſque, animuſque,
Et quot limus habet, quot frænum, & cera batillum:
A quibus us ſimul is formes; ut, inermus inermis.
Rarior aſt hilarus, vox eſt hilaris bene nota.

COMPARATIO NOMINUM.

Nominum comparatio.

Comparantur nomina, quorum ſignificatio augeri minuive poteſt.

Gradus comparationis ſunt tres:

Poſitivus gradus.

Poſitivus, qui rem ſine exceſſu ſignificat: ut, Albus, niger, probus, improbus.

Comparativus.

Comparativus, qui ſignificationem ſui poſitivi per adverbium magis auget: ut, Albior, probior, id eſt, Magis albus, magis probus. Fit autem regulariter à primo poſitivi caſu in *i*, addita ſyllaba *or*: ut, ab Amici, pudici, fit Amicior, pudicior.

Superlativus.

Superlativus, qui ſupra poſitivum cum adverbio Valdè, vel Maximè ſignificat: ut, Docti-

Doctiſſimus, } id eſt, valdè { Doctus.
Juſtiſſimus, } vel maximè { Juſtus.

Fit autem regulariter à primo poſitivi caſu in *i*, adjectis *ſ* & *ſimus*: ut, à Candidi, prudenti, fit Candidiſſimus, prudentiſſimus.

Quæ verò poſitiva in *r* deſinunt, adjecto *rimus* ſuperlativum formant: ut, Pulcher, pulcherrimus; Niger, nigerrimus. In rimus.

Excipiuntur, Dextimus à Dexter, Maturimus ſive Maturiſſimus ab antiquo Matur.

Sex iſta in *lis*, ſuperlativum formant mutando *lis* in *limus*: nempe, Facilis, facillimus: Docilis, docillimus: Agilis, agillimus: Gracilis, gracillimus: Humilis, humillimus: Similis, ſimillimus. In lis.

Quæ derivantur à Dico, loquor, volo, facio, ad hunc modum comparantur: Maledicus, maledicentior, maledicentiſſimus, à Dico: Magniloquus, magniloquentior, magniloquentiſſimus, à loquor. Derivat. à dico, loquor, &c.

Plautus tamen à mendaciloquus, & confidentiloquus, uſurpat mendaciloquius, & confidentiloquius.

Benevolus, Benevolentior, Benevolentiſſimus, } à volo. { Magnificus, Magnificentior, Magnificentiſſimus } à facio.

Quoties vocalis præcedit *us* finale, comparatio fit per adverbia Magìs & Maximè: ut, Idoneus, magìs idoneus, maximè idoneus. Arduus, magìs arduus, maximè arduus. Comparatio nominum in us finit.

COMPARATIO INVSITATIOR.

Interim acre judicium adhibendum eſt, ut quæ in legendis authoribus raró occurrunt, raró itidem uſurpentur.

Cujuſmodi ſunt quæ ſequuntur.

Aſſiduior, ſtrenuior, egregiſſimus, mirificiſſimus, pientiſſimus vel piiſſimus, ipſiſſimus.

Perpetuiſſimus, } { Exiguiſſimus, apud *Ovidium*.
Tuiſſimus, } { Multiſſimus, apud *Ciceronem*.

COMPA-

COMPARATIO ANOMALA.

Bonus, melior, optimus. Malus, pejor, peſſimus. Magnus, major, maximus. Parvus, minor, minimus. Multus plurimus, multa plurima, multum plus pulrimum. Vetus, veterior, veterrimus. Deterior, deterrimus, ab antiquo deter. Nequam, nequior, nequiſſimus. Citrà, citerior, citimus. Intrà, interior, intimus. Infrà, inferior, infimus. Extrà, exterior, extimus vel extremus. Suprà, ſuperior, ſupremus vel ſummus. Pòſt, poſterior, poſtremus. Ultrà, ulterior, ultimus. Propè, propior, proximus, à quo proximior, apud *Ovidium*. Pridem, prior, primus. Diu, diutior, diutiſſimus. Sæpe, ſæpius, ſæpiſſime.

COMPARATIO DEFECTIVA.

Comparatio manca.

Inclytus, Inclytiſſimus. — Meritus, Meritiſſimus.
Opimus, Opimior. — Siniſter, Siniſterior.
Ocyor, Ocyſſimus. } ab *ὠκὺς*.

Novus, Noviſſimus. — Juvenis, Junior.
Adoleſcens, Adoleſcentior. — Senex, Senior, Maximus natu.
Potior, Potiſſimus.

Longinquus, Longinquior. — Antè, Anterior.
Penè, Peniſſimus. — Nuper, Nuperrimus.

Interdum autem à ſubſtantivis fit comparatio, ſed abuſivè: ut, Neronior, Cinædior, Pœnior, à Nerone, Cinædo, Pœno.

Comparatio abuſiva.

Compa-

Comparationum Typus.

SINGULARITER.

	POSITIVUS.	COMPA.	SUPER.
	Doctus, Tener. Dulcis. Felix. Prudens.		
Nom.	*us, er is* *a is x ns* *um e*	*ior* *ior* *ius*	*mus* *ma* *mum*
Gen.	*i* *a is* *i*	*ioris*	*mi* *ma* *mi*
Dat.	*o* *a i* *o*	*iori*	*mo* *ma* *mo*
Accu.	*um em em em* *am em em em* *um e x ns*	*iorem* *iorem* *ius*	*mum* *mam* *mum*
Voc.	*e, er is* *a is x ns* *um e*	*ior* *ior* *ius*	*me* *ma* *mum*
Ablat.	*o* *â i e* *o i*	*iore* *iori*	*mo* *mâ* *mo*

Comparationum Typus.

PLURALITER.

	POSITIVUS.		*COMPA.*	*SUPER*
	Docti, Teneri,	*Dulces, Felices, Prudentes.*		
Nom.	*i* *a* *a*	*es* *es* *ia*	*iores* *iores* *iora*	*mi* *ma* *ma*
Gen.	*orum* *arum* *orum*	*ium*	*iorum*	*morum* *marum* *morum*
Dat.	*is*	*ibus*	*ioribus*	*mis*
Accuſ.	*os* *as* *a*	*es* *es* *ia*	*iores* *iores* *iora*	*mos* *mas* *ma*
Vocat.	*i* *a* *a*	*es* *es* *ia*	*iores* *iores* *iora*	*mi* *ma* *ma*
Ablat.	*is*	*ibus*	*ioribus*	*mis*

PRonomen eſt pars orationis, quâ in demonſtranda aut repetenda re aliqua utimur.

Pronomina ſunt quindecim; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is, meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras.

Quibus addi poſſunt & ſua compoſita: ut, Egomet, tute, idem, & ſimilia: ut etiam, Qui, quæ, quod.

DE ACCIDENTIBUS PRONOMINI.

Accidunt Pronomini, Species, Numerus, Caſus, Genus, Declinatio, Perſona, Figura. — *Accidentia pronomini.*

Species Pronominum eſt duplex; Primitiva & Derivativa. — *Pronominum Species.*

Ad Primitivam ſpectant iſta; Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is. — *Primitiva.*

Ex Primitivis alia ſunt Demonſtrativa, alia Relativa. — *Demonſtrat.*

Demonſtrativa dicuntur eadem, quæ & Primitiva; nimirum, Ego, tu, ſui, ille, ipſe, iſte, hic, is.

Relativa autem ſunt, Ille, ipſe, iſte, hic, is, idem, qui. — *Relativa.*

Derivativa ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, noſtras, veſtras. — *Derivativa.*

Derivativorum alia ſunt Poſſeſſiva, alia Gentilia.

Poſſeſſiva ſunt, Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter. — *Poſſeſſiva.*

Gentilia ex eo dicuntur, quòd gentem aut nationem, vel partes & ſectas ſignificent: ut, Noſtras, Veſtras, & Cujas nomen. — *Gentilia.*

DE NUMERO.

Numerus pronominum duplex eſt; Singularis, ut, Ego; Pluralis, ut, Nos. — *Numerus in Pronomin.*

DE CASU.

Caſus autem ſunt ſex, quemadmodum in nomine. Vocativo carent omnia pronomina, præter hæc quatuor, Tu, meus, noſter, noſtras. *Martialis* tamen pronomini *Ipſe* vocativum tribuere videtur, quum ait, — *Caſus in Pronom.*

Ut Martis revocetur amor, ſummique Tonantis,
A te Juno petat ceſtum, & ipſa Venus.

DE GENERE.

Genera pronominum. Genera ſunt in pronominibus, perinde ut in adjectivis nominum. Alia enim ad tria genera referuntur; ut, Ego, tu, ſui: alia per tria genera variantur; ut, Meus, mea, meum.

DE DECLINATIONE.

Declinationes pronominum ſunt quatuor.

Pronominum declinatio prima. Genitivus autem primæ declinationis exit in *i*: ut Ego, tu: genitivo Mei, tui; & ſui, quod recto caret in utroque numero.

Secunda. Genitivus ſecundæ deſinit in *ius* vel *jus*: cujus formæ ſunt, Ille, ipſe, iſte: genitivo Illius, ipſius, iſtius: Hic, is, qui: genitivo Hujus, ejus, cujus.

Tertia. Genitivus tertiæ declinationis exit in *i*, *æ*, *i*, quemadmodum nominum adjectivorum, qui per tres terminationes variantur: cujus ſortis ſunt,

Nominativo		Genitivo	
	Meus, mea, meum,		Mei, meæ, mei.
	Tuus, tua, tuum,		Tui, tuæ, tui.
	Suus, ſua, ſuum,		Sui, ſuæ, ſui.
	Noſter, noſtra, noſtrũ,		Noſtri, noſtræ, noſtri.
	Veſter, veſtra, veſtrũ,		Veſtri, veſtræ, veſtri.

Quarta. Genitivus quartæ habet *âtis*: ex quo ordine ſunt,

	Genitivo	
Noſtras,		Noſtrâtis.
Veſtras,		Veſtrâtis.
Cûjas,		Cujâtis.

Cæteri obliqui in utroque numero ad formam nominum tertiæ declinationis inflectuntur.

DE PERSONA.

Perſonæ pronominum. Perſonæ pronom. ſunt tres, { Prima, ſecunda, Tertia, } ut { Ego. Tu. Ille.

DE FIGURA.

Figura. Figura eſt duplex: Simplex, ut Ego; Compoſita, ut Egomet.

Pronominum compoſitio. Pronomina inter ſe componuntur: ut, Egoipſe, tuipſe, ſuiipſius, meiipſius.

Nom.

Nom. { Iſtic, iſtæc, iſtoc, *vel* iſtuc. } Accuſ. { iſtunc, iſtanc, iſtoc, *vel* iſtuc. } Ablat. { iſtoc, iſtac, iſtoc. } 1. Inter. e.

Pluraliter, Nominativo & Accuſativo Iſtæc, Eodem modo declinatur & illic, illæc, illoc.

Componuntur etiam cum nominibus: ut, Cujuſmodi, hujuſmodi, illiuſmodi, iſtiuſmodi. 2. cum nominibus.

Componuntur & cum præpoſitionibus: ut, Mecũ, tecum, ſecum, nobiſcum, vobiſcum, quicum, quibuſcum. 3. cum præpoſitionibus.

Cõponuntur etiam & cum adverbiis: ut, Singular. 4. cum adverbiis.

Eccum, eccam, eccos, eccas, } ab *Ecce* & *is*. { Ellum, ellam, Ellos, ellas; } ab *Ecce* & *ille*. Ut & Idem quoque, ab *is* & *demum*.

Cum conjunctione quoque componuntur: ut Nominativo Hiccine, hæccine, hoccine, Accuſativo, hunccine, hanccine, hoccine. Ablativo hoccine, hâccine, hoccine. Plural. Hæccine, neutrum. 5. cum conjunctione.

Componuntur denique cum ſyllabicis adjectionibus: ut, *Met, te, ce, pte*. 6. cum ſyllab. adject.

Met adjicitur primæ & ſecundæ perſonæ: ut Egomet, meimet, mihimet, memet, noſmet, &c. Sic Simet quoque, ac ſemet dicimus. Met.

Tumet autem in recto non dicimus, ne putetur verbum à tumeo, ſed tuimet, tibimet, temet, voſmet &c.

Te adjicitur iſtis, Tu, ut, tute; te, ut tete. Te.

Ce adjicitur obliquis horum pronominum, *Hic*, *ille*, iſte, quoties in *s* deſinunt; ut, Hujuſce, hiſce, hoſce, hoſce, illoſce. Ce.

Pte apponitur iſtis ablativis, { Meâ, Tuâ, Suâ, Noſtrâ, Veſtrâ, } ut { Meapte; Tuapte; Suapte; Noſtrapte; Veſtrapte. } Pte.

Interdum etiam maſculinis & neutris adjici ſole
ut, Meopte marte, tuopte labore, ſuopte jument
noſtropte damno, &c.

Quis & Qui ad hunc modum componuntur.

Quis. Quis, in cõpoſitione hiſce particulis poſtponitu

En,		Ecquis,	Et hæc tam in fœmini-
Ne,		Nequis,	no ſingulari, quã in ne
Alius,	ut	Aliquis,	tro plurali, *qua* haben
Num,		Nunquis,	non *quæ*: ut, Siqua mul
Si,		Siquis,	er, Nequa flagitia, &c.

Ecquis. Præter Ecquis, quod utrumque in fœminino h
bere reperitur, Ecquæ & Ecqua.

¶ His autem particulis præponitur Quis in com
poſitione,

Nam,		Quiſnam,	Et hæc vbique (præ-
Piam,		Quiſpiam,	terquam in ablati
Putas,	ut	Quiſputas,	ſingulari) *quæ* haben
Quam		Quiſquam,	non *qua*: ut, Quæna
Que,		Quiſque:	doctrina ? Nego

quæpiam, Optima quæque.

Quis. Quis etiam cum ſeipſo componitur; ut Quiſqu
quod & in hunc modum variatur ;

Nominativo Quiſquis, quicquid, Accuſati
Quicquid; Ablativo Quoquo, quaqua, quoquo.

Qui. Qui in compoſitione præponitur his particulis.

Dam,		Quidam,	Et hæc vbique (pr
Vis,		Quivis,	terquam in ablati
Libet,	ut	Quilibet,	ſingulari) *qua* re
Cunq.		Quicunq,	nent, non *qua* : u

Quædam puella, Quæcunque facinora.

¶ DE VERBO.

VErbum eſt pars orationis, quæ modis & te
poribus inflexa, eſſe aliquid, agere've, a
pati ſignificat : ut, Sum, exiſto, moveo, moveor: t
go, tangor.

Verb

Verbum dividitur inprimis in perſonale, ut Doceo: & imperſonale, ut Oportet.

Perſonale eſt, quod certis perſonis diſtinguitur: ,Ego lego, Tu legis, Hic legit, Illi legunt. Verbum Perſonale.

Contrà, Imperſonale dicitur, quod diverſarum rſonarum vocibus non diſtinguitur nec variatur: ,Pœnitet, tædet, miſeret, oportet. Verbum Imperſonale

DE ACCIDENTIBVS VERBO.

Verbo quidẽ accidunt iſta; Genus, modus, tempus, gura, Species, Perſona, Numerus, Conjugatio.

DE GENERE.

uinque ſunt verum genera, { Activum, Paſſivum, Neutrum, } Deponens, Commune.

ACTIVVM.

Activum eſt, quod agere ſignificat, & in *o* finitum, ſſivum in *or* formare poteſt: ut, Doceo, doceor; go, legor. Activum.

PASSIVVM.

Paſſivum eſt, quod pati ſignificat, & in *or* finitum, ivi formam, *r* dempto, reſumere poteſt: ut, Amor, o: Afficior, afficio. Paſſivum.

NEVTRVM.

Neutrum eſt, quod in *o* vel in *m* finitum, nec actin, nec paſſivam formam integrè induere poteſt: Curro, ambulo, jaceo, ſum. Neutrum.

Neutrorum tria ſunt genera.

m aliud Subſtantivum dicitur; ut, Sum, es, eſt, ſus, &c. Aliud Abſolutum; ſic dictum quòd ipſum ſe ſenſum abſolvat. Neutrum ſubſtantivũ. Neutrum abſolutum.

tque hoc rurſum duplex eſt: Nam alterum actiocompletã in ipſo verbo ſignificat, nec in aliud ſeuntem; ut, Ambio, dormio, pluit, ningit; altevero paſſionem in ipſo completam indicat; ut, leo, rubeo, albeſco, nigreſco.

Tertium genus neut. Eſt præterea & aliud, cujus actio in rem cogn[...] ſignificationis tranſit, ac tertiam perſonam paſſ[...] vocis uſurpat: ut,

Bibo vinum,	Vinum bibitur,
Curro ſtadium,	Stadium curritur,
Vivo vitam,	Vita vivitur,

Sunt deniq;, quæ ſimplicia quidem neutra ſ[...] compoſita verò agendi vim concipiunt: ut, [...] adeo, mingo, commingo.

DEPONENS.

Deponens. Deponens, quod in *or* finitum, vel activi ſigni[...]cationem habet; ut Loquor verbum: vel neutri, [...] Philoſophor.

COMMVNE.

Commune. Commune, quod in *or* finitum, tam activam q[...] paſſivam ſignificationem obtinet: ut, Veneror, [...]minor, conſolor, ſtipulor, ſpeculor, oſculor, adu[...] fruſtror, dignor, teſtor, interpretor, amplector, [...]ditor, experior, ementior, multáque id genus [...] quæ paſſim apud veteres reperias.

DE MODO.

Modi verborum ſex enumerantur.

Indicativus. Indicativus, qui ſimpliciter aliquid fieri, aut [...] fieri definit: ut *Probitas laudatur & alget.* Hic mo[...] aliquando per interrogationem uſurpatur, ut, [...] *legit hæc?* Aliquando per dubitationem; ut, [...] *aſtu venit aliud ex alio malum?*

Imperativus Imperativus, quo inter Imperandum utimur. [...] modus futurũ nõ habet, ſed præſẽs duplex: ut a[...] Propertium; *Aut ſi es dura, nega; ſin es non dura, ve[...]* Virg. *Tityre dum redeo (brevis eſt via) paſce capellas;*

Et potum paſtas age Tityre, & inter agendum
Occurſare capro (cornu ferit ille) caveto.

Præteritum autem à Subjunctivo mutuatu[...] Cic. *Sed amabo te, nihil incommodo valetudinis tuæ f[...]* Martial. *Dic quotus es, quanti cupias cœnare? nec [...]*

Addideris verbum, cœna parata tibi eſt.

Quin & illa paſſiva, Præceptum ſit, dictum ſit, determinatum ſit, præteriti Imperativi eſſe fatetur Priſcianus.

Hic modus etiam permiſſivus dicitur, quòd interdum per hunc permiſſio ſignificetur: ut,

Si ſine pace tua, atque invito Numine, Troes
Italiam petiere, luant peccata, nec illos Iuveris auxilio.

Denique aliquando etiam ſuppoſitivus, aut hortativus appellatur: ut Virgilius;

—eamus, & in media arma ruamus.

Optativus, quo optamus fieri rem aliquam; nec refert factâne ſit, an fiat, an ſit facienda: ut, *Vtinam bonis literis ſuus detur honos.* Optativus.

Modus optativus, Potentialis, & Subjunctivus, quinq; ſeparata eiſdē vocibus tempora habere videntur; ut eſt author Linacrus. Præterea notandū eſt, præſens hujus modi aſſumere quandoq; ſignificationem futuri: ut, *Vtinam aliquando tecum loquar.*

Potentialis, quo poſſe, velle, aut debere fieri aliquid ſignificamus: ut, *Expectes eadē à ſummo, minimoq; poeta*; pro *potes expectare. Non expectes, ut ſtatim gratias agat, qui ſanatur invitus*; pro *non debes expectare. Quis enim rē tam veterem pro certo affirmet?* pro *vult affirmare.* Potentialis.

Græci hunc modum nunc per Indicativum, nunc per Optativum & particulam ἂν exprimunt. Græcorum optandi modus.

Subjunctivus, qui niſi alteri ſubjiciatur orationi, vel alteram ſibi ſubjectam orationem habeat, perfectam ſententiam non abſolvit: ut, Subiunctivus.

Si fueris felix, multos numerabis amicos:
Tempora ſi fuerint nubila, ſolus eris. Nota.

Temporū igitur vocibus hi tres modi per omnia (ſicut dictum eſt) conveniunt: diſcernuntur verò ſignificatu, & ſignis. Optativus enim ſemper adhæret adverbio cuipiā optandi: ut, *Vtinā veniat aliquando tempus.* Potentialis verò neq; ullum adverbium adjunctū habet, nec conjunctionem. Subjunctivus autem

tem ſemper aliquam conjunctionem annexam h
bet: ut, *Si venero, Vt taceas; Cùm cœnavero.*

Infinitivus. Infinitivus, qui agere quidem aut pati ſignificat,
citra certam numeri & perſonæ differentiam: u
Malim probus eſſe, quàm haberi.

DE TEMPORE.

Tempora ſunt quinque.

Præſens. Præſens, quo actio nunc geri ſignificatur; u
Scribo.

Imperfect. Imperfectum, quo prius quidem aliquid in age
do fuiſſe ſignificatur, non tamen abſolutam tu
temporis fuiſſe actionem: ut,

Virgil. *Hic templum Iunoni ingens Sidonia Dido*
Condebat: Erat enim adhuc in ope

Perfectum. Perfectum, quo præterita abſolutáq; ſignifica
actio. Hoc in paſſivis, deponentibus, & communi
bus duplex eſt, & ob id duplici circuitione expli
tum: Alterum, quo proximè præteritũ exprimitu
ut *Pranſus ſum*: Alterum, quo ulterius præteritu
indicatur, ut *Pranſus fui.* Non enim, ſi modò *pranſ
ſis, pranſus fui* commodè aptéve dixeris.

Pluſquam perfectum. Pluſquam perfectum, quo actio jamdiu præte
ta ſignificatur.

Futurum. Futurum, quo res in futuro gerenda ſignifica

Hic Promiſſivus modus à nonullis vocatur, qu
videatur aliquid promittere, aut velle facere: u
Ovid. *Ibimus ô Nymphæ, monſtrataque ſaxa petemu*

Hujus aliud genus eſt, quod Exactum vocant u
Videro, abiero.

Ter. *Si te æquo animo ferre accipiet, negligentem feceri*

Quod quidem exactum futurum etiam in ſu
junctivo modo reperitur: ut

Plin. *Ero ſecurior dum legam, ſtatimq; timebo cùm lege*

DE FIGVRA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Facio; Compoſit
ut Calefacio.

Verba compoſita quorum ſimplicia exoleverunt, ſunt, Defendo, offendo, aſpicio, conſpicio, adipiſcor, experior, comperior, expedio, impedio, deleo, imbuo, compello, appello, incendo, accendo, ingruo, congruo, infligo, inſtigo, impleo, compleo, & id genus alia.

Quædam etiam videntur à Græcis nata: ut, Impleo, à πλῶ. Percello, à κέλλω.

DE SPECIE.

Species eſt duplex.

Primitiva, quæ eſt prima verbi poſitio: ut Ferveo. Primitiva.

Derivativa, quæ à Primitiva deducitur, ut ferveſco. Derivativa.

Derivativorum genera ſunt quinque.

Inchoativa, à Grammaticis appellata (quæ *Valla* meditativa potiùs, & augmentativa appellat,) in *ſco* deſinũt: ut, Labaſco, caleſco, ingemiſco, edormiſco. Inchoativa.

Hæc autem inchoationem ſignificant, ut Luceſcit, id eſt, *incipit lucere, aut certè gliſcere & intendi:* ut apud Virgil. *Expleri mentem nequit, ardeſcitq; tuendo*: hoc eſt, *magis magiſq; ardet*. Ex his pleraque pro thematibus primariis uſurpantur: ut, *Timeſco, hiſco, conticeſco*, id eſt, *Timeo, hio, taceo*.

Frequentativa deſinunt in *to, ſo, xo*, aut *tor*: ut viſito, affecto, ſcriptito, pulſo, viſo, quaſſo, nexo, texo, vexo, ſector, ſcitor, ſciſcitor. Significant autem vel aſſiduitatem quandam, vel conatum: ut, Dictito, id eſt, *frequenter dico*; viſo, id eſt, *eo ad videndum*. Frequentativa.

Huc pertinent & illa, vellico, fodico, albico, et ſimilia id genus, quæ à Grammaiicis etiam apparativa appellari ſolent. Apparativa.

Deſiderativa finiunt in *urio*: ut, Lecturio, parturio, eſurio, cœnaturio. Hæc ad ſignificationem ſuorum Primitivorum ſtudium, atque appetentiam quandam adjiciunt: ut, Lecturio, id eſt, *Legere cupio*; Cœnaturio, id eſt, *cupio cœnare*. Deſiderativa

Diminutiva. Diminutiva, in *lo*, vel *ſſo*, exeunt: ut, Sorbillo, cantillo, pitiſſo, id eſt, *parùm ac modicè ſorbeo, canto, bibo*.

Imitativa. Imitativa ſunt, quæ imitationem ſignificant: ut, Patriſſo, Atticiſſo, Platoniſſo. At Latini hâc forma non adeo delectati ſunt: unde pro Græciſſo, Græcor uſi ſunt: ut Cornicor, à cornice; Vulpinor, à vulpe; Bacchor, à Baccho.

DE PERSONA.

Tres ſunt verbi perſonæ: prima, ut Lego; Secunda, ut Legis; Tertia, ut Legit.

DE NUMERO.

Numeri ſunt duo; Singularis, ut Lego; Pluralis, ut Legimus.

DE CONJUGATIONE.

Quandoquidem de conjugandorum verborum ratione in rudimentis Anglicis traditum eſt, quæ pueri tanquam ungues ſuos exactiſſime callere debent: proximum fuerit, ut hæ Gulielmi Lilii de præteritis & ſupinis regulæ (lucidiſſimæ quidem illæ, compendioſiſſimæque, nec ſane minùs utiles) pari aviditate imbibantur.

G. LIL. DE SIMPLICIUM Verborum primæ Conjugationis communi Præterito.

As, avi.

* Hypermeter verſus plus juſto unaſyllaba conſtat, ſed collidenda cum prima voce ſequentis verſus; id quod omnium commune eſt.

AS in præſenti perfectum format in avi;
Ut, nonas navi, vocito vocitas vocitavi.
Deme lavo lavi, juvo juvi; nexóque nexui; *
Et ſeco quod ſecui, neco quod necui, mico verbum
Quod micui, plico quod plicui, frico quod fricui dat.
Sic domo quod domui, tono quod tonui, ſono verbum
Quod ſonui, crepoque quod crepui, veto quod vetui dat.
Atque cubo cubui: rarò hæc formantur in avi,
Do das ritè dedi, ſto ſtas formare ſteti vult.

Secun-

Secundæ Conjugationis commune Præteritum.

ES in præſenti perfectum format ui *dans;* Es ab
Vt nigreo nigres nigrui: jubeo excipe juſſi,
Sorbeo, ſorbui habet, ſorpſi quoque, mulceo mulſi;
Luceo vult luxi, ſedeo ſedi, videóque
Vult vidi; ſed prandeo prandi, ſtrideo ſtridi,
Suadeo ſuaſi, rideo riſi, habet ardeo & arſi.
Quatuor his infrà geminatur ſyllaba prima:
Pendeo namque pependi, mordeo vúltque momordi,
Spondeo habere ſpoſpondi, tondeo vúltque totondi.
L *vel* R *ante* geo *ſi ſtet,* geo *vertitur in* ſi; Geo
Vrgeo ut urſi, mulgeo mulſi, dat quoque mulxi:
Frigeo frixi, lugeo luxi, habet augeo & auxi.
Dat fleo fles flevi, leo les levi, indéque natum
Deleo delevi, pleo ples plevi, neo nevi:
A maneo manſi formatur: torqueo torſi,
Hæreo vult hæſi. Veo *fit* vi; *ut ferveo fervi:* Veo
Niveo, & indè ſatum poſcit conniveo nivi
Et nixi: cieo civi, vieóque vievi.

Tertia Conjugatio.

TErtia præteritum formabit ut hic manifeſtum.
Bo *fit* bi, *ut lambo lambi: ſcribo excipe ſcripſi,* Bo
Et nubo nupſi; antiquum cumbo cubui dat.
Co *fit* ci, *ut vinco vici: vult parco peperci* Co
Et parſi, dico dixi, duco quoque duxi.
Do *fit* di, *ut mando mandi: ſed ſcindo ſcidi dat,* Do
Findo fidi, fundo fudi, tundo tutudique;
Pendo pependi, tendo tetendi, pedo pepedi:
Iunge cado cecidi, pro verbero cædo cecidi. Cedo
Cedo pro diſcedere, ſive locum dare, ceſſi:
Vado, rado, lædo, ludo, divido, trudo,
Claudo, plaudo, rodo, ex do *ſemper faciunt* ſi.

Go. Go fit xi, ut jungo junxi: ſed r ante go vult ſi;
Vt ſpargo ſparſi: lego legi, & ago facit egi;
Dat tango tetigi, pungo punxi pupugique:
Dat frango fregi: cùm ſignat pango paciſci,
Vult pepigi; pro jungo, pegi; pro cano, panxi.
Ho. Ho fit xi; traho ceu traxi docet, & veho vexi.
Lo. Lo fit ui, colo ceu colui: pſallo excipe cum p,
Et ſallo ſine p; nam ſalli format utrumque:
Dat vello velli, vulſi quoque, fallo fefelli,
Cello pro frango, ceculi; pello pepulique.
Mo. Mo fit ui, vomo ſeu vomui: ſed emo facit emi,
omo petit compſi, promo prompſi: adjice demo
Quod format dempſi, ſumo ſumpſi, premo preſſi.
No. No fit vi, ſino ceu ſivi: temno excipe tempſi;
Dat ſterno ſtravi, ſperno ſprevi, lino levi,
Interdum limi & livi; cerno quoque crevi:
Gigno, pono, cano, genui, poſui, cecini dant.
Po. Po fit pſi, ut ſcalpo ſcalpſi; rumpo excipe rupi;
Et ſtrepo quod format ſtrepui, crepo quod crepui dat.
Quo. Quo fit qui, ut linquo liqui: coquo demito coxi.
Ro. Ro fit vi, ſero ceu pro planto & ſemino, ſevi,
Quod ſerui meliùs dat mutans ſignificatum:
Vult verro verri & verſi, uro uſſi, gero geſſi,
Quero queſivi, tero trivi, curro cucurri.
So. So, velut acccerſo, arceſſo, inceſſo, atque laceſſo,
Formabit ſivi: Sed tolle capeſſo capeſſi,
Quodque capeſſivi facit, atque faceſſo faceſſi,
Sic viſo viſi: ſed pinſo pinſui habebit.
Sco. Sco fit vi, ut paſco pavi: vult poſco popoſci,
Vult didici diſco, quexi formare quiniſco.
To. To fit ti, ut verto verti: ſed ſiſto noteturr
Pro facio ſtare activum, nam jure ſtiti dat.
Dat mitto miſi, petii peto ſive petivi.
Sterto ſtertui habet, meto meſſui: ab cto fit xi,
Vt flecto flexi: pecto dat pexui, habetque
Pexi; etiam necto dat nexui, habet quoque nexi.

Vo *fit* vi, *ut volvo volvi : vivo excipe vixi.* Vo.
Nexo ut nexui facit, ſic texo texui habebit. Xo.
Fit cio ci : *ut facio feci, jacio quoque jeci;* Cio.
Antiquum lacio lexi, ſpecio quoque ſpexi.
Fit dio di, *ut fodio fodi.* Gio, *ceu fugio* gi. Dio. Gio.
Fit pio pi, *ut capio cepi : cupio excipe pivi,* Pio.
Et rapio rapui, ſapio ſapui atque ſapivi.
Fit rio ri *ut pario peperi.* Tio ſſi, *geminans* ſ, Rio.
Ut quatio quaſſi, quod vix reperitur in uſu. Tio.
Denique uo *fit* ui, *ut ſtatuo ſtatui, pluo plui* Uo.
Format, ſive plui; ſtruo ſed ſtruxi, fluo fluxi.

Quarta Conjugatio.

Quarta dat is ivi, *ut monſtrat ſcio ſcis tibi ſcivi :*
Excipias venio dans veni, cambio campſi, Excip. Venio, cambio, &c.
Raucio rauſi, fartio farſi, ſartio ſarſi,
Sepio ſepſi, ſentio ſenſi, fulcio fulſi,
Haurio item hauſi, ſancio ſanxi, vincio vinxi,
*Pro ſalto ſalio ſalui, * & amicio amicui dat,* * Pes proceleuſmaticus.
Parciùs itemur cambivi, haurivi, amicivi,
Sepivi, ſanxivi, ſarcivi, atque ſalivi.

De Compoſitorum Verborum Præteritis.

Præteritum dat idem ſimplex & compoſitivum,
Ut docui edocui monſtrat. Sed ſyllaba ſemper,
Quam ſimplex geminat, compoſito non geminatur :
Præterquam tribus his, præcurro, excurro, repungo :
Atque à do, diſco, ſto, poſco, ritè creatis,
A plico compoſitum cum ſub, vel nomine, ut iſta, Plico.
Supplico, multiplico, gaudent forma replicavi :
Applico, complico, replico, & explico, ui vel in avi.
Quamvis vult oleo ſimplex olui, tamen indè Oleo.
Quod vis compoſitum meliùs formabit olevi. :
Simplicis at formam redolet ſequitur, ſubolet que.
Compoſita à pungo formabunt omnia punxi, Pungo.

Vult unum pupugi, interdùmque repungo repunxi.
Do. *Natum â do, quando eſt inflexio tertia, ut addo,*
Credo, edo, dedo, reddo, perdo, abdo, vel obdo,
Condo, indo, trado, prodo, vendo, didi: *at unum*
Sto. *Abſcondo abſcondi. Natum â ſto ſtas* ſtiti *habebit.*

Mutantia primam vocalem in *E*.

VErba hæc ſimplicia præſentis, præteritique,
Si componantur, vocalem primam in e *mutant:*
Damno, lacto, ſacro, ſalio, arceo, tracto, fatiſcor,
Pario. *Partio, carpo, patro, ſcando, ſpargo: parióque,*
Cujus nata peri *duo comperit & reperit dant:*
Cætera ſed perui; *velut hæc, aperire, operire.*
A paſco, pavi: tantùm compôſita notentur
Paſco. *Hæc duo, compeſco, diſpeſco,* peſcui *habere:*
Cætera, ut epaſco, ſervabunt ſimplicis uſum.

Mutantia primam vocalem in I.

* Poſt habeo ſimplicis formam ſervat. *HÆc, * habeo, lateo, ſalio, ſtatuo, cado, lædo,*
Pango dans pegi, cano, quæro, cædo, cecídi,
Tango, egeo, teneo, taceo, ſapio, rapióque,
Si componantur, vocalem primam in i *mutant:*
Cano. *Vt rapio rapui, eripio eripui: â cano natum,*
Præteritum per ui, *ceu concino concinui dat.*
Placeo. *A placeo ſic diſplice o; ſed ſimplicis uſum*
Hæc duo, complaceo cum perplaceo, bene ſervant.
Pango. *Compoſita â pango retinent* a *quatuor iſta,*
Depango, oppango, circumpango, atque repango.
Maneo. *A maneo, manſi,* minui *dant quatuor iſta,*
Præmineo, emineo, cum promineo, immineóque:
Simplicis at verbi ſervabunt cætera formam.
Scalpo, calco, ſalto. *Compoſita â ſcalpo, calco, ſalto,* a *per* u *mutant:*
Id tibi demonſtrant exculpo, inculco, reſulto.
Compoſita â claudo, quatio, lavo, rejiciunt a:
Claudo, quatio, lavo. *Id docet â claudo, occludo, excludo: â quatióque,*
Percutio, excutio: â lavo, proluo, diluo, nata.

Mutantia

Mutantia primam vocalem in I, præterquam in Preterito.

HAec ſi componas, Ago, emo, ſedeo, rego, frango, Excipitur Coemo.
Et capio, jacio, lacio, ſpecio, premo, ſemper
Vocalem primam præſentis in i *ſibi mutant,*
Præteriti nunquam; ceu, frango refringo refregi:
A capio incipio incepi. Sed pauca notentur:
Namque ſuum ſimplex perago ſequátur, ſatagóque.
Atque ab ago dego dat degi, cogo, coegi: Ago.
A rego ſic pergo perrexi, vult quoque ſurgo Rego.
Surrexi, mediâ præſentis Syllabâ ademptâ.
Nil variat facio, niſi præpoſito præeunte: Facio.
Id docet olfacio, cum calfacio, inficióque.
*A lego nata, re, * ſe, per, præ, ſub, trans, præeunte,* Lego.
Præſentis ſervant vocalem; in i *cætera mutant:*
De quibus hæc, intelligo, diligo, negligo, tantùm
Præteritum lexi *faciunt; reliqua omnia* legi.

De ſimplicium verborum Supinis.

NVnc ex præterito diſcas formare Supinum.
Bi *ſibi* tum *format, ſic namque bibi bibitum ſit.* Bi.
Ci *fit* ctum*; ut, vici victum, teſtatur & ici* Ci.
Dans ictum; feci factum, jeci quoque jactum.
Di *fit* ſum*, ut, vidi viſum: quædam geminant* ſ; Di.
Vt pandi paſſum, ſedi ſeſſum: adde ſcidi quod
Dat ſciſſum, atque fidi fiſſum, fodi quoque foſſum.
Hic etiam advertas, quòd ſyllaba prima ſupinis,
Quam vult præteritum geminari, non geminatur:
Idque totondi dans tonſum docet; atque cecidi
Quod cæſum, & cecidi quod dat caſum, atque tetendi
Quod tenſum & tentum, tutudi tunſum, atque pepedi
Quod format peditum; adde dedi quod jure datum vult:
Gi *fit* ctum*, ut legi lectum: pegi pepigique* Gi.
Dat pactum, fregi fractum, tetigi quoque tactum,
Egi actum, pupugi punctum, fugi, fugitum dat.

Li. Li ſit ſum; ut ſalli, ſtans pro ſale condio, ſalſum:
Dat pepuli pulſum, ceculi culſum, atque fefelli
Falſum; dat velli vulſum: tuli habet quoque latum.

Mi, ni, pi, qui Mi, ni, pi, qui, tum ſiunt; velut hic manifeſtum,
Emi emptum, veni ventum, cecini à cano cantum,
A capio cepi dans captum, à cœpio cœptum,
A rumpo rupi ruptum, liqui quoque lictum.

Ri. Ri ſit ſum, ut verri verſum: peperi excipe partum.

Si. Si ſit ſum, ut viſi viſum: tamen ſ geminato
Miſi formabit miſſum: fulſi excipe fultum,
Hauſi hauſtum, farſi fartum, farſi quoque fartum,
Vſſi uſtum, geſſi geſtum; torſi duo, tortum
Et torſum, indulſi indultum indulſumq; requirit.

Pſi. Pſi ſit ptum, ut ſcripſi ſcriptum: campſi excipe campſum.

Ti. Ti ſit tum; à ſto namq; ſteti, à ſiſtoq; ſtiti ſit,
Præterito, commune ſtatum: verti excipe verſum.

Vi. Vi ſit tum, ut flavi flatum: pavi excipe paſtum;
Dat lavi lotum, interdum lautum atque lavatum;
Potavi potum, interdum facit & potatum:
Sed favi fautum, cavi cautum; à ſero ſevi
Formes ritè ſatum; livi linóque litum dat;
Solvi à ſolvo ſolutum, volvi á volvo volutum;
Vult ſingultivi ſingultum, veneo venis
Venivi venum, ſepelivi ritè ſepultum.

ui. Quod dat ui dat itum, ut domui domitum: excipe quodvis
Verbum in uo, quia ſemper ui formabit in utum;
Exui ut exutum: à ruo deme rui, ruitum dans.
Vult ſecui ſectum, necui nectum, fricuique

***Per Proceleuſmaticus.** Frictum, miſcui item miſtum,* ac amicui dat amictum:
Torrui habet toſtum, docui doctum, tenuiq;
Tentum, conſului conſultum, alui altum alitumque;
Sic ſalui ſaltum, colui occului quoque cultum:
Pinſui habet piſtum, rapui raptum; ſeruiq;
A ſero vult ſertum; ſic texui habet quoq; textum.

Quædam mutant ui in ſum. Hæc ſed ui mutant in ſum: nam cenſeo cenſum,
Celbui habet celſum, meto meſſui habet quoque meſſum;

Nexui

exui item nexum, ſic pexui habet quoquepexum:
t patui paſſum, carui caſſum caritumque.
Xi fit ctum, ut vinxi vinctum, quinque abiiciunt n:
am finxi fictum, minxi mictum, ſicque ſupino
t pinxi pictum, ſtrinxi, rinxi quoque rictum.
um, flexi, plexi, fixi dant; & fluo fluxum.

De Compoſitorum Verborum Supinis.

Compſitum ut ſimplex formatur quodque ſupinum,
Quamvis non eadem ſtet ſemper ſyllaba utrique.
ompoſita à tunſum, demptâ n, tuſum; à ruitum fit, Tundo.
mediâ dempta, rutum; & à ſaltum quoque ſultum: Ruo. Salio.
ſero, quando ſatum format, compoſita ſitum dant. Sero.
æc, captum, factum, iactum, raptum, a per e mutant;
cantum, partum, ſparſum, carptum, quoque ſartum.
Verbum edo compoſitum, non eſtum, ſed facit eſum: Edo.
num duntaxat comedo, formabit utrumque.
noſco tantum duo cognitum & agnitum habentur;
etera dant notum: nullo eſt iam noſcitum in uſu.

De Præteritis Verborum in *Or*.

Verba in or, admittunt ex poſteriore ſupino
Præteritum, verſo u per us, & ſum conſociato
el fui: ut a lectu, lectus ſum vel fui. At horum
unc eſt deponens, nunc eſt commune notandum:
am labor lapſus, patior dat paſſus, & eius Patior.
ata; ut, compatior compaſſus, perpetiorque
ormans perpeſſus, fateor quod faſſus, & inde Fateor.
ata; ut, confiteor confeſſus, diffiteorque
ormans diffeſſus: gradior dat greſſus, & inde Gradior.
ata; ut igredior digreſſus. Iunge fatiſcor
eſſus ſum, menſus ſum metior, utor & uſus.
ro texo orditus, pro incepto dat ordior orſus,
itor niſus vel nixus ſum, ulciſcor & ultus
ſcor ſimul iratus, reor atque ratus ſum,
bliviſcor vult oblitus ſum: ſruor optat

Bructim

Tuor & Tueor.

Fructus vel *Fruitus, miſereri junge miſertus.*
Vult tuor & tueor non tutus ſed tuitus ſum,
Quamvis & tutum & tuitum ſit utrique ſupinum:
A loquor adde locutus, & à ſequor adde ſecutus;
Experior facit expertus: formare paciſcor

Apiſcor.

Gaudet pactus ſum, nanciſcor nactus: apiſcor,
Quod vetus eſt verbum, eptus ſum; unde adipiſcor adept
Iunge queror queſtus, proficiſcor junge profectus;
Expergiſcor ſum experrectus: & hæc quoque, commi—
niſcor commentus, naſcor natus, moriórque
Mortuus, atque orior quod præteritum facit ortus:

De verbis geminum præteritum habentibus, *viz.* Activæ & Paſſivæ vocis.

PRæteritum activæ & paſſivæ vocis habent hæc;
Cœno cœnavi & cœnatus ſum tibi format,
Iuro juravi & juratus, potoque potavi *
Et potus, titubo titubavi vel titubatus:

*Verſus hypermeter.

Sic careo carui & caſſus ſum, prandeo prandi
Et pranſus, pateo patui & paſſus, placeóque
Dat placui & placitus, ſueſco ſuevi atque ſuetus;
Veneo pro vendor; venivi venditus & ſum,
Nubo nupſi nuptáque ſum, mereor meritus ſum
Vel merui: adde libet libuit libitum; & licet adde
Quod licuit licitum, tædet quod tæduit & dat
Pertæſum: adde pudet faciens puduit puditúmque;
Atque piget, tibi quod format piguit pigitúmque.

De Neutro-paſſivorum præteritis.

NEutro paſſivum ſic præteritum tibi format,
Gaudeo gaviſus ſum, fido fiſus, & audeo *
Auſus ſum, fio, factus, ſoleo ſolitus ſum,
Mæreo ſum mæſtus: ſed Phocæ nomen habetur.

* Verſus hypermeter.

De Verbis præteritum mutuantibus.

Flaveſco. Erubeſco. Luceſco.

QVædam præteritum verba accipiunt aliundè:
Inceptivum in ſco, ſtans pro primario, adoptat

Præteri

Præteritum ejuſdem verbi: Vult ergò tepeſco
A tepeo tepui, ferveſco à ferveo fervi;
A video cerno vult vidi; â concutio vult
Præteritum quatio concuſſi, à percutióq;
Percuſſi ferio; à mingo vult meio minxi;
A ſedeo ſido vult ſedi; à ſuffero tollo
Suſtuli; & à ſuo ſum ſui; & à tulo ritè fero tuli; Verſus hypermeter.
A ſto ſiſto ſteti, tantùm pro ſtare; furóque
Inſanivi, à verbo ejuſdem ſignificati a
Sic poſcunt, veſcor, medeor, liquor, reminiſcor,
Præteritum à paſcor, medicor, liqueſio, recordor.

De Verbis Præterito carentibus.

PRæteritum fugiunt, vergo, ambigo, gliſco, fatiſco,
Polleo, nideo: Ad hæc, inceptiva; ut, pueraſco:
Et paſſiva, quibus caruêre activa ſupinis;
Ut, metuor, timeor: Meditativa omnia; præter
Parturio, eſurio; quæ præteritum duo ſervant.

Sylveſco. Fruticeſco. Sterileſco. Dieſco. Deſiderativa, út, Micturio, Scripturio, Iturio, Cacaturio.

Verba Supinum rarò admittentia.

HÆc rarò aut nunquam retinebunt verba ſupinum;
Lambo, mico micui, rudo, ſcabo, parco peperci,
Diſpeſco, poſco, diſco, compeſco, quiniſco,
ego, ango, ſugo, lingo, ningo, ſatagóque,
ſallo, volo, nolo, malo, tremo, ſtrideo, ſtrido,
laveo, liveo, avet, paveo, conniveo, ſervet à
nuo compoſitum, ut renuo; à cado, ut incido; præter
ccido, quod facit occaſum, recidóque recaſum:
eſpuo, linquo, luo, metuo, cluo, frigeo, calvo,
ſterto, timeo: ſic luceo; & arceo, cujus
mpoſita ercitum habent: ſic à gruo, ut ingruo, natum
quæcunque in ui formantur neutra ſecundæ;
ceptis oleo, doleo, placeo, taceóque,
reo item & careo, noceo, pateo, lateóque,
valeo, caleo; gaudent hæc namque ſupino,

De Verbis Defectivis.

SEd nunc, ut totum percurras ordine Verbum,
Iſtis pauca dabis mutilata & anomala Verba:
Quæ quia clauda quidem remanent, nec verſibus apta
Qui rectis pedibus pleniſque incedere gaudent,
Hiſce ſequens dabitur, quem cernis, ſermo ſolutus.

Aio. Præſens indicativi, Aio, ais, ait. *Plural.* Aiunt.

Præteritum imperfectum, Aiebam, aiebas, aiebat. *Plural.* Aiebamus, aiebatis, aiebant. Imperativus, Ai.

Præſens optativi, potentialis, & ſubjunctivi, Aias, aiat. *Plural.* Aiamus, aiant. Præſens particip. Aiens.

Auſim. Præſens optativi & ſubjunctivi, Auſim, auſis, auſit. *Plural.* Auſint.

Salve. Indicat. Salvebis. Imper. Salve, ſalveto. *Plural.* Salvete, ſalvetote. Infinit. Salvere.

Ave. Imperat. Ave, aveto. *Pl.* Avete, avetote. Infin. Avere.

Cedo. Imperat. Cedo. *Plural.* Cedite: id eſt, *Dic,* vel *porrige; Dicite,* vel *porrigite.*

Faxo. Futurum, Faxo vel faxim, faxis, faxit, pro *faciam* vel *fecero.* *Plural.* Faxint.

Forem. Imperfectum optat. potent. & ſubjunct. Forem, fores, foret; pro *eſſem, eſſes, eſſet.* *Plural.* Forent.

Infinitivus, Fore, id eſt, *Futurum eſſe.*

Quæſo. Præſens indicat. Quæſo. *Plural.* Quæſumus.

Infit. Infit, ſola vox eſt, *Dicit,* ſeu *dixit* ſignificans. *Plural.* Infiunt, id eſt, *Dicunt.*

Inquio. Præſens indicativi, Inquio vel inquam, inquis, inquit. *Plural.* Inquimus, inquiunt.

Præter. perfectum, Inquiſti, inquit.

Futurum, Inquies, inquiet.

Imperat. Inque, apud *Terent.* Inquito, apud *Plautum.*

Præſens optativi, potentialis, & ſubjunctivi, Inquiat. Particip. Inquiens.

Vale. Indicat. Valebis. Imper. Vale, valeto. *Plural.* Valete, valetote. Infinit. Valere.

Hæc quatuor ſequentia, Odi, cœpi, memini, novi, omnes voces præteriti perfecti & pluſquamperfecti omnium modorum integras habent; ut & futuri quoq;, quoties à præterito indicativi formatur: in reliquis magna ex parte deficiunt, niſi quòd Memini in imperativo *Sing.* Memento, *Plural.* Mementote habet. Odi, novi, & cœpi carent imperativo. Odi, cœpi, memini, novi

Notabunt præterea pueri, Dor, furo, for, der, fer à for, ſimplicia non reperiri:

Præterea, {Dic, Duc, Fer, Fac.} pro {Dice, Duce, Fere, Face,} voces eſſe per Apocopen conciſas & decurtatas.

Denique notabunt, Eo & queo, habere imperfectum Ibam, quibam: in futuro, Ibo, quibo.

De Verbis Imperſonalibus.

ET de Perſonalibus quidem hactenus dictum eſto, deinceps verò de Imperſonalibus dicendum, quæ nominativum certæ perſonæ non recipiunt, ſed mutatur nominativus perſonæ in obliquos: ut quod Anglicè perſonaliter dicimus, *I muſt reade Virgil*; Latinè imperſonaliter effertur, *Oportet me legere Virgilium.*

Imperſonalia igitur appellantur, non quòd perſonâ careant, (habent enim, ut videmus, vocem tertiæ perſonæ tam activam quàm paſſivam, quamplurima) ſed quia nullius perſonæ aut numeri certam ſignificationem, niſi ex adjuncto nominis vel pronominis caſu obliquo, ſortiantur. Nam *Oportet me*, primæ perſonæ eſſe videtur, numerique ſingularis: *Oportet nos*, primæ perſonæ pluralis: *Oportet te*, ſecundæ perſonæ ſingularis: *Oportet vos*, ſecundæ pluralis: atque itidem de reliquis. Imperſonalia cur ſic dicta.

Sunt igitur Imperſonalia duplicia: Activæ vocis, & Paſſivæ vocis.

Imperſonalia activæ vocis.

Imperſonalia activæ vocis ſunt hæc & his ſimilia ;

Eſt,	Accidit,		
Intereſt,	Contingit,	Vacat,	Juvat,
Refert,	Evenit,	Præſtat,	Conſtat,
Placet,	Expedit,	Reſtat,	Conducit
Libet,	Liquet,	Decet,	Miſeret,
Pœnitet,	Licet,	Oportet,	Piget,
Tædet,	Solet,	Poteſt,	Pudet.

Denique nullum ferè verbum eſt tam perſonale, u non idem imperſonalis formam poſſit induere ; nec diverſo. Horum tamen quædam perſonaliter uſurpan- tur : ut, *Virtus placet probis. Pecunia omnia poteſt. A- juvat egentes.*

Quædam verò ſemper manent imperſonalia: ut, P- det, pœnitet, oportet. Tametſi legere eſt apud Teren- tium ; *Quæ adſolent, quæq; oportent ſigna ad ſalute eſſe, huic omnia adeſſe video.*

Conjugantur in tertia perſona.

Conjugantur autem in tertia perſona ſingulari p- omnes modos. A *liquet* non extat præteritum.

Tædet, pertæſum eſt format :
Miſeret, & miſereſcit, miſertum eſt.

Inveniuntur etiam in uſu,	Placitum eſt,	Præterit. à	Placet.
	Libitum eſt,		Libet.
	Puditum eſt,		Pudet.
	Licitum eſt,		Licet.
	Pigitum eſt,		Piget.

Imperſonalia paſſivæ vocis fiunt ab omnibus verb- activis & neutris : ut, Curritur, turbatur.

Imperſonalia Supinis & vocibus Gerundii carent.

DE GERUNDIIS.

Gerundia porrò voces participiales vocari poſſun quòd ſimilia participiis ſunt : ſicut proverbialia d- cimus, quæ ſunt ſimilia proverbiis.

Proinde quia parùm videbamus convenire in- Grammaticos, utrùm ad verba an ad participia p-

(pr)iùs pertineant, hîc in confinio utriuſque partis relinquimus; ut, utri velint, ſeſe regno addicant.

Porrò à Nomine caſum, à Verbo agendi vel patiendi, vel neutrius, ſignificationem accipiunt.

Et quia temporum nec diſcrimen diſcretis vocibus recipiunt, neque numeros aut perſonas admittunt, ideo nec juſta verba eſſe poſſunt, nec participia.

Terminationes gerundii

Gerundii terminationes ſunt tres,	*Di*,	Genitivi caſûs.
	Do,	Dativi & ablativi.
	Dum,	Nominativi & accuſat.

Gerundia autem activè majore ex parte ſignificare, nulli dubium eſt; licèt interdum etiam paſſivè ſignificent. Cujus rei exempla erunt iſta: *Athenas quoque miſſus erudiendi cauſâ*: id eſt, *ut erudiretur*. *Urítque videndo fœmina*: id eſt, *dum videtur*. *Satìs ad cognoſcendum illuſtria*: id eſt, *ut cognoſcantur*. *Ars ad diſcendum facilis*: id eſt, *ut diſcatur*.

DE SUPINIS.

Supina.

Supina quoque meritò participialia verba dicuntur, omniáque cum gerundii vocibus communia habent. Exeunt autem, prius in *um*, poſterius in *u*: ut, *Viſum*, *viſu*. Significant autem, prius quidem ferè activè (ſicut in rudimentis dictum eſt) poſterius verò paſſivè.

DE PARTICIPIO.

Participium

PArticipium eſt pars orationis inflexa caſu; quæ à Nomine, genera, caſus, & declinationem; à Verbo, tempora & ſignificationes; ab utroque, numerum & figuram accipit.

ACCIDENTIA PARTICIPIO.

Accidentia Participio.

Accidunt Participio ſeptem;	Caſus,	Significatio,
	Genus,	
	Declinatio,	Numerus,
	Tempus,	Figura.

De genere autem, & caſu, & declinatione, idem hic ſtatuendum, quod ſuprà in Nomine eſt traditum.

TEMPUS.

Tempora particip. Tempora participiorum ſunt quatuor.

Præſens. Præſens in *ans* vel *ens* : ut, Amans, legens.

Nota. Cæterùm iens, participium ab Eo, ſimplex rariùs legitur in nominativo; ſed euntis, eunti, euntem, eunte, in obliquis: compoſita verò nominativum quidem in *iens* finitum habent, genitivum autem in *euntis* : ut, Abiens, abeuntis; Rediens, redeuntis: præter unum, Ambiens, ambientis.

Hanc formam ſequuntur & horum gerundia; ut, Abeundi, abeundo, abeundum: præter Ambiendi, ambiendo, ambiendum.

Præteritum. Præteritum verò in { Tus, Sus, Xus, } ut { Doctus. Viſus. Nexus.

Futurum. Futurum autem duplex: Alterum quidem in *rus*, activæ ut plurimùm ſignificationis, aut neutralis; ut, Lecturus, curſurus: Alterum verò in *dus*, paſſivæ ſignificationis ſemper; ut, Legendus.

SIGNIFICATIO.

Significatio activa. Activè ſignificant ea participia quæ ab activis cadunt: ut, Docens, docturus; Verberans, verberaturus.

A neutris cadentia neutraliter ſignificant: ut, Currens, curſurus; Dolens, doliturus.

Participia in dus. A quibuſdam neutris reperiuntur etiam participia in *dus* : ut, Dubitandus, vigilandus, carendus, dolendus.

Significatio paſſiva. Paſſivè ſignificant, quæ à paſſivis deſcendunt: ut, Lectus, legendus; Auditus, audiendus.

Fiunt & participia paſſiva ab hujuſmodi neutris, quorum tertiæ perſonæ paſſivè uſurpantur: ut, *Aratur terra*. Hinc, *arata* & *aranda terra*.

Participia formata à deponentibus, imitantur ſignificationem ſuorum verborum : ut, Loquens, loquutus, loquuturus, à loquor. Participia à deponentibus.

Deponentibus, quæ olim communia fuerunt, manet participium futuri in *dus* : ut,

Sequendus, Utendus, Obliviſcendus,
Loquendus, Patiendus, & alia id genus

Habent & deponentia præteriti temporis participia, quæ nunc activè nunc paſſivè ſignificant : ut,
Virgil. *Nunc oblita mihi tot carmina.*
Terent. *Meditata ſunt mihi omnia mea incommoda.*
Virgil. — *mentitáque tela Agnoſcunt.*

Communium denique verborum participia ipſorum ſignificationem induunt : ut, Criminans, criminatus, criminaturus, criminandus.

Ab imperſonalibus nulla extant participia, præter Pœnitens, decens, libens, pertæſus, pœnitendus, pudendus. Imperſonalium participia.

Hæc participia, præter analogiam, à verbis ſuis deducuntur, Pariturus, naſciturus, ſonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, noſciturus, moriturus, oriturus, oſurus, futurus. Participia anomala deducta à verbis præter analogiam.

Similia participiis ſunt iſta, Tunicatus, togatus, perſonatus, larvatus, & innumera hujus ſortis vocabula, quæ à nominibus, non à verbis deducuntur. Participia derivata à nominibus.

NUMERUS.

Eſt & numerus in participiis, ut in nomine : Singularis, ut Legens ; Pluralis, ut Legentes. Numerus.

FIGURA.

Figura eſt duplex : Simplex, ut Spirans ; Compoſita, ut Reſpirans. Figura participiorum.

Participia aliquando degenerant in nomina participialia ; Vel cùm alium caſum quàm ſuum verbum regunt : ut, Participia fiunt nomina

Abundans lactis, Patiens inediæ,
Alieni appetens, Fugitans litium.

Vel cùm componuntur cum dictionibus, cum quibus ipſorum verba componi non poſſunt: ut, Infans, indoctus, innocens, ineptus.

Vel cùm comparantur: ut, { Amans, Amantior, Amantiſſimus. { Doctus, Doctior, Doctiſſimus.

Vel cùm tempus ſignificare deſinunt: ut, *Expectem qui me nunquam viſurus abiſti?* hoc eſt, *qui eo animo diſceſſiſti, ut me ampliùs non videres.*

Nullam mentionem fecit cometarum, nil prætermiſſurum, ſi quid explorati haberet, id eſt, *ita affectus, ut non prætermitteret.*

Amandus eſt doctiſſimus quiſque: id eſt, *dignus eſt,* vel *debet amari. Vita laudata,* id eſt, *laudabilis.*

Ejicienda eſt hæc mollities animi: id eſt, *debet ejici.*

Participia præſentis temporis fiunt nomina.

Participia præſentis temporis non rarò fiunt ſubſtantiva nomina. Modò in maſculino genere; ut, Oriens, occidens, profluens, confluens: Modò in fœminino; ut, Conſonans, continens: Modò in neutro; ut, Contingens, accidens, antecedens, conſequens: Modò in communi genere, pro verbalibus in *tor* vel *trix*: ut, Appetens, diligens, ſitiens, indulgens.

Animans, modò fœmininum, modò neutrum reperitur.

DE ADVERBIO.

Adverbium.

ADverbium eſt pars orationis non flexa, quæ adjecta verbo ſenſum ejus perficit atque explanat.

Explanat etiam interdum & Nomen: ut, *Homo egregiè impudens. Nè parùm ſis leno. Nimiùm philoſophus.* Aliquoties & Adverbium: ut, *Parùm honeſtè ſe gerit.*

ACCIDENTIA ADVERBIO.

Accidentia Adverbio.

Adverbio accidunt, Significatio, Comparatio, Species, Figura.

Significationis varietas ex verborum circumſtantiis colligenda eſt.

In

In loco ſignificant, Hìc, illìc, iſtìc, intus, forìs, uſquam, nuſquam, ubi, ubique, ubicunque, ubilibet, utrobique, ubivis, ubiubi, ibi, alibi, alicubi, necubi, ſicubi, inibi, ibidem, inferiùs, ſuperiús. Adverbia loci.

Ad locum reſpiciunt, Hùc, illùc, iſtùc, intrò, aliò, quò, aliquò, nequò, quoquò, ſiquò, eò, eôdem, quólibet, quóvis, quócunque, foràs, horſum, aliorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum, ſurſum, deorſum, utróque, neutrò, quoquoverſum. Ad locum ſignificantia.

A loco denotant, Hinc, illinc, iſtinc, intus, forìs, indè, unde, aliunde, alicunde, ſicunde, necunde, indidem, undelibet, undevis, undecunque, ſupernè, infernè, cœlitus, funditus. A loco ſignificantia.

Denique per locum innuunt, Hàc, illàc, iſtàc, quácunque, eà, eádem, alià, aliquà, ſiquà, nequà, quaquá. Per locum ſignificantia.

Adverbia temporis ſunt, Dum, quum, quando, aliquando, quamdiu, dudum, quamdudum, jamdudum, quampridem, jampridem, uſquè, quouſque, toties, quoties, aliquoties, herì, hodie, cras, pridie, poſtridie, perendie, manè, veſperì, nudiuſtertius, nudiuſquartus, nudiuſquintus, nudiuſſextus, &c. Diu, noctu, interdiu, nunc, jam, nuper, aliàs, olim, item, pridem, tantiſper, pauliſper, parumper, ſæpe, raró, ſubindè, identidem, plerunque, quotidie, quotannis, nunquam, unquam, adhuc, etiam pro adhuc, hactenus, in diès, in horàs, utprimum, quumprimum, ſimulac, ſimulatque. Temporis Adverbia.

Uſquè temporis & loci adverbium eſt: ut, *Uſquè ſub obſcurum noctis. Ab Æthiopia eſt uſque hæc.* Eſt & ubi pro *ſemper* aut *continuè* ponitur: ut, *Uſquè metu micuère ſinus.* Uſquè.

Adverbia numeri: ut, Semel, bis, ter, quater, quinquies, ſexies, ſepties, vigeſies vel vicies, trigeſies vel tricies, quadragies, quinquagies, ſexagies, ſeptuagies, octogies, centies, millies, infinities. Numeri.

Ordinis ſunt, Indè, deinde, hinc, dehinc, deinceps, noviſſimò, inprimis, poſtremò, primùm, jamprimum, denique, demum, tandem, ad ſummúm. Ordinis.

Ad-

Interrogandi. Adverbia interrogandi ſunt, Cur, quamobrem, quare, quomodo, ecquid, quin *pro* cur non, num, quid-ità, quò, unde, quantum ?

Vocandi. Vocandi ſunt, Heus, ô, eho, & ſiqua ſunt ſimilia.

Negandi. Negandi : ut, Haud, non, minimè, nequaquam, nè *pro* non, & ſimilia.

Affirmandi. Affirmandi: ut, Etiam, ſic, quidni, ſanè, prorſus, nempe, nimirum, certè, profectò, adeò, planè, ſcilicet.

Jurandi. Jurandi : ut, Hercle, mehercle, medius-fidius, Dius-fidius, Pol, ædepol, Caſtòr, ecaſtor.

Hortandi. Hortandi: ut, Agè, ſodes, ſultis, amabò, agedum, ehodum, eia, agité.

Prohibendi. Prohibendi : ut, Nè, non.

Optandi. Optandi : ut, Utinam, ſi, ô ſi, ô.

Excludendi. Excludendi: ut, Modò, dummodo, tantummodo, ſolummodo, tantùm, ſolùm, duntaxat, demum.

Congregandi. Congregandi : ut, Simul, unà, pariter, populatim, univerſim, conjunctim, &c.

Segregandi. Segregandi : ut, Seorſum, gregatim, egregiè, nominatim, viritim, oppidatim, vicatim, privatim, ſpeciatim, bifariàm, trifariàm, omnifariàm, plurifariàm, oſtiatim.

Diverſitatis. Diverſitatis : ut, Aliter, ſecús.

Eligendi. Eligendi : ut, Potiùs, potiſſimùm, imò, ſatiús.

Intendendi. Intendendi : ut, Valde, nimis, nimiùm, immodicè, impendiò, impensè, prorſus, penitus, funditus, radicitus, omnino.

Remittendi. Remittendi : ut, Vix, ægre, paulatim, ſenſim, pedetentim.

Concedentis. Concedentis : ut, Licèt, eſtò, demùs, ſit-ità, ſit-ſané.

Negatæ ſolitudinis. Negatæ ſolitudinis: ut, Non ſolùm, non tantùm, non modò, nedum.

Qualitatis. Qualitatis : ut, Doctè, pulchrè, fortiter, graviter.

Quantitatis. Quantitatis : ut, Parùm, minimè, maximè, ſummùm, ad-ſummùm, & ſimilia.

Comparandi. Comparandi : ut, Tam, quàm, magìs, minùs, maximè, minimè, æqué.

Rei

Rei non peractæ: ut, Ferme, ferè, propè, propemodum, tantùm, tantùm non, modò non. Rei non peractæ.

Demonſtrandi: ut, En, ecce, ſic; ut cùm dicimus, *Sic ſcribito.* Demonſtrandi.

Explanandi: ut, Id eſt, hoc eſt, quaſi dicas, putà, utputa, utpote. Explanandi.

Dubitandi: ut, Forſan, forſitan, fortaſſis, fortaſſe. Dubitandi.

Eventûs: ut, Fortè, caſû, forte-fortuná. Eventûs.

Similitudinis: ut, Sic, ſicut, ſicuti, ità, item, itidem, tanquam, quaſi, ceu, utì, velut, veluti. Similitudinis.

COMPARATIO.

Adverbia à nominibus adjectivis nata, & comparantur, & regunt caſus comparativi & ſuperlativi: ut, Doctè, doctiùs illo, doctiſſimè omnium: ſimiliter, Bene, meliùs, optimé: Malè, pejùs, peſſimé: etiam, Sæpe, ſæpius, ſæpiſſime: Nuper, nuperrimè, & ſimilia. Comparatio.

SPECIES.

Species eſt duplex: Principalis, quæ ex ſe originem habet: ut, *Herì, cras.* Species adverbiorum.

Derivativa eſt eorum, quæ nata ſunt aliunde: ut, *Furtim,* à *furor, Strictim,* à *ſtringo; Humaniter,* ab *humanus.*

Aliquando neutra adjectiva induunt formam adverbiorum, ad Græcorum imitationem: ut, Recèns, pro recènter; torvùm, pro torvé. Nomina fiunt adverb.

FIGURA.

Figura eſt duplex: Simplex, ut Prudenter; Compoſita, ut Imprudenter.

DE CONJUNCTIONE.

Conjunctio eſt pars orationis, quæ ſententiarum clauſulas aptè connectit.

ACCIDENTIA CONJUNCTIONI.

Conjunctioni accidunt, Figura, Poteſtas, & Ordo. Accidentia. Conjunct.

Figura

Figura. Figura eſt duplex: Simplex, ut nam; Compoſita, ut namque.

POTESTAS.

Poteſtas. Poteſtas, id eſt, ſignificatio, eſt varia: Aliæ enim è conjunctionibus copulativæ ſunt: ut, Et, ac, que, atque, quoque, etiam, item, itidem, cùm, & tum.

Tum. Tum item geminatum: ut, *Vir tum probus, tum eruditus.* Huc ſpectant & his contrariæ: ut, Nec, neque, neu, neve.

Suſpenſivæ. Hæ quatuor ſequentes, Et, que, nec, neque, cùm geminantur, ſuſpenſivæ etiam vocantur, quòd aliud ſemper expectari faciant: ut, *Et fugit, & pugnat. Nec ſapit iſta, nec ſentit.*

Disjunctivæ. Aliæ disjunctivæ: ut, Aut, vel, ve, ſeu, ſive.

At iſtæ, cùm geminantur, ſuſpenſivæ etiam vocantur: ut, *Vel ſcribit, vel dictat.*

Diſcretivæ. Aliæ diſcretivæ: ut, Sed, ſed-enim, at, aſt, atqui, quidem, autem, quoque, ſcilicet, cæterùm, verò, enimvero, quod-ſi, verùm, porrò, quin.

Rationales ſeu illativæ. Aliæ rationales, ſeu illativæ: ut, Ergò, ideo, igitur, itaque, idcirco, quare, quamobrem, quocirca, proinde, propterea, ob-eam-rem, eâ-re: Cicer. *Eâ-re ſtatim ad te Ariſtocritum miſi.*

Cauſales. Aliæ cauſales, id eſt, quæ rationem præcedentis orationis inferunt: ut, Nam, namque, enim, etenim, quòd, quia, quippe, utpote, ſiquidem, quando, quandoquidem, propterea quòd, quoniam, quatenus, & *pro* quia, ut, Virgil. *Audieras & fama fuit*; *pro* nam, *vel* quia fuit: quò *pro* quia; ut, Cicer. *Non quò quicquam deſit, ſed quid valde cupio.*

Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit; & intra Fortunam debet quiſque manere ſuam*: *pro* nam, *vel* quia.

Perfectivæ. Aliæ perfectivæ ſeu abſolutivæ; ut, Utì, quò *pro* ut.

Nè

Nè & ut, *pro* nè non: Terent. *Sed patris vim ut queas ferre.*

Nè, *pro* ut non: Cicero; *Opera datur, judicia nè fiant.*

Aliæ continuativæ: ut, Si, ſin, ni, niſi. Continuativæ.

Aliæ dubitativæ: ut, Nè, an, anne, num, nunquid, utrùm, necne. Dubitativæ.

Aliæ adverſativæ: ut, Etſi, quanquam, quamvìs, licèt, tametſi; & aliæ id genus. Adverſativæ.

Aliæ redditivæ earundem: ut, Tamen, attamen, ſedtamen, veruntamen. Redditivæ.

Aliæ diminutivæ: ut, Saltem, at, certè, vel: ut, Cic. *Nè vel latum digitum diſceſſeris.* Diminutivæ.

Aliæ electivæ: ut, Quàm, ac, atque, ut, quando pro Quàm accipiuntur. Electivæ.

Expletivæ: ut, Quidem, equidem, nimirum, autem, ſcilicet, quoque, nam, profectò, verò, enimvero, ſedenim, enim *pro* certè. Expletivæ.

Virgil. *Nam quis te, juvenum confidentiſſime, noſtras Juſſit adire domos?* Ter. *At enim non ſinam.*

Sunt dictiones, quæ nunc adverbia, nunc conjunctiones, nunc præpoſitiones eſſe inveniuntur: ut, Cum, quoties caſui jungitur, præpoſitio eſt. Cum.

In genere, Conjunctiones adeò tenui diſcrimine ab adverbiis diſcernuntur, ut quàm ſæpiſſime confundantur: ut, Quando, proinde, & ſimilia.

ORDO.

Ordo conjunctionum eſt triplex: nempe, Ordo conjunctionum.

Præpoſitivus; earum ſcilicet, quæ in ſententiarum exordio ponuntur. Præpoſitivus.

Subjunctivus; earum ſcilicet, quæ ſecundum in clauſula, vel tertium, vel ad-ſummùm quartum locum occupant. Subjunctivus.

Communis. Communis.

Ex conjunctionibus hæ inprimis præponi ſolent; Nam, quare, ac, aſt, atque, &, aut, vel, nec, neque, ſi, quin, quatenus, ſin, ſeu, ſive, ni, niſi. Præpoſitivæ.

Sub-

Subjunctivæ quæ. Subjunctivæ verò ſunt, Quidem, quoque, autem, verò, enim.

Encliticæ. Et tres Encliticæ: ut, Que, ne, ve: ſic dictæ, quòd accentum in præcedentem ſyllabam inclinent: ut, Horat. *Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis;*
Indoctúſque pilæ, diſcive, trochive, quieſcit.

Sunt & aliæ quoque voces aliquot encliticæ: ut, Dum, ſis, nam, &c.

Communes. Communes denique dicuntur, quæ indifferenter & præponi & poſtponi poſſunt; quales ſunt reliquæ ferè omnes, præter prædictas: ut, Equidem, ergò, igitur, ſaltem, tamen, quanquam, &c.

DE PRÆPOSITIONE.

Præpoſitio eſt pars orationis indeclinabilis, quæ aliis orationis partibus, vel in compoſitione, vel in appoſitione præponitur.

Appoſitione: ut, *Chriſtus ſedet ad dextram Patris.*

Compoſitione: ut, *Adactum juramentum adhibendum admonuit.*

Præpoſitiones poſtpoſitæ ſuis caſibus. Quædam præpoſitiones poſtponi ſuis caſibus inveniuntur: ut,

Cum,	ut	Quibuſcum.
Tenus,		Pube tenus.
Verſus,		Angliam verſus.
Uſque,		Ad occidentem uſque.

ACCIDENTIA PRÆPOSITIONI.

Præpoſitioni accidit caſuum regimen, ſive conſtructio

Cæterùm in iiſdem caſibus mira eſt ſignificationis varietas, quæ non tam regulis, quàm aſſiduo legendi atque ſcribendi uſu diſcenda eſt. Exempli causâ:

Secundùm. Secundùm, Aliud ſignificat cùm dico, *Secundùm aurem vulnus accepit*, id eſt, *juxta aurem:* Aliud verò hìc, *Secundùm Deum parentes amandi ſunt*, i. *proximè poſt Deum:* Aliud in hac oratione, *Secundùm quietem ſatìs mihi felix viſus ſum*, id eſt, *in quiete*, vel *inter quietem.*

Præ-

Præpoſitiones accuſativum règentes.

Ex præpoſitionibus iſtæ accuſativo caſui adjunguntur;
Ad. *Ad calendas Græcas.*
Apud. Virg. *At bene apud memores veteris ſtat gratia facti.*
Ante. Ovid. --- *dicique beatus*
Ante obitum nemo, ſupremáq; funera, debet.
Adversùs. *Nè Hercules quidem adversùs duos.*
Cis. *Cis Thameſim ſita eſt Etona.*
Citra. } Hor. *Eſt modus in rebus, ſunt certi deniq; fines,*
Ultra. } *Quos ultra citráq; nequit conſiſtere rectum.*
Intra. Ovid. *Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra*
Fortunam debet quiſque manere ſuam.
Extra. Pl.Ma. *Extra omnem ingenii aleam poſitus Cicero.*
Circùm, locale eſt: ut, *Circùm montem.*
Circa. *Circa forum. Circa viginti annos.*
Circiter, tempus & numerum ſignificat: ut,
Circiter horam decimam.
Cæſar; *Circiter duo millia deſiderati ſunt.*
Contra. *Nè contra ſtimulum calces.*
Erga. *Princeps erga populum clemens.*
Inter. Hor. *Multa cadunt inter calicem ſupremáq; labra.*
Infra. Terent. *Quem ego infra omnes infimum eſſe puto.*
Supra. Sallust. *Dux hoſtiū cum exercitu ſupra caput eſt.*
Juxta. Ter. *Cùm lucubrando juxta ancillas lanā faceres.*
Ob. *Fœda mors ob oculos verſabatur.*
Per. Hor. *Impiger extremos currit mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per ſaxa, per ignes.
Prope. *Prope urbem. Prope mortem.*
Præter. Terent. *Ità fugias, nè præter caſam.*
Propter. *Aliquid mali propter vicinum malum.*
Poſt. Hor. *O cives, cives, quærenda pecunia primùm eſt,*
Virtus poſt nummos.
Penès. Ovid. *Me penès eſt unum vaſti cuſtodia mundi.*
Trans. Hor. *Cœlum non animum mutant, qui trans mare currunt.*

Præpo-

Præpoſitiones Ablativum regentes.

A. Terent. *A me nulla tibi orta eſt injuria.*
Ab. Hæc vocalibus præponitur. Mimus; *Ab alio expectes, alteri quod feceris.*
Abs. Terent. *Abs quovis homine beneficium accipere, cùm opus eſt, gaudeas.*
Abſque. Terent. *Abſque eo eſſet. Abſque pecunia miſerè vivitur.*
Cum. Mimus; *Damnum appellandum eſt, cum mala fama lucrum.*
Clam. *Clam patre.* Et Plautus; *Clam patrem.*
Coram. *Coram Senatu res acta eſt.*
De. *Sophiſtæ rixantur de lana caprina.*
E. *Qui falſum teſtimonium dixiſſe convictus erat, è ſaxo Tarpeio dejiciebatur.*
Ex. *Ex malis moribus bonæ leges natæ ſunt.*
Pro. Mimus; *Comes facundus in via pro vehiculo eſt.*
Præ. Terent. *Huic aliquid præ manu dederis.*
Sine. Idem; *Sine Cerere & Baccho friget Venus.*
Tenus. Virg. --- *capulóque tenus ferrum impulit irâ.*

Præpoſitiones utrique caſui ſervientes.

Hæ quatuor utrumque caſum exigunt, ſed diverſâ ferè ſignificatione;
In. Terent. *In tempore veni, quod omnium rerum eſt primum:* ſine motu.
Ovidius; *Inque domos ſuperas ſcandere cura fuit:* motum quodammodo innuit.
Sub. Virg. *Sub lucem exportant calathis:* i. paulò ante lucem. Idem; --- *vaſto vidiſſe ſub antro.*
Super. Virg. *Super ripas Tiberis. Fronde ſuper viridi.*
Subter. *Subter terram.* Vir. *Denſa ſubter teſtudine caſus.*

Præpoſitiones nunquam extra compoſitionem repertæ.

Sunt & Præpoſitiones, quæ nunquam extra compoſitionem inveniuntur: nimirum,

Am,	ut	Ambio:	Re,	ut	Recipio:
Di,		Diduco:	Se,		Sepono:
Dis,		Diſtraho.	Con,		Condono.

Con-

Con verò, quoties cum dictione à vocali incipiente componitur, amittit *n*: ut Coagmento, coemo. coinquino, coopeſio.

DE INTERJECTIONE.

INterjectio eſt pars orationis, quæ ſub incondita voce ſubitò prorumpentem animi affectũ demonſtrat.

Tot autem ſunt interjectionum ſignificationes, quot animi perturbati ſunt motus.

Exultantis: ut Evax, vah. Plaut. *Evax, jurgio tandem uxorem abegi.*

Dolentis; ut Heu, hoi, hei, ô, ah. Ter. *I intro, hoi, hei.* Virgilius: *O dolor atque decus magnum!*

Timentis: ut Hei, atat. Terentius: *Hei, vereor nè quid Andria apportet mali.*

Admirantis: ut Papè. Ter. *Papè, nova figura oris.*

Vitantis: ut Apage, apagéſis. Terentius: *Apagéſis, egon' formidoloſus?*

Laudantis: ut Euge. Mart. *Citò, nequiter, euge, beate.*

Vocantis: ut Eho, oh, io. Terent. *Oh, quis vocaris*

Deridentis: ut Hui. Ter. *Hui, tu mihi illam laudas?*

Ex improviſo aliquid deprehendentis: ut Atat. Terentius. *Atat, data hercle mihi ſunt verba.*

Exclamantis: ut Oh, proh, proh-nefas. Seneca. *Oh paupertas fœlix!*

Imprecantis: ut Malùm, væ malùm. Terent. *Quid hoc (malùm) infœlicitatis eſt?*

Ridentis: ut Ha, ha, he. Terent. *Ha, ha, he, defeſſa jam miſera ſum te ridendo.*

Silentium injungentis: ut Au. Terent. *Au, ne comparandus hic quidem ad illum eſt.*

Illud hic obſeravndum eſt, nomina quoque & verba quandoque interjectionis loco poni: ut apud Virgilium. *Navibus infandum amiſſis.* Cicero: *Sed amabo te ora.* Imo quævis orationis pars, affectum animi inconditum ſignificans, interjectionis vice fungitur. Aliæ partes fiunt interjectiones.

Atque hæc quidem de octo orationis partium Etymologi[a] quamlibet craſſa (quod aiunt) Minerva, tradita ſunt pue[ris] tantiſper dum ordinariis in ludo operis ac penſis ſub fer[ula] defunguntur, abundè ſufficere arbitramur. Quòd ſi cui t[a]men alubeſcit quicquam bis altiùs exactiúſque pervestig[a]re, hunc ad Grammaticorum evolvenda perſcrutandaque [o]pera relegandum cenſemus. Quorum cùm magnus ſit nu[me]rus, & quidem egregiè doctorum, nullum tamen novim[us] qui vel propter eruditionis ac doctrinæ præſtantiam, vel pr[op]ter præcipiendi claritatem elegantiámque, Linacro no[stro] comparari poſſe videatur, nedum præponi.

DE CONSTRUCTIONE
octo partium orationis.

Conſtructio quid ſit.

ATque de octo quidem orationis partibus, [e]arumque formis, quatenus ad Etymologi[am] attinet, hactenus dictum eſto: deinceps [de] eiſdem, quatenus ad Syntaxim, quæ Conſtruc[tio] dicitur, agemus.

Eſt igitur Syntaxis debita partium orationis [in]ter ſe cōpoſitio connexioque, juxta rectam Gra[m]matices rationem.

Concordantiæ Grammatices.

Ea verò eſt, qua veterum probatiſſimi, tum ſcribendo, tum in loquendo, ſunt uſi.

Cæterùm, priuſquam de partium orationis [stru]cturâ ſingulatim pertractemus, quædam in gen[ere] de tribus Grammaticæ concordantiis ſunt pa[ucis] ediſſerenda.

CONCORDANTIA
Nominativi & Verbi.

Concordantia prima.

VErbum perſonale cohæret cum nomina[tivo] numero & perſonâ, ut,

Nunquam ſera [b] eſt ad bonos mores [a] via.
[a] *Fortuna nunquam perpetuò [b] eſt bona.*

Nominativus primæ vel ſecundæ perſonæ rariſ-ſè exprimitur: niſi cauſâ diſcretionis; ut, [a] *Vos* [b] *[illegible]mnaſtis*; quaſi dicat, *præterea nemo*: aut emphaſis [illegible]tiâ; ut Ter. [a] *Tu* [b] *es patronus*, [a] *tu pater*, *ſi* [b] *deſeris [illegible]perimus*; quaſi dicat, *præcipue*, *& præ aliis tu pa-[illegible]nus es*. Ov. [a] *Tu dominus* [a] *tu vir* [a] *tu mihi frater* [b] *eris*

In verbis quorum ſignificatio ad homines tan-[illegible]m pertinet, tertiæ perſonæ nominativus ſæpe [illegible]ucitur; ut, Eſt, fertur, dicunt, ferunt, aiunt, [illegible]edicant, clamitant, & in ſimilibus; ut, [Te]rentius. [b] *Fertur atrocia flagitia deſignâſſe*. [O]vid. *Teque* [b] *ferunt iræ pœnituiſſe tuæ*.

[N]on ſemper vox caſualis eſt verbo nominativus, [s]ed aliquando verbum infinitum; ut Plaut. [a] *Menti-[ri n]on* [b] *eſt meum*: Aliquando oratio; ut [O]vid. *Adde quod* [a] *ingenuas didiciſſe fideliter artes* [b] *Emollit mores, nec ſinit eſſe feros*.

Verbum infinitum nominativus verbo.

Aliquando adverbium cum genitivo; ut, [a] *Partim [illegible]orum* [b] *ceciderunt in bello*. [a] *Partim ſignorum* [b] *ſunt [co]mbuſta*.

EXCEPTIO PRIMA.

Verba infiniti modi pro nominativo accuſativum [an]te ſe ſtatuunt; ut [a] *Te* [b] *rediiſſe incolumem gaudeo*. [a] *Te [ſ]olam* [b] *agere volo*.

Accuſativus ante verbum infinitum.

Reſolvi poteſt hic modus per *quod* & *ut*, ad hunc [m]odum: [a] *Quod tu* [b] *rediiſti incolumis, gaudeo*. [a] *Ut tu [ſ]olam* [b] *agas, volo*.

Verbum inter duos nominativos diverſorum nu-[me]rorum poſitum, cum alterutro convenire poteſt. Terent. *Amantium iræ amoris* [a] *redintegratio* [b] *eſt*. [O]vid. *quid enim niſi* [a] *vota* [b] *ſuperſunt*? [I]dem. *Pectora pàruiſſe, pectus quoque* [a] *robora* [b] *fiunt*. [Vi]rgilius. *Nihil hîc niſi* [a] *carmina* [b] *deſunt*.

Impersonalia præcedentem nominativum non [ha]bent: ut, *Tædet me vitæ*, *Pertæſum eſt conjugii*. [de] [qui]bus ſuo loco.

Nomen multitudinis ſingulare, quandoque verb plurali jungitur: ut [a] *Pars* [b] *abiére.* [a] *uterq;* [b] *deludun dolis.*

CONCORDANTIA
Subſtantivi & Adjectivi.

Secunda concordantia.

ADjectivum cum Subſtantivo, genere, numer & caſu conſentit: ut Juvenal. [b] *Rara* [a] *avis in te ris* [b] *nigróque ſimillima* [a] *cygno.*

Ad eundem modum participia & pronomina ſub ſtantivis adnectuntur: ut

Ovidius. *Donec eris fœlix multos numerabis amicos;*
Nullus ad [b] *amiſſas ibit* [a] *amicus* [a] *opes.*

Seneca. *Non* [b] *hoc primum* [a] *pectora* [a] *vulnus* [b] *mea ſe ſerunt: graviora tuli.*

Nota.

Aliquando oratio ſupplet locum ſubſtantivi: [b] *Audito* [a] *Regem Dorobermiam proficiſci.*

CONCORDANTIA
Relativi & Antecedentis.

Tertia concordantia.

REIativum cum Antecedente concordat gener numero, & perſonâ: ut [a] *vir bonus eſt quis?* [b] *Qui conſulta patrum,* [b] *qui leges juráque ſervat.*

Nota.

Nec unica vox ſolùm, ſed interdum etiam orat ponitur pro antecedente: ut

Ter. [a] *In tempore ad eam veni,* [b] *q. omnium rerū eſt prim*

Relativum inter duo antecedentia diverſorum g nerum collocatum, nunc cum priore convenit: Valerius Maximus. *Senatus aſſiduam ſtationem eo* [a] *lo peragebat,* [b] *qui hodie Senaculum appellatur.*

Non procul ab eo [a] *flumine,* [b] *quod Salium vocant.*

Cic. *Propius à terra Jovis* [a] *ſtella fertur,* [b] *q. Phaëton dicit*

Nunc cum poſteriore: ut *Homines tuentur illum gl bum,* [b] *quæ* [a] *terra dicitur.*

Eſt locus in carcere, [b] *quod* [a] *Tullianum appellatur.*

In coitu lunæ, [b] *quod* [a] *interlunium vocant.*

Aliquando Relativum, aliquando & nomen adjectivum reſpondet Primitivo, quod in Poſſeſſivo ſubintelligitur: ut Terentius. *Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas* [a] *meas,* [b] *qui filium haberem tali ingenio præditum.* Ovid. – [a] *noſtros vidiſti* [b] *flentis ocellos.*

Quoties nullus nominativus interſeritur inter relativum & verbum, relativũ erit verbo nominativus: ut Boetius. *Fœlix* [a] *qui* [b] *potuit boni fontem viſere lucidum.* Caſus relativi.

At ſi nominativus relativo & verbo interponatur, relativum regetur à verbo, aut ab alia dictione quæ cum verbo in oratione locatur: ut Ovid. *Gratia ab officio,* [b] *quod mora* [a] *tardat, abeſt.* Virg. [b] *Cujus* [a] *numen adoro.* [b] *Quorũ* [a] *optimũ ego habeo.* [b] *Cui* [a] *ſimilem non vidi.* [b] *Quo dignũ te judicavi.* [b] *Quo* [a] *melius nemo ſcribit.* [b] *Quem* [a] *videndo obſtupuit. Lego Virgilium præ* [b] *quo cæteri* [a] *Poetæ ſordent.*

SUBSTANTIVORUM constructio.

CUum duo Subſtãtiva diverſæ ſignificationis ſic concurrunt, ut poſterius à priore poſſideri quodammodo videatur, tum poſterius in genitivo ponitur: ut Juvenalis. *Creſcit* [a] *amor* [b] *nummi, quantum ipſa pecunia creſcit. Rex* [a] *pater* [b] *patriæ.* [a] *Arma* [b] *Achillis.* [a] *Cultor* [b] *agri.* Genitivus ſubſtant.

Proinde hic genitivus ſæpiſſimè in Adjectivum poſſeſſivum mutatur: ut [b] Patris [a] domus, [b] Paterna [a] domus; [b] Heri [a] filius, [b] Herilis [a] filius. Eſt etiam ubi in dativum vertitur: ut Luc. de Cat. [b] *Vrbi* [a] *pater eſt,* [b] *urbique* [a] *maritus.* [a] *Herus* [b] *tibi,* [b] *mihi* [a] *Pater.* Variatio ſubſtantivi in adjectivum.

Excipiuntur quæ in eodem caſu per Appoſitionem connectuntur: ut Ovid. *Effodiuntur* [a] *opes,* [b] *irritamenta malorum.* Virg. *Ignavum* [a] *fucos* [b] *pecus à præſepibus arcent.* Exceptio. Appoſitio.

Adjectivum in neutro genere abſolutè, hoc eſt, abſq; ſubſtantivo poſitum, aliquando genitivum poſtulat: ut [a] *Paululum* [b] *pecuniæ.* [a] *Hoc* [b] *noctis.* Catul. *Non videmus* [a] *id* [b] *manticæ quod in tergo eſt.*

Juvenal. [a]*Quantum quiſq; ſuâ* [b]*nummorum ſervat in arca,* [a]*Tantum habet & *[b]*fidei.*

Ponitur interdum genitivus tantùm, nempe priore ſubſtantivo per Eclipſim ſubaudito: ut in hujuſmodi locutionibus.

Terentius. *Ubi ad* [b]*Dianæ veneris, ito ad dextram. Ventum erat ad* [b]*Veſtæ.* Utrobique ſubauditur [a]*Templum.* Virgil. [b]*Hectoris Andromache:* ſubauditur [a]*uxor.* Idem. *Deiphobe* [b]*Glauci:* ſubauditur [a]*filia.* Terent. [b]*Hujus video Byrrhiam:* ſubaudi [a]*ſervum.*

LAUS ET VITUPERIUM.

Laus & vituperium rei, variis modis effertur, at frequentiùs in ablativo, vel genitivo: ut [a]*Vir* [b]*nulla fide.*

Ovidius, [b]*Ingenui vultus* [a]*puer, ingenuique pudoris.*

OPUS ET USUS.

Opus & Uſus ablativum exigunt: ut Cicero. [b]*Authoritate tuâ nobis* [a]*opus eſt.* Gellius, *Pecuniam,* [b]*quâ ſibi nihil eſſet* [a]*uſus, ab iis quibus ſciret uſui eſſe non accepit.*

Opus adjectivè.

Opus autem adjectivè pro Neceſſariis quandoque poni videtur, varieque conſtruitur: ut Cicero. *Dux* [b]*nobis & author* [a]*opus eſt.* Idem *Dicis nummos* [b]*mihi* [a]*opus eſſe ad apparatũ triumphi.* Ter. *Alia*[b] *quæ*[a] *opus ſunt, para.* Cicero. *Sulpitiũ operam intelligo ex tuis literis,* [b]*tibi multùm* [a]*opus non fuiſſe.*

Adjectivorum Conſtructio.

GENITIVUS.

Conſtructio adjectivorum.

Adjectiva quæ deſiderium, notitiam, memoriam atque iis contraria ſignificant, genitivum adſciſcunt: ut Plinius *Eſt natura hominum*[b]*novitatis*[a]*avida.* Virg. *Mens*[b]*futuri*[a]*præſcia.* Idem. [a]*Memor eſto brevis*[b]*ævi.* Ter. [a]*Imperitos* [b]*rerum, eductos liberè, in fraudem illicis.* Sillius. *Non ſum* [b]*animi* [a]*dubius, ſed* [a]*devius*[b] *æqui.* Cicero. *Gratarum*[b] *literarum* [a]*avidus.*

Adjectiva verbalia in *ax*, etiam in genitivum feruntur: ut [a] *Audax* [b] *ingenii.* Ovid. *Tempus* [a] *edax* [b] *rerum.* Seneca. *Virtus eſt* [b] *vitiorum* [a] *fugax.* Horat. [b] *Utilium* [a] *ſagax.* Idem. [b] *Propoſiti* [a] *tenax.* Virgilius. *Tam* [b] *ficti pravique* [a] *tenax, quàm nuncia veri.* Plaut. [b] *Pecuniarum* [a] *petax, &c.* Verbalia in ax.

Ingens præterea adjectivorum turba, nullis certis regulis obſtricta, caſum patrium poſtulat. Quorum farraginem ſatis quidem amplam congeſſerunt Linacrus & Deſpauterius. Tu verò crebra lectione ea tibi reddes admodum familiaria.

Nomina partitiva, aut partitivè poſita; Interrogativa quædam & certa numeralia, genitivo, à quo & genus mutuantur, gaudent: ut Cicero. *Quanquam te Marce fili, annũ jam audientem Cratippum, idq; Athenis, abundare oportet præceptis inſtitutiſque Philoſophiæ, propter ſummam & doctoris authoritatem & urbis,* [b] *quorum* [a] *alter te ſcientia augere poteſt, altera exemplis.*

[a] *Utrum* [b] *horum mavis, accipe.*

Ovidius. [a] *Quiſquis fuit ille* [b] *deorum.*

Terent. *An* [a] *quiſquam* [b] *hominum eſt æquè miſer, ut ego?*

Virgilius. — [b] *divûm promittere* [a] *nemo auderet.*

[a] *Tres* [b] *fratrum.* [a] *Quatuor* [b] *judicum.* [b] *Sapientum* [a] *octavus quis fuerit, nondum conſtat.*

[a] *Primus* [b] *regum Romanorum fuit Romulus.*

In alio tamen ſenſu ablativum exigunt cum Præpoſitione: ut [a] *Primus* [b] *ab Hercule,* [a] *Tertius* [b] *ab Æneâ.*

In alio verò ſenſu dativum: ut Virgilius. — [b] *nulli pietate* [a] *ſecundus.*

Uſurpantur autem & cum his præpoſitionibus: E, de, ex, inter, ante: ut Ovidius. *Eſt deus* [b] *è vobis* [a] *alter.* Idem. [a] *Solus* [b] *de ſuperis.* Virgilius. [a] *Primus* [b] *inter omnes.* Idem. [a] *Primus ibi* [b] *ante omnes, magna comitante catervâ,*

Laocoon ardens ſumma decurrit ab arce.

Interrogativum & ejus redditivum ejuſdem caſus & temporis erunt: ut [a] *Quarum rerum nulla eſt ſatietas?* [b] *Divitiarum. Quid rerum nunc* [a] *geritur in Angliâ?* [b] *Conſulitur de religione.* Interroga.

 Fal-

Fallit hæc regula, quoties interrogatio fit per cujus, ja, jum. ut [a] *Cujum pecus?* [b] *Laniorum.* Aut per dictionem variæ ſyntaxeos: ut [a] *Furtine accuſas, an homicidii?* [b] *utròque.*

Fallit denique cùm per poſſeſſiva, Meus, tuus, ſuus, &c. reſpondendum eſt: ut [a] *Cujus eſt hic codex?* [b] *Meus.*

Comparativa & ſuperlativa, accepta partitivè, genitivum, undè & genus ſortiuntur, exigunt.

Comparativorum conſtructio.

Comparativum autem ad duo, ſuperlativum ad plura refertur: ut [b] *Manuum* [a] *fortior eſt dextra.* [b] *Digitorũ medius eſt* [a] *longiſſimus.* Accipiuntur autem partitivè, cùm per *E, ex,* aut *inter* exponuntur: ut *Virgilius* [b] *poëtarum* [a] *doctiſſimus* : id eſt, [b] *ex poëtis,* vel [b] *inter poëtas.*

Comparativa, cùm exponuntur per *quàm* ablativum adſciſcunt: ut Horatius. [a] *Vilius argentum eſt* [b] *auro,* [b] *virtutibus aurum* : id eſt, [b] *quàm aurum, quàm virtutes.*

Adſciſcunt & alterum ablativum, qui menſuram exceſſus ſignificat: ut.
Cicero. [b] *Quanto* [a] *doctior es,* [b] *tanto te geras* [a] *ſubmiſſiùs.*

Tanto, quanto, multo, longè, ætate, natu, utrique gradui apponuntur: ut Catul. *Tantò* [a] *peſſimus omnium poëta,* [b] *quantò tu* [a] *optimus omnium patronus.*
Eraſ. *Nocturnæ lucubrationes longè* [a] *periculoſiſſimæ habentur:* [b] *Longè cæteris* [a] *peritior es, ſed non* [b] *multo* [a] *melior tamen.* Juvenal. *Omne animi vitium* [b] *tantò* [a] *conſpectius in ſe*
Crimen habet, quantò [a] *major qui peccat, habetur.*
[a] *Major &* [a] *maximus ætate.* [a] *Major &* [a] *maximus* [b] *natu.*

DATIVUS.

Commodum & incommodum.

Adjectiva quibus commodum, incommodum, ſimilitudo, diſſimilitudo, voluptas, ſubmiſſio, aut relatio ad aliquid ſignificatur, in dativum tranſeunt: ut Virgilius. *Sis* [a] *bonus ô* [a] *fælixque* [b] *tuis.*
Martial. *Turba* [a] *gravis* [b] *paci, placidæque* [a] *inimica* [b] *quieti.*
Eſt [a] *finitimus oratori poëta.* Ovid. *Qui color albus erat, nunc eſt* [a] *contrarius albo.*
Martial. [a] *Jucundus* [b] *amicis.* [b] *Omnibus* [a] *ſupplex.*

Horatius. *Si facis ut*[b] *patria ſit*[a] *idoneus,*[a] *utilis*[b] *agro.*

Huc referuntur nomina, ex Con præpoſitione com poſita: ut Contubernalis, commilito, conſervus, cognatus, &c.

Compoſita cum con.

Quædam ex his quæ ſimilitudinem ſignificant, etiam genitivo gaudent: ut

Similitudo.

Lucanus. *Quem metuis,*[a] *par*[b] *hujus erat.*

Terentius. *Patres æquum eſſe cenſent, nos jamjam à pueris illico naſci ſenes, neque illarum*[a] *affines eſſe*[b] *rerum, quas fert adoleſcentia.*

Idem. [b]*Domini*[a] *ſimilis es.* Auſon. *Mens*[a] *conſcia*[b] *recti.*

Virgilius. *Præterea regina*[b] *tui*[a] *fidiſſima, dextra*
Occidit ipſa ſuâ.

Communis, alienus, immunis, variis caſibus ſerviunt: ut Cicero: [a]*Cõmune*[b] *animantium omnium eſt conjunctionis appetitus, procreandi causâ. Mors*[b] *omnibus*[a] *communis. Hoc*[b] *mihi tecum*[a] *commune eſt.*

Cõmunis alienus, immunis, variis caſibus ſerv.

Saluſt. *Non*[a] *aliena*[b] *conſilii.* Seneca. [a]*Alienus*[b] *ambitioni.*

Cicero. *Non*[a] *alienus*[b] *à Scevola ſtudiis.*

Ovid. *-vobis*[a] *immunibus hujus Eſſe*[b] *mali dabitur.*

Plinius. *Caprificus*[b] *omnibus*[a] *immunis eſt.*

[a]*Immunes*[b] *ab illis malis ſumus.*

Natus, commodus, incommodus, utilis, inutilis, vehemens, aptus, interdum etiam accuſativo cum Præpoſitione adjunguntur: ut

Cicero. [a]*Natus*[b] *ad gloriam.*

Verbalia in *bilis*, accepta Paſſivè, ut & participia, ſeu potiùs participialia in *dus*, dativo adjecto gaudent: ut Martialis. *ô*[b] *mihi poſt nullos Juli*[a] *memorande ſodales!*

In *bilis* & *dus*

Statius. *-nulli*[a] *penetrabilis*[b] *aſtro Lucus erat.*

ACCUSATIVUS.

Magnitudinis menſura ſubjicitur adjectivis in accuſativo: ut *Gnomon ſeptem*[b] *pedes*[a] *longus, umbram non ampliùs quatuor*[b] *pedes*[a] *longam reddit.*

Magnit. Menſura.

Interdum & in ablativo: ut

Columella. *Fons*[a] *latus*[b] *pedibus tribus,*[a] *altus*[b] *triginta.*

Inter-

Interdum etiam & genitivo : ut Columel. *In m- rem horti areas* [a] *latas* [b] *pedum denûm,* [a] *longas* [b] *pedum quinquagenûm facito.*

ABLATIVUS.

Copia & inopia.

Adjectiva quæ ad copiam egeſtatémve pertinent, interdum ablativo, interdum & genitivo gaudent : ut Plautus. *Amor &* [b] *melle & felle eſt* [a] *fœcundiſſimus.*
Horat. [a] *Dives* [b] *agris,* [a] *dives poſitis in fœnore* [b] *nummis.*
Virgilius. *At feſſæ multa referunt ſe nocte minores,*
Crura [b] *thymo* [a] *plena.*
Idem. *Quæ regio in terris noſtri non* [a] *plena* [b] *laboris?*
Idem. [a] *Dives* [b] *opum,* [a] *dives pictai* [b] *veſtis & auri.*
Perſius. *ô curvæ in terras animæ, &* [b] *cœleſtium* [a] *inanes!*
[a] *Expers* [b] *fraudis.* [b] *Gratiâ* [a] *beatus.*

Diverſitas.

Nomina diverſitatis, ablativum ſibi cum præpoſitione ſubjiciunt : ut Virgilius. [a] *Alter* [b] *ab illo.* [a] *Aliud* [b] *ab hoc.* [a] *Diverſus* [b] *ab iſto.*

Nonnunquam etiam dativum : ut [b] *Huic* [a] *diverſum.*

Cauſa

Adjectiva regunt ablativum ſignificantem cauſam: ut [a] *Pallidus* [b] *ira.* [a] *Incurvus* [b] *ſenectute.* [a] *Livida* [b] *armis brachia.* [a] *Trepidus* [b] *morte futurâ.*

Modus rei.

Forma vel modus rei adjicitur nominibus in ablativo : ut *Facies miris* [b] *modis* [a] *pallida.* [b] *Nomine* [a] *Grammaticus,* [b] *re* [a] *barbarus.*
Cicero. *Sum tibi* [b] *naturâ* [a] *parens,* [a] *præceptor* [b] *conſiliis.*
Virgilius. [a] *Trojanus* [b] *origine Cæſar.* [b] *Spe* [a] *dives,* [b] *re* [a] *pauper.* [a] *Syrus* [b] *natione.*

Dignus &c.

Dignus, indignus, præditus, captus, contentus, extorris, auferendi caſum adjectum volunt : ut Terent. [a] *Dignus es* [b] *odio. Qui filium haberem tali* [b] *ingenio* [a] *præditū.*
Virg. *Atque* [b] *oculis* [a] *capti fodêre cubilia talpæ.*
Idem. [b] *Sorte tua* [a] *contentus abi.*

Horum nonnulla genitivum interdum vendicant: ut Ovidius. *Militia eſt* [b] *operis altera* [a] *digna tui.*
Virgilius. *Deſcendam magnorum haud quaquam* [a] *indignus* [b] *avorum.*

Pronominum Conſtructio.

Primitiva.

MEi, tui, ſui, noſtri, veſtri, genitivi primitivorum ponuntur cùm paſſio ſignificatur: ut, *Languet* [a] *deſiderio* [b] *tui.* ([b] *noſtri.* Ovid.[a] *Parſq;*[b]*tui latitat corpore clauſa meo.*[a]*Imago,*

Derivativa

Meus, tuus, ſuus, noſter, veſter, adjiciuntur cùm actio vel poſſeſſio rei denotatur: ut, *Favet* [a] *deſiderio* [b]*tuo.* [a] *Imago* [b] *noſtra*, id eſt, *quam nos poſſidemus.*

Noſtrûm & veſtrûm genitivi ſequuntur diſtributiva, partitiva, comparativa, & ſuperlativa; ut, [a] *Unusquiſq;*[b]*veſtrũ.*[a]*Nemo*[b]*noſtrûm. Ne*[a]*cui*[b]*veſtrũ ſit mirũ.*[a]*Major*[b]*veſtrûm.*[a]*Maximus natu*[b]*noſtrûm.*

Poſſeſſiva.

Hæc poſſeſſiva, Meus, tuus, ſuus, noſter & veſter hos genitivos poſt ſe recipiunt; Ipſius, ſolius, unius, duorum, trium, &c. Omnium, plurium, paucorum, cujuſque; & genitivos participiorum, quæ ad genitivum primitivi in poſſeſſivo incluſum referuntur: ut, *Ex* [a]*tuo* [b]*ipſius animo conjecturam feceris.* Cic. *Dico*[a]*mea*[b]*unius opera Rempublicam eſſe liberatam.* Idem.[a]*Meum*[b]*ſolius peccatum corrigi non poteſt.* Er.[a]*Noſter*[b]*duorũ evẽtus oſtendat utra gens ſit melior In*[a]*ſua*[b]*cujusq; laude præſtãtior.* [a]*Noſtra*[b] *omniũ memoria.* Br. ad Cic.[a]*Veſtris*[b]*paucorũ reſpõdet laudibus.* Ho. *–ſcripta cum*[a]*mea nemo legat, vulgo recitare*[b]*timentis.*

Sui & ſuus reciproca.

Sui & Suus reciproca ſunt, hoc eſt, ſemper reflectũtur ad id quod præceſſit in eadem oratione; ut,[a]*Petrus nimiũ admiratur*[b]*ſe. Parcit erroribus*[b]*ſuis.* Aut annexa per copulam: ut, *Magnopere* [a]*Petrus rogat*; *ne* [b] *ſe deſeras.*

Ipſe.

Ipſe ex pronominibus ſolum trium perſonarum ſignificationem repræſentat: ut;
[a] *Ipſe* [b] *vidi*, [a] *Ipſe* [b] *videris*, [a] *Ipſe* [b] *dixit.*

Et nominibus pariter ac pronominibus adjungitur: ut, [a]*Ipſe* [b] *ego*, [a] *Ipſe* [b] *ille*, [a] *Ipſe* [b] *Hercules.*

Idem.

Idem, etiam omnibus perſonis jungi poteſt; ut, *Ego* [a] *idem* [b]*adſum.*

erent.

Idem. Terent. [a] *Idem has nuptias* [b] *perge facere.*
Virgil. [a] *Idem* [b] *jungat vulpes, & mulgeat hircos.*

Demonſtrativa hic, ille iſte. Hæc demõſtrativa, Hic, ille, iſte, ſic diſtinguũtur: Hic mihi proximũ demonſtrat; Iſte, eum qui apud te eſt; Ille, eum qui ab utroq; remotus eſt, indicat.

Ille, & iſte. Ille, tum uſurpatur, cùm ob eminentiam rem quampiam demonſtramus: ut, *Alexander ille magnus.* Iſte verò ponitur, quando cum contemptu rei alicujus, mentionem facimus: ut Terent. *Iſtum æmulum quoad poteris ab ea pellito.*

Hic & ille. Hic & ille, cùm ad duo anteposita referuntur, Hic, ad poſterius & propius; Ille, ad prius & remotius propriè ac uſitatiſſimè referri debet: ut Col. [a] *Agricolæ contrariũ eſt* [aa] *paſtoris propoſitũ:* [b] *Ille quã maximè ſubacto & puro ſolo gaudet,* [bb] *hic novali graminoſoq;* [b] *ille fructũ è terra ſperat,* [bb] *hic è pecore.* Eſt tamẽ, ubi è diverſo pronomen *Hic* ad remotius ſuppoſitum referri invenias, & *Ille* ad proximius.

Verborum Conſtructio. Nominativus *poſt Verbum.*

Nominat. utrinque. VErba ſubſtantiva, ut Sum, forem, fio, exiſto; verba vocandi paſſiva, ut Nominor, appellor, dicor, vocor, nuncupor, & iis ſimilia, ut Scribor, ſalutor, habeor, exiſtimor: item verba geſtus, ut Sedeo, dormio, cubo, incedo, curro, utrinque nominativum expetunt: ut, [b] *Deus* [a] *eſt* [b] *ſummum bonum.* [b] *Perpuſilli* [a] *vocantur* [b] *nani* [b] *Fides religionis noſtræ* [b] *fundamentum* [a] *habetur. Malus* [b] *paſtor* [a] *dormit* [b] *ſupinus.* Lactantius. [b] *Homo* [a] *incedit* [b] *erectus in cœlum.*

Infiniti verbi conſtructio. Denique omnia ferè verba pòſt ſe nominativum habent adjectivi nominis, quod cum ſuppoſito verbi, caſu, genère & numero concordat: ut
[b] *Rex* [a] *mandavit* [a] *primus extirpari hæreſin.*
[b] *Pii* [a] *orant* [b] *taciti.* [b] *Boni* [a] *diſcunt* [b] *ſeduli.*
[b] Infinitum quoque utrinque eoſdem caſus habet,

præ-

præcipuè cùm verba optandi, eiſque ſimilia accedunt: ut [b] *Hypocrita cupit* [a] *videri* [b] *juſtus: Hypocrita cupit* [b] *ſe* [a] *videri* [b] *juſtum. Malo dives eſſe quàm haberi: Malo* [b] *me* [b] *divitem eſſe* [a] *quàm haberi.*

Claudianus. *Vivitur exiguo meliùs.-Natura* [b] *beatis*
[b] *Omnibus* [a] *eſſe dedit, ſi quis cognoverit uti.*

Martialis. [b] *Nobis non licet* [a] *eſſe tam* [b] *diſertis*, vel *diſertos.*

Terentius. *Expedit bonas* [a] *eſſe* [b] *vobis.*

Ovidius. *Quo mihi commiſſo non licet eſſe piam.* Poſſeſſ. &c.

Quamvis in his poſtremis exemplis ſubaudiuntur accuſativi ante verba infinita: [b] *Nos* [a] *eſſe* [b] *diſertos.* [b] *Vos* [a] *eſſe* [b] *bonas.* [b] *Me* [a] *eſſe* [b] *piam.*

GENITIVUS POST VERBUM.

Sum, genitivum poſtulat, quoties ſignificat poſſeſſionem, aut ad aliquid pertinere: ut (Sum ſign. poſ. gen.)

Virgilius. *-pecus* [a] *eſt* [b] *Melibæi.*

Cicero. [b] *Adoleſcentis* [a] *eſt, majores natu revereri.*

Virg.- [b] *regum* [a] *eſt, Parcere ſubjectis, & debellare ſuperbos.*

Excipiuntur hi nominativi, Meum, tuum, ſuum, noſtrum, veſtrum, humanum, belluinum, & ſimilia: ut *Non* [a] *eſt* [b] *meum contra authoritatem ſenatûs dicere.*

Terentius. *Eia, haud* [b] *veſtrum* [a] *eſt iracundos eſſe.* [b] *Humanum* [a] *eſt iraſci.*

At hic ſubintelligi videtur officium, quod aliquando etiam exprimitur: ut Terent. *Tuum eſt* [b] *officium has benè ut adſimiles nuptias.*

Verba æſtimandi genitivo gaudent: ut [b] *Plurimi paſſim* [a] *fit pecunia. Pudor* [b] *parvi* [a] *penditur.* [b] *Nihili, vel* [b] *pro nihilo* [a] *habentur literæ.* (Æſtimandi verba, gen.)

Hora. [b] *Pluris opes nunc* [a] *ſunt, quàm priſci temporis annis.*

Æſtimo, vel genitivum, vel ablativum adſciſcit: ut Valerius Maximus. *Non hujus te* [a] *æſtimo.* [b] *Magno ubique virtus* [a] *æſtimanda eſt.*

Flocci, nauci, nihili, pili, aſſis, hujus, teruntii, his verbis, æſtimo, pendo, facio, peculiariter adjiciuntur: ut *Ego illum* [b] *flocci* [a] *pendo. Nec* [b] *hujus* [a] *facio, qui me* [b] *pili* [a] *æſtimat.*

Singula-

Singularia ſunt iſta: [b] *Aequi boni* [a] *conſulo.* [b] *Aequi boni* [a] *facio*, id eſt, *in bonam accipio partem.*

Accuſandi verba.

Verba accuſandi, damnandi, monendi, abſolvendi, & conſimilia, genitivum poſtulant, qui crimen ſignificet: ut Plaut. *Qui alterũ* [a] *incuſat* [b] *probri, ipſum ſe intueri oportet.* Cicer. *Etiã* [b] *ſceleris* [a] *condemnat generũ ſuum.* Ovid. *Parce tuum vatem* [b] *ſceleris* [a] *damnare, Cupido.* [a] *Admoneto illum priſtinæ* [b] *fortunæ.* [b] *Furti abſolutus eſt.*

Vertitur hic genitivus aliquando in ablativum vel cum Præpoſitione, vel ſine Præpoſitione: ut Cicero, *Si in me iniquus es judex,* [a] *condemnabo eodẽ ego te* [b] *crimine.* Gellius. *Uxorem* [b] *ae pudicitiâ graviter* [a] *accuſavit.* Cicero. *Putavi eâ* [b] *de re* [a] *admonendum eſſe te.*

Uterque, nullus, alter, neuter, alius, ambo, & ſuperlativus gradus, non niſi in ablativo id genus verbis ſubduntur: ut [a] *Accuſas furti, an ſtupri, an* [b] *utroque?* ſive [b] *de utroque?* [b] *Ambobus*, vel [b] *de ambobus?* [b] *Neutro*, vel [b] *de neutro?* [b] *De plurimis ſimul* [a] *accuſaris.*

Satago, &c.

Satago, miſereor, miſereſco, genitivum admittunt: ut Terent. *Is* [b] *rerum ſuarum* [a] *ſatagit.* Virgil. *—oro* [a] *miſerere* [b] *laborum*
Tantorum, [a] *miſerere* [b] *animi non digna ferentis.*
Statius. *Et* [b] *generis* [a] *miſereſce tui.*

Miſereor, &c.

At miſereor & miſereſco, rarius cum dativo leguntur: ut Seneca. *Huic ſuccurro,* [b] *huic* [a] *miſereor.* Boetius. *Dilige jure bonos, &* [a] *miſereſce* [b] *malis.*

Reminiſcor, &c.

Reminiſcor, obliviſcor, memini, genitivum aut accuſativum deſiderant: ut *Datæ* [b] *fidei* [a] *reminiſcitur. Proprium eſt ſtultitiæ aliorum vitia cernere,* [a] *obliviſci* [b] *ſuorũ.* Ter. *Faciam ut* [b] *mei q; ac hujus* [b] *diei, ac* [b] *loci ſemper* [a] *memineris.* Plaut. [b] *Omnia quæ curant ſenes* [a] *meminerunt.* [a] *Memini* [b] *de hac re,* [b] *de armis, de te* id eſt, *mentionem feci.*

Potior gen. aut Ablat.

Potior aut genitivo aut ablativo jungitur: ut, Plaut. *Romani ſignorum & armorum potiti ſunt.* Virg. *Egreſſi optata Troes* [a] *potiuntur* [b] *arena.*

Dativus

Dativus poſt Verbum.

OMnia verba acquiſitivè poſita adſciſcunt dativum ejus rei, cui aliquid quocunq; modo acquiritur; ut Plau. [b] *Mihi iſtic nec* [a] *ſeritur, nec* [a] *metitur.* Virg. *Neſcio quis teneros oculus* [b] *mihi* [a] *facinat agnos.* Verba acquiſitivè poſita Dat. regunt.

Huic regulæ appendent varii *generis verba.*

In primis, verba ſignificantia commodum aut incommodum regunt dativum; ut Virg. *Illa ſeges demum* [b] *votis* [a] *reſpondet avari Agricolæ.* Cõmodum ni commodum.

Non potes mihi [a] *commodare nec* [a] *incommodare.*

Idem. - *validis* [a] *incumbite* [b] *remis.*

Suam eruditionem [b] *tibi acceptam* [a] *fert.*

Ex his quædam efferuntur etiam cum accuſativo: ut Cicero. [b] *Unum* [a] *ſtudetis omnes, unum ſentitis.* Exceptio

Plautus. *Si ea memorem, quæ* [b] *ad ventris victum* [a] *conducunt, mora eſt.*

Cicero. [b] *In hæc ſtudia* [a] *incumbite. Naturáne plus* [b] *ad eloquentiam* [a] *conferat, an doctrina.*

[b] *Feſſum quies plurimùm* [a] *juvat.*

Verba comparandi regunt dativum: ut Virg. - *ſic* [b] *parvis* [a] *componere magna ſolebam.*

[b] *Fratri ſe & opibus & dignatione* [a] *adæquavit.* Verba comparandi.

Interdum additur ablativus cum præpoſitione: ut [a] *Comparo Virgilium* [b] *cum Homero.*

Aliquando accuſativus cum præpoſitione *ad*: ut *Si* [b] *ad eum* [a] *comparatur, nihil eſt.*

Verba dandi & reddendi, regunt dativum: ut *Fortuna* [b] *multis* [b] *nimium* [a] *dedit, nulli ſatis. Ingratus eſt, qui gratiam benè* [b] *merenti non* [a] *reponit.* Verba dandi.

Hæc variam habent conſtructionem: [a] *Dono* [b] *tibi hoc munus:* [a] *dono* [b] *te hoc munere.*

Cicero. *Huic* [b] *rei aliquid temporis* [a] *impertias.*

Terentius. *Plurimâ ſalute* [b] *Parmenonem ſummum ſuum* im-

[a] *impertit Gnatho.* [a] *Aſperſit mihi* [b] *labem:* [b] *Aſperſit* [b] *me labe,*
[a] *Inſtravit* [b] *equo penulam* : [a] *Inſtravit* [b] *equum* [a] *penulâ.*
Ovid. *Me piget inſido* [a] *conſuluiſſe* [b] *viro* ! id eſt, *dediſſe conſilium*, vel etiam *proſpexiſſe.*
Lucanus. [b] *Rectorémque ratis de cunctis* [a] *conſulit aſtris* : id eſt, *petit conſilium.* [a] *Conſule* [b] *ſaluti tuæ* : id eſt, *proſpice.*
Ter. *Peſſimè iſtuc* [b] *in te atque in illum* [a] *conſulis.* i. *ſtatuis.*
[a] *Metuo,* [a] *timeo,* [a] *formido* [b] *tibi,* vel [b] *de te.* i. *ſum ſollicit*[9] *pro te.*
[a] *Metuo,* [a] *timeo* [a] *formido* [b] *te,* vel [b] *à te:* ſcilicet *nè mihi noceat.*

Verba promittendi.

Verba promittendi ac ſolvendi regunt dativum: ut
Cicero. *Hæc* [b] *tibi* [a] *promitto, ac recipio ſanctiſſimè eſſe obſervaturum.*

Verba imperandi.

Cicero. *Æs alienum* [b] *mihi* [a] *numeravit.*

Verba imperandi & nuntiandi, dativum requirunt: ut Horat. [a] *Imperat aut ſervit collecta pecunia* [b] *cuique.*
Idem. *Quid de quoque viro &* [b] *cui* [a] *dicas ſæpe caveto.*

Dicim[9], [a] tẽpero, [a] moderor [b] tibi, & [b] te. [a] Refero [b] tibi, & [b] ad te. Itẽ, [a] *Refero* [b] *ad Senatum*, id eſt, propono [a] ſcribo, [a] mitto [b] tibi, & [b] ad te. [a] Do [b] tibi literas, ut ad aliquẽ feras : [a] Do [b] ad te literas, id eſt, mitto ut legas.

Verba fidendi dativum regunt : ut Horatius.
– *vacuis* [a] *committere* [b] *venis, Nil niſi lene decet.*
[b] *Mulieri nè* [a] *credas, nè mortua quidem.*

Verba obſequendi & repugnandi dativũ regunt: ut *Semper* [a] *obtemperat pius filius* [b] *patri. Quæ homines arant, navigant, ædificant,* [b] *virtuti omnia* [a] *parent.*
Ipſum hunc orabo, [b] *huic* [a] *ſupplicabo.*
Perſius. *venienti* [a] *occurrite* [b] *morbo.*
Ignavis [b] *precibus fortuna* [a] *repugnat.*

At ex his quædam cum alijs caſibus copulantur : ut [b] *Ad amorem nihil potuit* [a] *accedere. Hoc* [a] *acceſſit meis* [b] *malis.* *Illud* [a] *conſtat omnibus*, ſeu [b] *inter omnes.*
Terentius. *Hæc* [b] *fratri mecum non* [a] *conveniunt.*
Juvenal. *Sævis inter ſe* [a] *convenit* [b] *urſis.* [a] *Auſculto* [b] *tibi*, id eſt, *obedio.* [a] *Auſculto* [b] *te*, id eſt, *audio. Adamas* [a] *diſſidet* [b] *magneti*, ſeu [b] *cum magnete.*

Certat.

magneti, ſeu [b] *cum magnete.* [a] *Certat* [b] *cum illo*, & Græ-
tanicè [b] *illi*. Catul. *Noli* [a] *pugnare* [b] *duobus*, id eſt, *con-
tra duos*. Virg. *Tu dic* [b] *mecum quo pignore* [a] *certes.*

Verba minandi & iraſcendi regunt dativum: ut, *Vtrique mortem* [a] *minatus eſt.* Terent. [b] *Adoleſcenti nihil eſt quod* [a] *ſuccenſeat.* Verba minandi.

Sū cum cōpoſitis, præter Poſſum, exigit dativū: ut, *Rex pius* [a] *eſt* [b] *reipub. ornamento.* [b] *Mihi nec* [a] *obeſt, nec prodeſt.* Hor. *Multa* [b] *petentibus* [a] *deſunt multa.* Sum.

Dativum poſtulant verba compoſita cum his præpoſitionibus. Verba compoſita.

Præ. Cicer. *Ego meis* [b] *majoribus virtute* [a] *præluxi.*
Sed Præeo, prævinco, præcedo, præcurro, præverto, prævertor, accuſativo junguntur.
Ad. *Albo* [b] *gallo ne manum* [a] *admoliaris.*
Con. [a] *Conducit hoc tuæ* [b] *laudi.* [a] *Convixit* [b] *nobis.*
Sub. Terent. [a] *Subolet jam* [b] *uxori, quod ego machinor.*
Ante. Cic. *Iniquiſſimā pacem juſtiſſimo* [b] *bello* [a] *antefero.*
Poſt. [a] *Poſthabeo,* [a] *poſtpono* [b] *famæ pecuniam.*
Virg. [a] *Poſtpoſui tamen illorum mea ſeria* [b] *ludo.*
Terent. dixit. [a] *Qui ſuum commodum poſthabuit præ meo commodo.*
Ob. Ter. *Quum* [b] *nemini* [a] *obtrudi poteſt, itur ad me.*
In. [a] *Impendet* [b] *omnibus periculum.*
Inter. Cicer. *Ille huic* [b] *negotio non* [a] *interfuit modò, ſed etiam præfuit.*

Pauca ex his mutant dativum aliquoties in alium caſum: ut Quint. [a] *Præſtat ingenio alius* [b] *alium.* [b] *Multos virorum* [a] *anteit ſapientia.* Terent. [b] *In amore hæc* [a] *inſunt vitia.* Plin. [a] *Interdico tibi* [b] *aqua & igni.* Varia conſtructio.

Eſt pro habeo dativum exigit; ut Eſt pro habeo.
Perſi. *Velle ſuum* [b] *cuique* [a] *eſt, nec voto vivitur uno.*
Virg. [a] *Eſt* [b] *mihi namque domi pater, eſt injuſta noverca.*

Huic confine eſt ſuppetit: ut Suppetit.
Horat. *Pauper enim non eſt,* [b] *cui rerum* [a] *ſuppetit uſus.*

Gemin. dativ.

Sum, cum multis aliis, geminum adſciſcit da[illegible] ut, ᵇ *Exitio* ᵃ *eſt avidis mare* ᵇ *nautis.*
Speras ᵇ *tibi* ᵇ *laudi* ᵃ *fore, quod* ᵇ *mihi* ᵇ *vitio* ᵃ *vertis?*
Nemo ᵇ *ſibi mimos* ᵃ *accipere debet* ᵇ *favori.*

Dativus feſtivitatis.

Eſt ubi hic dativus, *Tibi*, aut *ſibi*, aut etiam m[illegible] nullâ neceſſitatis, at feſtivitatis potiùs causâ ad[illegible]tur: ut, *Ego* ᵇ *tibi hoc effectum* ᵃ *dabo.* Ter.ᵃ *Expedi* ᵇ [illegible] *hoc negotium. Suo* ᵇ *ſibi hunc* ᵃ *jugulo gladio.*

ACCVSATIVVS POST VERBVM.

Verba tranſitiva.

VErba trãſitiva cujuſcunq; generis, ſive acti[illegible] ſive cõmunis, ſive deponentis, exigũt accu[illegible]tivum: ut Hor. ᵇ *Percontatorem* ᵃ *fugito, nã garrulus i[illegible] eſt.* Idem; *Nec* ᵃ *retinent patulæ* ᵇ *commiſſa fideliter au[illegible]* Virg. *Inprimis* ᵃ *venerare* ᵇ *deos. Aper* ᵇ *agros* ᵃ *depopula[illegible]*

Quinetiam verba, quãlibet alioquin intrãſiti[illegible] atq; abſoluta, accuſativum admittunt cognatæ ſi[illegible]nificationis: ut Cic. *Tertiam* ᵇ *ætatem hominum* ᵃ *viv[illegible] Neſtor.* Virg. *—longam incomitata videtur* ᵃ *Ire* ᵇ *via[illegible]* Plaut. *Duram* ᵃ *ſervit* ᵇ *ſervitutem.*

Hunc accuſativum mutant authores non rarò ablativum: ut Plaut. *Diu videor* ᵇ *vitâ* ᵃ *vivere.* ᵃ [illegible] *rectâ* ᵇ *via.* Sueton. ᵇ *Morte* ᵃ *obiit repentina.*

Accuſat. fig.

Sunt quæ figuratè accuſativum habent: ut Virgil. *—Nec vox* ᵇ *hominem* ᵃ *ſonat, ô Dea certè!* Iuven. *Qui* ᵇ *Curios* ᵃ *ſimulant, &* ᵇ *Bacchanalia* ᵃ *viv[illegible]* Horat. ᵇ *Paſtillos Ruſillus* ᵃ *olet, Gorgonius* ᵇ *hircum.*

DVO ACCVSATIVI.

Verba rogandi, &c.

Verba rogãdi, docendi, veſtiendi, duplicem re[illegible] accuſativũ: ut, *Tu modò* ᵃ *poſce* ᵇ *Deum,* ᵇ *veniam.* ᵃ *D[illegible]cebo* ᵇ *te iſtos* ᵇ *mores. Ridiculum eſt te* ᵇ *me* ᵃ *admonere* ᵇ *iſ[illegible]* Terent. ᵃ *Induit* ᵇ *ſe* ᵇ *calceos, quos priùs exuerat.*

Exceptio 1.

Rogandi verba, interdum mutant alterum ac[illegible]ſativum in ablativum: ut
Virg. ᵇ *Ipſum* ᵃ *obteſtemur,* ᵇ *veniámq;* ᵃ *oremus* ᵇᵇ *ab[illegible]*
Terent. ᵇ *Suſpicionem iſtam* ᵇᵇ *ex illis* ᵃ *quære.*

Veſtien[illegible]

veſtiendi verba interdum mutant alterum accuſativum in ablativum, vel dativum: ut, [a] *Induo* [b] *te* [b] *tunica*, vel [bb] *tibi* [b] *tunicam.* Exceptio 2.

ABLATIVUS POST VERBUM.

Quodvis verbũ admittit ablativũ ſignificãtem inſtrumentũ, aut cauſam, aut modum actionis.

INSTRUMENTUM.

Dæmona non [b] *armis, ſed morte* [a] *ſubegit Ieſus.*
Horat. *Naturam* [a] *expellas* [b] *furca licet, uſque recurret.*
Virg. *Hi* [b] *jaculis, illi certant* [a] *defendere* [b] *ſaxis.*

CAUSA.

Ter. [a] *Gaudeo (ità me dij ament) gnati* [b] *cauſa.*
Vehementer [b] *ira* [a] *excanduit.*
Horat. *Invidus alterius* [b] *rebus* [a] *macreſcit opimis.*

MODUS ACTIONIS.

Mirâ [b] *celeritate rem* [a] *peregit.*
Juven. *Invigilate viri, tacito nam tempora* [b] *greſſu*
[a] *Diffugiunt, nulloque* [b] *ſono* [a] *convertitur annus.*
Ovid. *Dum vires annique ſinunt, tolerate laborem;*
Jam [a] *veniet tacito curva ſenecta* [b] *pede.*

Ablativo cauſæ & modi actionis aliquando additur præpoſitio: ut [a] *Bacchatis* [b] *præ ebrietate.* Exceptio.
...mma [b] *cum humanitate* [a] *tractavit hominem.*

Quibuslibet verbis ſubjicitur nomen pretii in ablativo caſu: ut, [b] *Teruncio, ſeu vitioſa nuce non* [a] *emerim.* Nomen pretij.
Livius. *Multo ſanguine ac vulneribus ea victoria* [a] *ſtetit.*

Vili, paulo, minimo, magno, nimio, plurimo, dimidio, duplo, adjiciuntur ſæpe ſine ſubſtantivis: ut ...erent. [a] *Redime te captum quàm queas* [b] *minimo.* [b] *Vili* *...nit triticum.*
Senec. [a] *Conſtat* [b] *parvo fames,* [b] *magno faſtidium.*

Excipiũtur hi genitivi ſine ſubſtãtivis poſiti, Tãti, quãti, pluris, minoris, tantidẽ, quãtivis, quãtilibet, quan- Exceptio.

quãticunq; :ut Cic. ᵇ*Tanti* ᵃ*eris aliis*, ᵇ*quanti tibi*
ris. Non ᵃ*vendo* ᵇ*pluris, quàm alii, fortaſſe etiam* ᵇ*min*
Ovid. *Vix Priamus* ᵇ *tanti, totaque Troja* ᵃ *fuit.*

Sin addãtur ſubſtantiva, in ablativo efferuntur
Aul. Gel. ᵇ *Tanta mercede* ᵃ *docuit*, ᵇ *quanta hu*
nemo. ᵇ *Minore pretio* ᵃ *vendidi, quam emi.*

Valeo. Valeo etiam interdum cum accuſativo junctu
reperitur : ut Varr. *Denarii dicti, quòd* ᵇ *denos*
ᵃ *valebant : quinarii, quod* ᵇ *quinos.*

Verba abundandi. Verba abundandi, implendi, onerandi, & hu
verſa ablativo gaudent : ut
Terent. ᵇ *Amore* ᵃ *abundas Antipho.*
Malo virum ᵇ*pecunia, quàm pecuniam* ᵇ*viro* ᵃ*indigen*
Saluſt. *Sylla omnes ſuos* ᵇ *divitiis* ᵃ *explevit.*
Terent. *Hoc te* ᵇ *crimine* ᵃ*expedi.*
Cic. *Homines nequiſsimi quibus te* ᵃ*onerant* ᵇ *menda*
Virg. *Ego hoc te* ᵇ *faſce* ᵃ *levabo.*
Saluſt. *Aliquem familiarem ſuo* ᵇ *ſermone* ᵃ *particip*

Exceptio. Ex quibus quædam nonnunquam etiam in ge
tivum feruntur : ut Virgil.
Quàm dives nivei pecoris, quàm ᵇ *lactis* ᵃ *abundans*
Terent. *Quaſi tu huius* ᵃ *indigeas* ᵇ *patris.*
Quid eſt, quod in hac cauſa ᵇ *defenſionis* ᵃ *egeat ?*
Virg. ᵃ *Implentur veteris* ᵇ *Bacchi pinguiſque ferin*
Idem ; *Poſtquam dextra fuit* ᵇ *cædis* ᵃ *ſaturata.*
Terent. *Omnes mihi labores leves fuêre, prætera*
ᵇ *tui* ᵃ *carendum quod erat.*
Paternum ſervum ſui ᵃ *participavit* ᵇ *conſilii.*

Fungor, &c. Fungor, fruor, utor, & ſimilia ablativo junguntur
Cic. *Qui adipiſci veram gloriam volunt, juſtitiæ* ᵇ
gantur ᵃ *officiis. Optimum eſt aliena* ᵃ *frui* ᵇ *inſania.*
In re mala ᵇ *animo ſi bono utare, juvat.*
Virgil. *Aſpice venturo* ᵃ*lætentur ut omnia* ᵇ *ſeclo.*
Cæſar. *Qui ſua* ᵇ *victoria tam inſolenter* ᵃ *gloriar*
Hor. *Diruit, ædificat,* ᵃ *mutat quadrata* ᵇ *rotundis.* ᵃ*V*
carnibus. Virg. *—haud equidem tali me* ᵃ *dignor* ᵇ *ho*

Tere

Terent. *Vt* [b] *malis* [a] *gaudeat alienis.*
Plaut. *Exemplorum* [b] *multitudine* [a] *ſuperſedendum eſt.*
Macrob. *Regni eum* [b] *ſocietate* [a] *numeravit.*
Plaut. [a] *Communicabo te ſemper* [b] *menſa mea.*

[a] Proſequor te [b] amore, [b] laude, [b] honore, &c. i. *amo, laudo, honoro.* [a] Afficio te [b] gaudio, [b] ſupplicio, [b] dolore, &c. id eſt, *exhilaro, punio, contriſto.* **Proſequor. Afficio.**

Mereor, cum adverbiis bene, malè, meliùs, peſſus, optimè, peſſimè, ablativo adhæret cũ præpoſitione De: ut, [b] *De me nunquam bene* [a] *meritus eſt.* **Mereor.**
Eraſmus [b] *de lingua Latina optimè* [a] *meritus eſt.*
Catilina peſſimè [b] *de republica* [a] *meruit.*

Quædam accipiendi, diſtandi, & auferendi verba ablativum cum præpoſitione optãt: ut, *Iſtuc* [b] *ex multis iampridem* [a] *audiveram.* Luc. [b] *A trepido vix* [a] *abſtinet ira magiſtro.* [a] *Naſci* [b] *à principibus fortuitum eſt.* *Procul* [a] *abeſt* [b] *ab urbe Imperator.* **Verba accipiendi, &c.**

Vertitur hic ablativus aliquando in dativum: ut Horat. *Vivere ſi recte neſcis,* [a] *diſcede* [b] *peritis.* **Exceptio.**
Ovid. *Eſt virtus placitis* [a] *abſtinuiſſe* [b] *bonis.*
Virg. *Heu fuge, nate Dea, teque his, ait,* [a] *eripe* [b] *flammis.*

Verbis, quæ vim cõparationis obtinet, adjicitur ablativus ſignificãs mẽſurã exceſſus: ut, *Deforme exiſtimabat, quos* [b] *dignitate* [a] *præſtaret, ab iis* [b] *virtutib.* [a] *ſuperari* **Verba comparationis.**

Quibuſlibet verbis additur ablativus abſolutè ſumptus: ut, *Imperante* [b] *Auguſto,* [a] *natus eſt Chriſtus:* *Imperante* [b] *Tiberio,* [a] *crucifixus.* Iuven. *Credo pudicitiam,* [b] *Saturno rege,* [a] *moratam In terris.* **Ablat. abſolute.**
Nil [a] *deſperandum,* [b] *Chriſto duce, & auſpice Chriſto.*
Iam Maria, [b] *audito Chriſtum veniſſe,* [a] *cucurrit.*

Verbis quibuſdã additur auferẽdi caſus per Synecdochen, & poeticè accuſativus: ut, [a] *Ægrotat* [b] *animo magis quàm corpore,* [a] *Candet* [b] *dentes.* [a] *Rubet* [b] *capillos.* **Synecdoche.**

Quædã tamen efferuntur in gignendi caſu: ut, *Abſurde facis, qui* [a] *angas te* [b] *animi.* **Exceptio.**
Exanimatus [a] *pendet* [b] *animi.* [a] *Deſipiebam* [b] *mentis.*

Plaut. [a] *Diſcrucior* [b] *animi, quia ab domo abeundũ eſt* ...

Eidem verbo diverſi caſus diverſæ rationis ... poni poſſunt: ut, — *Diverſi caſus.*

1 *Dedit* 3 *mihi* 2 *veſtẽ* 4 *pignori,* 6 *te præſente* 5 *propriã* ...

Paſſivis additur ablativus agẽtis, ſed antecedẽ[nte] præpoſitione, & interdum dativus: ut — *Paſſivorum conſtructio.*

Horat. [a] *Laudatur* [b] *ab his,* [a] *culpatur* [b] *ab illis.*

Cicero. *Honeſta bonis* [b] *viris, non occulta* [a] *petuntur.*

Quorum participia frequentiùs dativis gaud[ent]: ut, Virg. *Nulla tuarum* [a] *audita* [b] *mihi, nec viſa ſororum.*

Horat. *Oblitúſque meorum,* [a] *obliviſcendus &* [b] *illis.*

Cæteri caſus manent in paſſivis, qui fuerũt a[cti]vorum: ut, [a] *Accuſaris à me* [b] *furti.* [a] *Haheberis* [b] *ludibri[o].* [a] *Dedoceberis à me iſtos* [b] *mores.* [a] *Privaberis* [b] *magiſtra[tu].*

Vapulo, væneo, liceo, exulo, fio, neutro-paſſiv[a] paſſivam conſtructionem habent: ut, [b] *A præcept[ore]* [a] *vapulabis. Malo* [b] *à cive* [a] *ſpoliari, quàm* [b] *ab hoſte* [a] *ve[nire].* *Quid* [a] *fiet* [b] *ab illo? Virtus parvo pretio* [a] *licet* [b] *omni[bus].* *Cur* [b] *à conviviis* [a] *exulat philoſophia?* — *Neutro-paſſ. conſtructio.*

Quibuſdam tum verbis tum adjectivis, familiar[i]ter ſubjiciuntur verba infinita: ut — *Infinitorum conſtructio.*

Virgil. — [a] *Iuvat uſquè* [b] *morari, Et conſerre gradum.*

Ovid. [b] *Dicere quæ* [a] *puduit,* [b] *ſcribere* [a] *juſſit amor.*

Martial. [a] *Vis* [b] *fieri dives Pontice? Nil cupias.*

Virg. *Et erat tum* [a] *dignus* [b] *amari.* Horat. [a] *Audax o[m]nia* [b] *perpeti Gens humana ruit per vetitum nefas.*

Ponuntur interdum figuratè, & abſolutè verb[a] Infinita: ut, *Hæccine* [b] *fieri flagitia?* ſubauditur, [a] *dec[et]* [a] *oportet,* [a] *par eſt,* [a] *æquum eſt,* aut aliquid ſimile. — *Ecclipſis.*

Virg. *Criminibus* [b] *terrere novis, hinc* [b] *ſpargere voces*
In vulgum ambiguas, & [b] *quærere conſcius arma.* — *Enallage.*

id eſt, *terrebat, ſpargebat, quærebat.*

¶ DE GERVNDIIS.

Gerundia ſive Gerundivæ voces, & ſupina, re[gunt] caſus ſuorum verborum: ut — *Gerundia.*

Cicer. *Efferor ſtudio* [a] *videndi* [b] *parentes.*
Ovid. [a] *Utendum eſt* [b] *ætate, cito pede præterit ætas.*
Virg.— [a] *Scitatum* [b] *oracula Phœbi Mittimus.*

Gerundia in *di* pendent à quibuſdam tum ſubſtantivis, tum adjectivis: ut Virgil. Di.
Et quæ tanta fuit Romam tibi [a] *cauſa* [b] *videndi?*
Idem; *Cecropias innatus apes* [a] *amor urget* [b] *habendi.*
Idem; *Æneas celſa in puppi jam* [a] *certus* [b] *eundi.*

Poeticè infinitivus modus loco Gerundij ponitur. Nota,
ut Virg. [a] *ſtudium quibus arva* [b] *tueri.* [a] *Peritus* [b] *medicari.*

Interdum non invenuſtè adjicitur Gerundii vocibus etiam genitivus pluralis: ut, *Quum* [b] *illorum videndi gratiâ me in forum contuliſſem.* Terent. *Date* [a] *creſcendi copiam* [b] *novarum. Conceſſa eſt* [a] *diripiendi* [b] *pomorum, atque opſoniorum licentia.*

Gerundia in *do* pendent ab his præpoſitionibus, Do.
A, ab, abs, de, è, ex, cum, in, pro: ut
Cicero. *Ignavi* [a] *à* [b] *diſcendo citò deterrentur.*
Amor & amicitia, utrunque [a] *ab* [b] *amando dictum eſt.*
Cicer. [a] *Ex* [b] *defendendo, quàm* [a] *ex* [b] *accuſando, uberior gloria comparatur. Conſultatur* [a] *de* [b] *tranſeundo in Galliam.*
Quint. *Rectè ſcribendi ratio* [a] *cum* [b] *loquendo cōjuncta eſt.*
Plaut. [a] *Pro* [b] *vapulando ab hoſte mercedem petam.*

Ponuntur et abſque præpoſitione: ut
Virgil.— *alitur vitium, creſcitq́;* [b] *tegendo.*
[b] *Scribendo diſces ſcribere.*

Gerundia in *dum* pendent ab his præpoſitionib. Dum.
Inter, ante, ad, ob, propter: ut, [a] *Inter* [b] *cœnandum hilares eſte.* Virg.— [a] *Ante* [b] *domandum Ingentes tollent animos.* Cic. *Locus* [a] *ad* [b] *agendum ampliſſimus.*
Idem; [a] *Ob* [b] *abſolvendum munus ne acceperis.*
Veni [a] *propter te* [b] *redimendum.*

Cùm ſignificatur neceſſitas ponuntur citra præpoſitionem, addito verbo Eſt: ut
Iuven. [b] *Orandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano.*
[b] *Vigilandum eſt ei qui cupit vincere.*

Gerundia in nomina vertuntur.

vertuntur gerundij voces in nomina adjectiva: Virg. *Tantus amor florum, &* [b] *generandi gloria* [a] *mellis.* *Ad* [b] *accuſandos* [a] *homines duci præmio, proximum latrocinio eſt. Cur adeò delectaris* [a] *criminibus* [b] *inferendis?*

¶ DE SVPINIS.

Prius Supin.

PRius ſupinũ activè ſignificat, & ſequitur verba aut participium, ſignificans motum ad locũ: Ovid. [b] *Spectatũ* [a] *veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ.* *Milites ſunt* [a] *miſſi* [b] *ſpeculatum arcem.*

Nota.

Illa verò, *Do venum, do filiam nuptum*, latentem habent motum.

Exceptio.

At hoc ſupinum in neutro-paſſivis, & cum infinito *iri*, paſſivè ſignificat: ut Plaut. *Coctum ego, non* [b] *vapulatum, dudum* [a] *conductus ſum.* Ter. *Poſtquam* [a] *audierat non* [b] *datum iri uxorem filio.* Poeticè dicunt: [a] *Eo* [b] *viſere.* [a] *Vado* [b] *videre.*

Nota.

Ponitur & abſolutè cum verbo Eſt: ut Terent. [b] *Actum eſt, ilicet, periiſti.* Ovid.—*Itum eſt in viſcera terræ.* [b] *Ceſſatum eſt ſatis.*

Poſterius ſupinum.

Poſterius ſupinum paſſivè ſignificat, & ſequitur nomina adjectiva: ut, *Sum extra noxam, ſed non eſt* [a] *facile* [b] *purgatu. Quod* [b] *factu* [a] *fœdum eſt, idem eſt &* [b] *dictu* [a] *turpe. Qui pecunia non movetur, hunc* [a] *dignum* [b] *ſpectatu arbitramur.*

In iſtis verò, [a] *Surgit* [b] *cubitu,* [a] *Redit* [b] *venatu:* cubitu & venatu nomina potiùs cẽſenda videtur, quã ſupina.

¶ De Tempore & Loco.

TEMPVS.

Pars temporis.

QVæ ſignificant partem temporis, in ablativo frequentiùs uſurpantur, in accuſativo raro: ut, *Nemo mortalium omnibus* [b] *horis* [a] *ſapit.* [b] *Nocte* [a] *latent mendæ.* [b] *Id tempus* [a] *creatus eſt Conſul.*

Quanquam hic eclipſis videtur eſſe præpoſitionis *per* vel *ſub*.

Duratio temporis.

Quæ autem durationem temporis & continuationem

…ionem denotant, in accuſativo, interdum & in ab-
…tivo efferuntur; ut Virgil.
…ic iam ter centum totos [a] regnabitur [b] annos.
…dem; [b] *Noctes atque dies* [a] *patet atri ianua Ditis.*
…dem; *Hic tamen hac mecum poteris* [a] *requieſcere* [b] *n… cte…*
…uet. [a] *Imperavit* [b] *triennio, & decem menſibus, octoq;*
diebus.
Dicimus etiã, [a] *In paucis* [b] *diebus.* [a] *De* [b] *die.* [a] *De nocte.*
…romitto [a] *in* [b] *diem. Commodo* [a] *in* [b] *menſem.* [b] *Annos* [a] *ad*
…uinquaginta natus. [a] *Per tres* [b] *annos ſtudui.*
…uer [b] *id ætatis. Non plus* [b] *triduum*, aut [b] *triduo.*
Tertio, vel [a] *ad* [b] *tertium calendas, vel calendarum.*

Spatium Loci.

Spatium loci in accuſativo effertur, interdum & …n ablativo: ut Virg. Spatium loci.
Dic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo)
Tres [a] *pateat cœli ſpatium non ampliùs* [b] *ulnas.*
…m mille [b] *paſſus* [a] *proceſſeram.* [a] *Abeſt bidui*; ſubintel-
…gitur [b] *ſpatium*, vel [b] *ſpatio*; [b] *itinere*, vel [b] *iter.*
Abeſt ab urbe quingentis [b] *millibus paſſuum.*

Appellativa Locorum, &c.

Nomina appellativa, & nomina majorũ locorum …dduntur ferè cũ præpoſitione verbis ſignificãtibus …otũ aut actionem *in loco, ad locum, a loco,* aut *per lo-…m*: ut, [b] *In foro* [a] *verſatur.* [a] *Meruit ſub rege* [b] *in Gallia.* …irgil. -[b] *ad templum non æquæ Palladis* [a] *ibant Iliades.* …aluſt. [a] *Legantur* [b] *in Hiſpaniam majores natu nobiles.* *E Sicilia* [a] *diſcedens, Rhodũ veni. Per mare* [a] *ibis* [b] *ad Indos.* Appellativa & regionum nomina.

Omne verbum admittit genitivum proprii no-…inis loci, in quo fit actio; modò primæ vel ſecun-…æ declinationis, & ſingularis numeri ſit: ut …uven. *Quid* [b] *Romæ* [a] *faciam? mentiri neſcio.* …erent. *Samia mihi mater fuit, ea* [a] *habitabat* [b] *Rhodi.* Vrbium & oppidorum nomina.

Hi genitivi, Humi, domi, militiæ, belli, propriorũ
ſequun- Humi, domi, &c.

ſequuntur formā: ut Ter. [b] *Domi* [b] *belliq; ſimul* [a] *viximus*. Cic. *Parvi ſunt foris arma, niſi* [a] *eſt conſilium* [b] *domi*.

Domi. Domi, non alios ſecum patitur genitivos, quàm Meæ, tuæ, ſuæ, noſtræ, veſtræ, alienæ: ut, *Veſcor* [a] *domi* [b] *meæ, non* [b] *alienæ*.

Verùm ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in dativo, aut ablativo ponitur: ut, *Colchus an Aſſyrius,* [b] *Thebis* [a] *nutritus an* [b] *Argis?* Suet. *Lentulum Getulicus* [b] *Tybure* [a] *genitum ſcribit*. Livius. [a] *Neglectum* [b] *Anxuri præſidium*. Cicero. *Cum una ſola legione* [a] *fuit* [b] *Carthagini*. Horat. [b] *Romæ Tybur* [a] *amo ventoſus,* [b] *Tybure Romam*. Cic. *Quum tu* [b] *Narbone menſas hoſpitum* [a] *convomeres*. Idem. *Commendo tibi domum ejus, quæ* [a] *eſt* [b] *Sycione*.

Nota. Sic utimur Ruri, vel Rure, in ablativo: ut [b] *Ruri ſe* [a] *continet*. Perſi— [b] *Rure paterno* [a] *Eſt tibi far modicum*.

Ad Locum.

Ad locum. Verbis ſignificantibus motum ad locum apponitur proprium loci in accuſativo: ut, [a] *Conceſſi* [b] *Cantabrigiam ad capiendum ingenii cultum*. [a] *Eo* [b] *Londinum ad merces emendas*.

Ad hunc modum utimur rus & domus: ut *Ego* [b] *rus* [a] *ibo*. Virg. [a] *Ite* [b] *domum ſaturæ, venit Heſperus, ite capellæ*.

A Loco per Locum.

A loco. Verbis ſignificantibus motum à loco, aut per locum, adjicitur propriū loci in ablativo: ut, *Niſi antè* [b] *Româ* [a] *profectus eſſes, nunc eam relinqueres*. [b] *Eboraco* (ſive [b] *per Eboracum*) [a] *ſum profecturus iter*.

Ad eundem modum uſurpantur domus & rus: ut, *Nuper* [a] *exiit* [b] *domo*. Ter. *Timeo ne pater* [b] *rure* [a] *redierit*.

¶ Impersonalium Conſtructio.

GENITIVUS.

HÆc tria imperſonalia, Intereſt, refert, & eſt, quibuſlibet genitivis annectuntur, præter hos ab-

ablativos fœmininos, Meâ, tuâ, ſuâ, noſtrâ, veſtrâ, & cujâ: ut, ᵃ*Intereſt* ᵇ*magiſtratus tueri bonos, animadvertere in malos.* ᵃ*Refert multùm Chriſtianæ* ᵇ *reipub. Epiſcopos doctos & pios eſſe.* ᵇ*Prudentis* ᵃ *eſt multa diſsimulare.* ᵇ *Tuâ refert teipſum nôſſe.* Cic. *Ea cædes crimini potiſsimùm datur ei,* ᵇ *cujâ* ᵃ *interfuit, non ei, cujâ nihil interfuit.*

Adjiciuntur & illi genitivi, Tanti, quanti, magni, parvi, quanticunque, tantidem: ut, ᵇ*Magni* ᵃ*refert quicuſcum vixeris.* ᵇ*Tanti* ᵃ *refert honeſta agere. Veſtrâ* ᵇ *parvi* ᵃ *intereſt.* Et, *Intereſt ad laudem meam.*

DATIVVS.

In dativum feruntur hæc impersonalia, Accidit, certũ eſt, contingit, conſtat, confert, cõperit, conducit, cõvenit, placet, diſplicet, dolet, expedit, evenit, liquet, libet, licet, nocet, obeſt, prodeſt, præſtat, patet, ſtat, reſtat, benefit, malefit, ſatisfit, ſuperẽſt, ſufficit, vacat pro *otium eſt*: ut ᵃ *Convenit* ᵇ *mihi tecum.* Saluſt. *Emori per virtutem* ᵇ *mihi* ᵃ *præſtat, quàm per dedecus vivere.*

Ovid. *Non* ᵃ *vacat exiguis rebus adeſſe* ᵇ *Iovi.*

Ter. ᵃ *Dolet dictum imprudenti* ᵇ *adoleſcenti & libero.*

Noverca ᵃ *malefit* ᵇ *privignis. A Deo* ᵇ *nobis* ᵃ *benefit.*

Virg. ᵃ*Stat* ᵇ*mihi caſus renovare omnes*, id eſt, *ſtatutũ eſt.*

ACCVSATIVVS.

Hæc imperſonalia accuſandi caſum exigunt, Iuvat, decet cum compoſitis, delectat, oportet: ut ᵇ *Me* ᵃ *juvat ire per altum.* ᵇ *Vxorem ædes curare* ᵃ *decet.* ᵃ*Dedecet* ᵇ*viros muliebriter rixari.* Cato; ᵇ *Patrem familias vendacem, non emacem eſſe* ᵃ *oportet.*

His verò, Attinet, pertinet, ſpectat, propriè additur præpoſitio Ad: ut, *Méne vis dicere, quod* ᵇ *ad te* ᵃ *attinet?* ᵃ *Spectat* ᵇ *ad omnes bene vivere.* Accuſativ. cum præp.

Quint. ᵃ *Pertinet* ᵇ *in utramque partem.*

His impersonalib. ſubjicitur accuſativus cũ genitivo, Pœnitet, tædet, miſeret, miſereſcit, pudet, piget: ut Accuſativ. cum genit.

Cic,

Cic. *Si ad centeſimum vixiſſet annum,* [bb] *ſenectutis* [b] … *ſuæ non* [a] *pœniteret.* [a] *Tædet* [b] *animam meam* [bb] *vitæ* … [bb] *Aliorum* [b] *te miſerat;* [bb] *tui nec* [a] *miſeret, nec pudet.* [bb] *Fratris* [b] *me quidem* [a] *piget, pudetq́.*

Imperſonalia fiunt perſonalia.

Nonnulla imperſonalia remigrant aliquando … ut perſonalia: Virgil.

Non omnes [a] *arbuſta* [b] *juvant, humileſq́; myricæ.*
Ovid. *Namque* [b] *decent animos mollia* [a] *regna tuos.*
Senec. *Agricolam* [a] *arbor ad frugem producta* [b] *delecta…*
[a] *Nemo miſerorum* [b] *commiſereſcit.*
Te non [b] *pudet* [a] *iſtud? Non te* [a] *hæc* [b] *pudent?*

Cœpit, &c.

Cœpit, incipit, deſinit, debet, ſolet, & poteſt, imperſonalibus juncta, imperſonaliũ formã induũt: Quint. *Ubi primum* [a] *cœperat non* [b] *convenire, quæſtio … ebatur.* Idem; [b] *Tædere* [a] *ſolet avaros impendii.* [a] *Deſi… illum ſtudii* [b] *tædere. Sacerdotem inſcitiæ* [b] *pudere* [a] *deb…* Quin. [b] *Perveniri ad ſummum, niſi ex principiis, non* [a] *pot…*

Verbum imperſonale paſſivæ vocis, ſimilem cu… perſonalibus paſſivis caſum obtinet: ut Cæſar. [b] *Ab hoſtibus conſtanter* [a] *pugnatur.*

Qui quidem caſus interdum non exprimitur: … Virgil. —*ſtrato* [a] *diſcumbitur oſtro.*

Verbum imperſonale paſſivæ vocis, pro ſinguli… perſonis utriuſq; numeri indifferẽter accipi poteſ… ut, [a][b] *Statur*: ideſt, *ſto, ſtas, ſtat; ſtamus, ſtatis, ſtant*: videlicet ex vi adjuncti obliqui: ut, [a] *Statur* [b] *à me*, id eſt, *ſto*: [a] *Statur* [b] *ab illis*, id eſt, *ſtant.*

PARTICIPII CONSTRVCTIO…

Participia regunt caſus verborum à quibus derivantur: ut Virgil. —*Duplices* [a] *tendens ad ſider…* [b] *palmas, Talia voce refert.*
Idem; *Ubera* [b] *lacte domum referens* [a] *diſtenta capella.*
[a] *Diligendus* [b] *ab omnibus.*

Quamvis in his uſitatior eſt dativus: ut Terent. *Reſtat Chremes, qui* [b] *mihi* [a] *exorandus eſt.*

GENI-

GENITIVVS. Genitivus.

Participiorũ voces, cùm fiunt nomina, genitivũ poſtulant: ut Saluſt.[b] *Alieni* [a] *appetens;* [b] *ſui* [a] *profuſus. Cupientiſſimus* [b] *tui.* [a] *Inexpertus* [b] *belli.* [a] *Indoctus* [b] *pilæ.*

ACCVSATIVVS. Accuſativus.

Exoſus, peroſus, pertæſus, activè ſignificant, & in accuſativũ feruntur: ut, *Immundam* [b] *ſegnitiem* [a] *peroſæ. Aſtronomus* [a] *peroſus ad-unum* [b] *mulieres.* Sueton. [a] *Pertæſus* [b] *ignaviam ſuam.*

Exoſus & peroſus etiam cum dandi caſu leguntur, videlicet paſſivè ſignificantia: ut, *Germani* [b] *Romanis* [a] *peroſi ſunt.* [a] *Exoſus* [b] *Deo & ſanctis.* Dativus.

ABLATIVVS. Ablativus.

Natus, prognatus, ſatus, cretus, creatus, ortus, editus, in ablativum feruntur: ut Ter. *Bona bonis* [a] *prognata* [b] *parentibus.* Virgil. — [a] *ſate* [b] *ſanguine divûm.* Idem, — *Quo* [b] *ſanguine* [a] *cretus?* Ovid. *Venus* [a] *orta* [b] *mari mare præſtat eunti.* [b] *Terrâ* [a] *editus.*

ADVERBII CONSTRVCTIO.

NOMINATIVVS.

EN & ecce, demonſtrandi adverbia, nominativo frequentiùs junguntur, accuſativo rariùs: ut Virgil. [a] *En* [b] *Priamus, ſunt hic etiam ſua præmia laudi.* Cic. [a] *Ecce tibi* [b] *ſtatus noſter.* virg. [a] *En quatuor* [b] *aras;* [a] *Ecce duo tibi Daphni, duoq;* [b] *altaria Phœbo.*

En & ecce exprobrantis, ſoli accuſativo nectuntur: ut, [a] *En* [b] *animum & mentem.* Iuven. [a] *En* [b] *habitum.* Terent. [a] *Ecce autem* [b] *alterum.*

GENITIVVS.

Quædam adverbia loci, temporis, & quantitatis, genitivum poſt ſe recipiunt.

Loci;

Loci. Loci: ut ubi, ubinam, nuſquā, eò, longè, quò, u[...] vis, huccine: ut, ª*Ubi* ᵇ *gentium*?ª *Quo* ᵇ *terrarum* [...] ª *Nuſquam* ᵇ *loci invenitur.*ª *Eò*ᵇ *impudentiæ ventum*[...]

Temporis. Temporis: ut, Nunc, tunc, tum, interea, pri[...] poſtridie: ut, *Nihil* ª *tunc* ᵇ *temporis ampliùs quàm* [...] *poteram.*ª *Pridie eius* ᵇ *diei pugnam inierunt.* ª *Pridi*[...] *calendarum*, ſeu ᵇ *calendas.*

Quantitatis. Quantitatis: ut, Parùm, ſatis, abunde, &c. ut ª S[...] *tis* ᵇ *eloquentiæ*, ᵇ *ſapientiæ* ª *parùm.*ª *Abunde* ᵇ *fabular*[...] *audivimus.*

Inſtar. Inſtar, æquiparationem, menſuram aut ſimili[...] dinem ſignificat: ut, Virg.ª *Inſtar* ᵇ *montis equum di*[...] *nâ Palladis arte ædificant. Mittitur Philippus ſolus,* [...] *quo* ª *inſtar omnium* ᵇ *auxiliorum erat.*

Ovid. *Sed ſcelus hoc* ᵇ*meriti pondus &* ª *inſtar habet.*

Nota. Hic apponitur interdum præpoſitio Ad: ut, *V*[...] ª *ad inſtar* ᵇ *caſtrorum clauditur.*

Populus Rom. è parva origine ª *ad tantæ* ᵇ *magnitudi*[...] ªª*inſtar emicuit.* * Ter. *Ab* ª *minime* ᵇ *gentium, non ſ*[...]

*Genit. feſtivitatis. *ſiam.* Hîc genitivus *gētium* feſtivitatis causā additu[...]

DATIVUS.

Quædam dativum admittunt nominum unde de[...] ducta ſunt: ut, *Venit* ª*obviàm* ᵇ *illi.* Nam *obvius i*[...] dicitur. *Canit* ª *ſimiliter* ᵇ *huic.* Et, ᵇ *Sibi* ª *inutiliter v*[...] *vit.* ª *Propinquius* ᵇ *tibi ſedet, quàm mihi.*

Dat. adverbial. Sunt et hi dativi adverbiales; Tempori, luci, ve[...] peri: ut, ᵇ*Tempori*ª *venit quod omnium rerum eſt primum*[...] ᵇ *Luci* ª *occidit hominem. Vidi ad vos* ª *afferri* ᵇ *veſperi.*

ACCUSATIVUS.

Sunt quæ accuſandi caſum admittunt præpoſi[...] tionis unde ſunt profecta: ut,

Caſtra ª *propius* ᵇ *urbem moventur.*

Saluſt. ª *Proximè* ᵇ *Hiſpaniam ſunt Mauri.*

Cedò, flagitantis exhiberi, accuſativum regit: u[...] Terent. ª *Cedò quemvis* ᵇ *arbitrum.*

ABLA[...]

ABLATIVVS.

Adverbia diverſitatis, Aliter, ſecus; & illa duo, antè, poſt, cum ablativo non rarò inveniuntur: ut, *Multo* [a] *aliter.* [b] *Paulo* [a] *ſecus.* [b] *Multo* [a] *antè.* [a] *Longè* ...*us.* Virg. —*longo* [a] *poſt* [b] *tempore venit.* [b] *Paulo* [a] *poſt.* ...iſi & ipſa adverbia potiùs cenſenda ſunt. Adverb. diverſitatis.

Adverbia comparativi & ſuperlativi gradus, ad...ittunt caſus comparativis & ſuperlativis aſſue...s ſubſervire, ſicut antè præceptum eſt: ut, *...ceſſit* [a] *propiùs* [b] *illo.* [a] *Optimè* [b] *omnium dixit.* ...ic. Legimus. [a] *Propiùs* [b] *ad deos, &* [a] *Propiùs* [b] *à terris.* Adverb. Compar. & Superlat. grad.

Plùs nominativo, genitivo, accuſativo, & abla...ivo junctum reperitur: ut Liv: *Paulò* [a] *plùs trecenta vehicula ſunt amiſſa.* Plus.

...dem. [b] *Hominum eo die cæſa* [a] *plùs duo millia.*

Plùs quàm quinquaginta [b] *hominum ceciderunt.*

...bierat acies paulò [a] *plus quingentos* [a] *paſſus.*

...erent: *Dies triginta, aut* [a] *plùs* [b] *eo, in nave fui.*

Quibus verborum modis, quæ congruant *Adverbia.*

Vbi, poſtquam, & cùm, temporis adverbia, interdum indicativis, interdum verò ſubjunctivis verbis ...pponuntur: ut Virgil. *Hæc* [a] *ubi dicta* [b] *dedit.* Ubi, poſtquam, cum.

...erent. [a] *Vbi nos* [b] *laverimus, ſi voles, lavato.*

...irgil. [a] *Cùm* [b] *faciam vitula pro frugibus, ipſe venito.*

...dem; [a] *Cùm* [b] *canerem reges & prælia, Cynthius aurem vellit.* Hîc prius adverbium, poſterius conjunctio eſſe videtur. Nota.

Donec pro Quamdiu, indicativo gaudet: ut ...vid. [a] *Donec* [b] *eram ſoſpes.* Donec.

...dem; [a] *Donec* [b] *eris felix multos numerabis amicos.*

Pro Quouſque, nunc indicativum nunc ſubjunctivum exigit: ut Virg.

...ogere [a] *donec oves ſtabulis, numerumq́; referre* [b] *Iuſſit.*

...olum. [a] *Donec ea aqua quam adjeceris decocta* [b] *ſit.*

Dum

Dum. Dum, de re præſenti non perfecta, aut p Quamdiu, fatendi modum poſcit: ut,
Terent. [a] *Dum* [b] *apparatur virgo in conclavi.*
Idem; *Ego te meum dici tantiſper volo*, [a] *dum quo dignum eſt* [b] *facis.*

Dum pro dummodo, aliàs potentiali, aliàs ſu junctivo nectitur: ut [a] *Dum* [b] *proſim tibi.*
[a] *Dum ne ab hoc me falli* [b] *comperiam.*

Dum pro donec ſubjunctivo tantùm: ut;
Virgil. *Tertia* [a] *dum Latio regnantem* [b] *viderit æſtas.*

Quoad. Quoad pro quamdiu, vel indicativis, vel ſubju ctivis; pro donec, ſubjunctivis ſolis adhibetur: u
[a] *Quoad* [b] *expectas contubernalem?* Cic. [a] *Quoad* [b] *p ſem & liceret, ab ejus latere nunquam diſcederem.*
Omnia integra ſervabo, [a] *quoad exercitus huc* [b] *mittat*

Simulac. Simulac, ſimulatque, indicativo & ſubjunctiv adhærent: ut, [a] *Simulac belli patiens* [b] *erat.*
Virgil.— [a] *Simulatque* [b] *adoleverit ætas.*

Quemadmodum, &c. Quemadmodū, ut, utcunque, ſicut, utrunq; mo dū admittunt: ut Eraſ. [a] *Vt* [b] *ſalutabis, ità & reſalut beris,* Horat. [a] *Vt ſementem* [b] *feceris, ità & metes.*

Vt pro poſtquam indicativo iungitur: ut, [a] *P* [b] *ventum eſt in urbem.*

Quaſi, &c. Quaſi, ceu, tanquā, perinde-ac ſi, haud-ſecus-ac quum proprium habent verbum, ſubjunctivo appo nuntur: ut, [a] *Tanquam* [b] *feceris ipſe aliquid.*
Terent. [a] *Quaſi non* [b] *norimus nos inter nos.*

Aliàs copulāt conſimiles caſus: ut, *Novi* [b] *homi nem* [a] *tanquam* [b] *te. Arridet* [b] *mihi,* [a] *quaſi* [b] *amico.*

Ne. Nè prohibendi, vel imperativis, vel ſubjunctivi præponitur: ut Virgil. [a] *Ne* [b] *ſævi magna ſacerdos.*
Terent. *Hic nebulo magnus eſt,* [a] *ne* [b] *metuas.*

Nè pro non, cæteris modis inſervit.

Adver. præpoſitionum formam induunt. Adverbia, accedēte caſu, trāſeunt in præpoſitio nes; ut Iuven. *Cantabit vacuus* [a] *coram* [b] *latrone viator*

DE CONJUNCTIONUM *Conſtructione.*

Conjunctiones copula-

ones copulant ſimiles caſus.

COnjunctiones copulativæ & disjunctivæ, cum his quatuor, quàm, niſi, præterquam, an, ſimiles omnino caſus nectunt: ut, *Socrates docuit* [b] *Xenophontem & [b] Platonem. Utinam* [b] *calidus eſſes, aut* [b] *frigidus.* [b] *Albus an* [b] *ater homo ſit, neſcio. Eſt* [b] *minor natu quàm* [b] *tu.* [b] *Nemini placet niſi* (vel *præterquam*) [b] *ſibi.*

Exceptio.

Excepto, ſi caſualis dictionis ratio aliqua privata repugnet, vel aliud poſcat: ut,

[a] *Emi librum* [b] *centuſſi &* [b] *pluris.* [a] *Vixi* [b] *Romæ &* [b] *Venetiis.* Hor. *in Metii* [a] *deſcendat judicis* [b] *aures, Et* [b] *patris, & noſtras.*

Conjunctiones copulativæ & disjunctivæ, aliquoties ſimiles modos & tempora conglutinant; ut,

Recto [b] *ſtat corpore,* [b] *deſpicitque terras.*

Aliquoties autem ſimiles modos, ſed diverſa tẽpora: ut, Ter. *Niſi me* [b] *lactâſſes amantem, & vanâ ſpe* [b] *produceres. Tibi gratias* [b] *egi, & te aliquando collaudare* [b] *poſſum.*

Etſi, tametſi, &c.

Etſi, tametſi, etiamſi, quanquam, in principio orationis indicativos modos, in medio ſubjunctivos ſæpius poſtulant. Quamvìs & licèt, ſubjunctivos frequentiùs: ut, [a] *Etſi nihil novi* [b] *afferebatur.* [a] *Quanquam animus meminiſſe* [b] *horret.*

Virgil: [a] *Quamvìs Elyſios* [b] *miretur Græcia campos.*

Ovid. *Ipſe* [a] *licèt* [b] *venias Muſis comitatus, Homere,*
Nil tamen attuleris, ibis Homere forás.

Ni, niſi, &c.

Ni, niſi, ſi, ſiquidem, quòd, quia, quàm, poſtquam, poſteaquam, ubi pro Poſtquam, nunquam, priuſquam, & indicativis & ſubjunctivis adhærent: ut, [a] *Quòd redieris incolumis, gaudeo. Caſtigo te, non* [a] *quòd odio habeam, ſed* [a] *quòd* [b] *amem. Aliud honeſtum judicas, quàm Philoſophi* [b] *ſtatuunt.* Plin. *Graviùs accuſas, quàm* [b] *patitur tua conſuetudo.*

Si, utrique modo jungitur: at Si pro Quamvìs, ſubjunctivo tantùm; ut, Ter. *Redeam? non* [a] *ſi me* [b] *obſecret.* Si.

Siquis tantùm indicativo : ut, [a] *Siquis* [b] *adeſt.*

Quando,&c. Quando, quandoquidem, quoniam, indicativo junguntur : ut, Virgil. *Dicite (* [a] *quandoquidem in molli* [b] *conſedimus herba)*

[a] *Quoniam mihi non* [b] *credis, ipſe facito periculum.*

Quippe. Quippe, cùm proprium habet verbum, gaudet indicativo : ut, *Danda eſt huic venia,* [a] *quippe* [b] *ægrotat.* Si addideris Qui, utrumque admittit modum : ut, *Non eſt huic danda venia,* [a] *quippe qui jam bis* [b] *pejeravit,* ſive [b] *pejeraverit.*

Qui. Qui, cùm habet vim cauſalem, ſubjunctivum poſtulat : ut, *Stultus es,* [a] *qui huic* [b] *credas.*

Cùm. Cùm pro Quamvis, pro quandoquidem, vel quoniam, ſubjunctivis ſemper adhæret : ut,
Cicero; *Nos,* [a] *cùm præcipi nihil poſſe* [b] *dicamus, tamen aliis de rebus diſſerere ſolemus.*
Virgil. [a] *Cùm* [b] *ſis officiis Gradive virilibus aptus.*

Cùm & Tum. Cùm & Tum, item Tum geminatum, ſimiles modos copulant : Eſt autem in Cùm, quiddam minus, atque ideo in priore clauſulæ parte ſtatuitur; in Tum, quiddam majus, ac proinde in poſteriore clauſulæ parte collocatur : ut, [b] *Amplectitur* [a] *cùm eruditos omnes,* [a] *tum imprimis Marcellum.* [b] *Odit* [a] *tum literas,* [a] *tum virtutem.*

Nè, an, num. Nè, an, num, interrogandi particulæ, indicativum amant: ut, Virg. [b] *Superát* [a] *ne, & veſcitur aurâ Æthereâ.*

At cùm accipiuntur dubitativè aut indefinitè, ſubjunctivum poſtulant : ut, *Viſe* [a] *num* [b] *redierit.*
Nihil refert [b] *feceris* [a] *ne* [a] *an* [b] *perſuaſeris.*

Ut. Ut, cauſalis ſeu perfectiva conjunctio, & Ut pro Nè non, poſt verba timoris, nunc potentiali, nunc ſubjunctivo jungitur : ut, Terentius;
Filium perduxere illùc ſecum, [a] *ut unà* [b] *eſſet, meum.*
Idem; *Te oro Dave,* [a] *ut* [b] *redeat jam in viam.*
Idem; *Metuo* [a] *ut* [a] *ſubſtet hoſpes,* id eſt, *nè non ſubſtet.*

Ut, concedentis, ſeu poſitum pro Quanquam, & pro Utpote, ſubjunctivo ſervit : ut,
[a] *Ut omnia* [b] *contingant quæ volo, levari non poſſum.*

Non eſt tibi fidendum, [a] *ut qui toties* [a] *fefelleris.* [a] *Ut qui ſolus relictus* [b] *fueris.*

Ut, pro Poſtquam, pro Quemadmodum, vel Sicut, & interrogativum, indicativis nectitur: ut, Cicer.

[a] *Ut ab urbe* [b] *diſceſſi, nullum intermiſi diem, quin ſcriberem.*

Terent. *Tu tamen has nuptias perge facere,* [a] *ut* [b] *facis.* Idem; *Credo* [a] *ut* [b] *eſt dementia.* Virgil. [a] *Ut* [b] *valet?* [a] *Ut* [b] *meminit noſtri?*

Quanquam de hoc in adverbii quoque conſtructione paulò ſuprà eſt dictum.

PRÆPOSITIONUM *Conſtructio.*

PRæpoſitio ſubaudita interdum facit ut addatur ablativus: ut, *Habeo te* [ab] *loco parentis,* id eſt, [a] *in* [b] *loco. Apparuit illi humana* [ab] *ſpecie,* id eſt, [a] *ſub humana* [b] *ſpecie. Diſceſſit* [ab] *magiſtratu,* id eſt, [a] *à* [b] *magiſtratu.*

Præpoſitio in compoſitione, eundem nonnunquam caſum regit, quem & extra compoſitionem regebat: ut, Virgil. *Nec poſſe* [b] *Italiâ Teucrorum* [a] *avertere regem.* [a] *Prætereo* [b] *te inſalutatum.* Idem; --- [a] *emoti procumbunt* [b] *cardine poſtes.* Idem; [a] *Detrudunt naves* [b] *ſcopulo.*

Verba compoſita cum A, ab, &c.

Verba compoſita cum A, ab, ad, con, de, è, ex, in, nonnunquam repetunt eaſdem præpoſitiones cum ſuo caſu extra compoſitionem, ídque eleganter: ut, [a] *Abſtinuerunt* [b] *à viris.* Terent. *Amicos* [a] *advocabo* [b] *ad hanc rem. Cum legibus* [a] *conferemus.* Cicer. [a] *Detrahere* [b] *de tua fama nunquam cogitavi. Cùm ex inſidiis* [a] *evaſeris.* Terent. *Poſtquam* [a] *exceſſit* [b] *ex ephebis.* [b] *In Rempublicam cogitatione curáq;* [a] *incumbe.*

In cum Accuſativo.

In, pro Erga, contra, & ad, accuſativum habet: ut, Virg. *Accipit* [a] *in* [b] *Teucros animum mentémq; benignam.* Idem; *Quid meus Æneas* [a] *in* [b] *te committere tantum? Quid Troes potuere?*

Idem ; *Quò te, Mœri, pedes? an, quò via ducit,* [a] *in* [b] *urbem?*

Item cum accuſativo jungitur, quoties diviſio, mutatio, aut incrementum rei cum tempore ſignificatur : ut, Virgil. *Eſtq; locus* [b] *partes ubi ſe via findit* [a] *in ambas.* Ovid. *Verſa eſt* [a] *in* [b] *cineres ſoſpite Troja viro.*

—— *amor mihi creſcit* [a] *in* [b] *horas.*

In cum ablativo. In, cùm ſignificatur actus in loco, ablativum poſtulat: ut, Ovid. *Scilicet ut fulvū ſpectatur* [a] *in* [b] *ignibus aurum.*

Sub cum accuſativo. Sub, pro Ad, per, & ante, accuſativo innititur : ut, [a] *Sub* [b] *umbram properemus.* Liv. *Legati ferè* [a] *ſub id* [b] *tempus ad res repetendas miſſi*; id eſt, [a] *per id* [b] *tempus.* Virg.— [a] *ſub* [b] *noctem cura recurſat*, id eſt, *Paulò* [a] *ante* [b] *noctem*, vel *inſtante nocte.*

Sub, cum ablativo. Aliàs, ablativum admittit: ut, *Quicquid* [a] *ſub* [b] *terra eſt, in apricum proferet ætas.* Virgil.— [a] *ſub* [b] *nocte ſilenti*, id eſt, [a] *in* [b] *nocte ſilenti.*

Super cum accuſat. Super pro Ultra, accuſativo jungitur : vt, Virg. — [a] *Super* [b] *Gramantas & Indos Proferet imperium.*

Super cum ablativo. Super pro De & In, ablativo: ut, Tacit. *Multus* [a] *ſuper ea* [b] *re, variúſque rumor.* Virg. [b] *Fronde* [a] *ſuper viridi.*

Subter. Subter, uno ſignificatu utrique caſui apud autores jungitur: ut, Liv. *Pugnatū eſt ſuper* [a] *ſubtérque* [b] *terram.* Virg.—*omnes Ferre libet* [a] *ſubter* [b] *denſa teſtudine caſus.*

Tenus. Tenus gaudet ablativo & ſingulari & plurali : ut, [b] *Pube* [a] *tenus.* [b] *Pectoribus* [a] *tenus.* At genitivo tantùm plurali : ut, [b] *Crurum* [a] *tenus.*

Præpoſitiones migrant in adverbia. Præpoſitiones, cùm caſum amittunt, migrant in adverbia: ut, Virg. — *longo* [a] *pòſt tempore venit.* Idem ; [a] *Ponè ſubit conjux, ferimur per opaca locorum.* Idem ; — [a] *coràm quem quæritis adſum Troïus Æneas.*

INTERJECTIONUM
Conſtructio.

INterjectiones non rarò abſolutè, & ſine caſu ponuntur : ut, Virgilius;

Spem gregis ([a] *ah!*) *ſilice in nuda connixa reliquit.*

Terent. *Quæ* ([a] *malùm*) *dementia?*

O exclamantis, nominativo, accuſativo, & vocativo jungitur: ut, [a] *O feſtus* [b] *dies hominis!*

Virg. [a] *O fortunatos nimiùm, bona ſi ſua nôrint,* [b] *Agricolas!*

Idem; [a] *O formoſe* [b] *puer, nimiùm nè crede colori.*

Heu & Prô, nunc nominativo, nunc accuſativo adhærent: ut, [a] *Heu* [b] *pietas!* Virgil. [a] *Heu priſca* [b] *fides!*

Idem; [a] *Heu* [b] *ſtirpem inviſam!*

Terent. [a] *Prô* [b] *Jupiter! tu homo adiges me ad inſaniam.*

Idem; [a] *Prô Deûm atque hominum* [b] *fidem!*

[a] *Pro ſancte* [b] *Jupiter!* apud Plautum.

Hei & Væ, dativo apponuntur; ut,

Ovid. [a] *Hei* [b] *mihi, quòd nullis amor eſt medicabilis herbis!*

Terent. [a] *Væ miſero* [b] *mihi, quanta de ſpe decidi!*

¶ DE FIGURIS.

Figura eſt novatâ arte aliquâ dicendi forma. Cujus duo tantùm genera, Dictionis ſcilicet & Conſtructionis, hoc loco trademus. Figura quid ſit.

FIGURÆ DICTIONIS.

Figuræ dictionis ſunt ſex; { Protheſis, Aphæreſis, } { Epentheſis, Syncope, } { Paragoge, Apocope.

Protheſis, eſt appoſitio literæ vel ſyllabæ ad principium dictionis: ut, *Gnatus* pro *natus*; *Tetuli* pro *tuli*. Protheſis.

Aphæreſis, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ à principio dictionis: ut, *Ruit* pro *eruit*; *Temnere* pro *contemnere*. Aphæreſis.

Epentheſis, eſt interpoſitio literæ vel ſyllabæ in medio dictionis: ut, *Relliquias, relligio,* additâ *l*; *Induperatorem,* pro *Imperatorem*. Epentheſis.

Syncope, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ è medio dictionis: ut, *Abiit, petiit, dixti, repoſtum, &c.* Syncope.

Paragoge, eſt appoſitio literæ vel ſyllabæ ad finem dictionis: ut, *Dicier,* pro *dici*. Paragoge.

Apocope, eſt ablatio literæ vel ſyllabæ à fine dictionis: ut, *Peculi* pro *peculii*; *Dixtin'* pro *dixtine*; *Ingeni* pro *ingenii*. Apocope.

FIGURÆ CONSTRUCTIONIS.

Figuræ conſtructionis ſunt octo: Appoſitio, Evocatio, Syllepſis, Prolepſis, Zeugma, Syntheſis, Antiptôſis, Synecdoche.

APPOSITIO.

Appoſitio quid ſit.

APpoſitio, eſt duorum ſubſtantivorum ejuſdem caſûs, quorum altero declaratur alterum, continuata ſive immediata conjunctio: ut, [a] *Flumen* [b] *Rhenus.* Poteſt autem Appoſitio plurium ſubſtantivorum eſſe: ut, [a] *Marcus* [b] *Tullius* [bb] *Cicero.*

Interdum apud autores in diverſis caſibus ponuntur ſubſtantiva, perinde quaſi ad diverſa pertinerent: ut, [a] *Urbs* [b] *Patavii*, apud Virgilium: [a] *Urbs* [b] *Antiochiæ* apud Ciceronem.

In Appoſitione ſubſtantiva non ſemper ejuſdem generis aut numeri inveniuntur: Nam quoties alterum ſubſtantivorum caret numero ſingulari, aut eſt nomen collectivum, diverſorum numerorum eſſe poſſunt: ut, [a] *Urbs* [b] *Athenæ.*

Ovid. *In me* [b] *turba ruunt luxurioſa* [a] *proci.*

Virg. *Ignavum* [b] *fucos* [a] *pecus à præſepibus arcent.*

Triplici nomine fit Appoſitio.

Reſtringendæ generalitatis gratiâ. ut, [a] *Urbs* [b] *Roma.* [a] *Animal* [b] *equus.*

Tollendæ æquivocationis causâ: ut, [a] *Taurus* [b] *mons Aſiæ.* [a] *Lupus* [b] *piſcis.*

Et ad proprietatem attribuendam: ut, [a] *Eraſmus* [b] *vir exactiſſimo judicio.* [a] *Nereus* [b] *adoleſcens inſigni forma.* [a] *Timotheus* [b] *homo incredibili fortunâ.*

EVOCATIO.

Evocatio quid ſit.

CUm prima vel ſecunda perſona immediatè ad evocat tertiam; ambæ fiunt primæ vel ſecun perſonæ: ut, [a] *Ego* [b] *pauper laboro*; [a] *Tu* [b] *dives lu*

Eſt ergò Evocatio, immediata tertiæ perſonæ ad primam vel ſecundam reductio.

Obſervandum verò eſt, Verbum ſemper convenire cum perſona evocante: ut, [a] *Ego pauper* [b] *laboro*; [a] *Tu dives* [b] *ludis*. Nam in Evocatione quatuor ſunt notanda: Perſona evocans, quæ ſemper eſt primæ vel ſecundæ; Evocata, quæ ſemper eſt tertiæ; Verbum, quod ſemper eſt primæ vel ſecundæ perſonæ; & Abſentia conjunctionis. In Evocatione perſona evocans & evocata aliquando ſunt diverſorum numerorum, utpote vel cùm perſona evocata caret numero ſingulari; ut, [a] Ego *tuæ* [b] *deliciæ iſthùc veniam*: aut cùm eſt nomen collectivum; ut, *Magna* [a] *pars ſtudioſorum amœnitates* [b] *quærimus*: hîc ſubauditur *nos*: aut denique cùm eſt nomen diſtributivum; ut, *In magnis* [b] *læſi rebus* [a] *uterque* [b] *ſumus*: ſubintelligitur *nos*. Notanda quatuor.

Duplex autem eſt Evocatio: Explicita, ubi tam perſona evocans quàm evocata exprimitur; & Implicita, ubi perſona evocans ſubintelligitur; ut, [a] *Sum pius* [b] *Æneas*: ſubintelligitur *ego*. Evocatio duplex.

[a] *Populus* [b] *ſuperamur ab uno*: ſubauditur *nos*.

SYLLEPSIS.

SYllepſis, ſeu conceptio, eſt comprehenſio indignioris ſub digniore, a σὺν con, & λήβω ſumo. Syllepſis quid ſit.

Duplex autem eſt conceptio: Perſonarum ſcilicet, quoties perſona concipitur cum perſona; & Generum, quoties genus indignius cum genere digniore concipitur: Cujus declarandæ rei gratiâ, hæc quæ ſequuntur obſervabis.

Copulatum per conjunctionem Et, nec, neque, & Cum pro Et acceptum, eſt pluralis numeri; ac proinde verbum aut adjectivum, aut relativum exigit plurale. Quod quidem verbum, aut adjectivum, aut relativum, genere & perſonâ cum digniore ſuppoſito ac ſubſtantivo quadrabit: ut, *Quid* [a] *tu & ſoror* [b] *facitis?* Nota.

[a] *Ego & mater,* [b] *miſeri* [b] *perimus.*
[a] *Tu & uxor* [b] *qui* [b] *adſuiſtis, teſtes eſtote.*

Conceptio Perſonarum.

Dignior perſona.

Dignior autem eſt perſona prima quàm ſecunda aut tertia, & dignior ſecunda quàm tertia: ut, [a] *Ego & pater* [b] *ſumus in tuto.* [a] *Tu atque frater* [b] *eſtis in periculo. Neque* [a] *ego neque tu* [b] *ſapimus.*
Virgil.---[b] *divellimur indè Iphitus & Pelias* [a] *mecum.*
Idem; [a] *Remus cum fratre Quirino Jura* [b] *dabant.*

Cum.

Cum tamen ſingulare verbum magis amat: ut, *Tu quid ego &* [a] *populus mecum* [b] *deſideret, audi.*

Conceptio Generum.

Dignius genus.

Dignius etiam eſt maſculinum genus quàm fœmininum aut neutrum, & dignius fœmininum quàm neutrum: ut, [a] *Rex & regina* [b] *beati.* [a] *Chalybs & aurum ſunt in fornace* [b] *probati. Hinc per vim* [a] *leges & plebiſcita* [b] *coactæ.*

Exceptio.

At cùm ſubſtantiva res inanimatas ſignificant, adjectivum aut relativum uſitatiùs in neutro genere ponitur: ut, Virgil. -- *cùm Daphnidis* [a] *arcum*
Fregiſti & [a] *calamos,* [b] *quæ tu perverſe Menalca,*
Et cùm vidiſti puero [bb] *donata, dolebas.*
Salluſt. [a] *Ira &* [a] *ægritudo* [b] *permiſta ſunt.* Idem; *Huic* [a] *bella civilia,* [a] *cædes, &* [a] *diſcordia civilis,* [b] *grata fuerunt.* [a] *Virga tua, &* [a] *baculus tuus,* [b] *ipſa me conſolata ſunt.*

Conceptio duplex.

Porrò Conceptio aliàs Directa eſt; nempe cùm concipiens, id eſt, dignius, & conceptum, id eſt, indignius, copulantur per Et, vel atque, vel que: aliàs, Indirecta, cùm copulantur per Cum: ut, [a] *Ego cum fratre* [b] *ſumus candidi*; ubi utraque Conceptio eſt Indirecta.

Syllepſis implicita.

Eſt etiam quædam Conceptio generum implicita; nempe quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicatur; ſed de mare atque fœmina perinde loquimur ac de ſolo mare: ut ſi dicam, [a] *Uterque eſt* [b] *formoſus*; loquens de ſponſo & ſponſa.

Sic Ovid.[b] *Impliciti laqueis nudus* [a] *uterque jacet*; loquens de Marte & Venere, reti implicitis à Vulcano.

PROLEPSIS.

PRolepſis ſeu præſumptio, eſt pronunciatio quædam rerum ſummaria. Fit autem cùm congregatio ſive totum cum verbo vel adjectivo aptè cohæret; deinde partes totius ad idem verbum vel adjectivum reducuntur, cum quo tamen ferè non concordant: ut, [a] *Duæ aquilæ* [b] *volaverunt*; [ab] *hæc ab oriente*, [ab] *illa ab occidente*. Hîc congregatio ſive totum, *Duæ aquilæ*, cum verbo [b] *volaverunt*, per omnia concordat: cum quo partes, *hæc* & *illa*, ad idem verbum relatæ, in numero non concordant. Prolepſis.

Congregatio ſive totum, eſt dictio pluralis numeri; ut, *Duæ aquilæ*: aut plurali æquivalens; ut, *Corydō & Thyrſis*. Nota.

Nam copulatum æquivalet plurali: ut, Virg.

[b] *Compuleràntque greges* [a] *Corydon & Thyrſis in unum*;
[ab] *Thyrſis oves*, [ab] *Corydon diſtentas lacte capellas.*

Aut congregatio eſt nomen collectivum; ut,

[a] *Populus* [b] *vivit*; [ab] *alii in penuria*, [ab] *alii in deliciis.*

Sulpitius & Aldus quinque dicunt in Prolepſi eſſe neceſſaria: Congregationem, ut in priore exemplo, *duæ aquilæ*; Verbū, ut *volaverunt*; Partes, ut, *hæc* & *illa*; partium Determinationem, ut, *ab oriente* & *occidente*; & Ordinē, videlicet quòd totū præcedat, partes ſequantur. Quinque in Prolepſi neceſſaria.

Duplex autem eſt Prolepſis: Explicita, ubi omnia exprimuntur quæ in Prolepſi eſſe oportet: ut, [a] *Equi* [b] *concurrunt*; [ab] *hic à dextra*, [ab] *ille à ſiniſtra Hippodromi*: & Implicita, in qua aliquid tacetur: ut, Ovid. Prolepſis duplex.

[ab] *Alter in alterius* [a] *jactantes lumina vultus,*
[b] *Quærebant taciti noſter ubi eſſet amor.*

Deeſt altera partium cum Determinatione; videlicet, & [ab] *alter in alterius*. Et, [ab] *Alter alterius onera* [b] *portate.* Ubi deeſt [a] *vos*, & altera pars cum determinatione, videlicet, & [ab] *alter alterius*.

Ter, [a] *Curemus æquam* [b] *uterq; partem*: hîc totum [a] *nos*, ſub-

ſubintelligitur;& partes, *alter & alter*, includuntur in diſtributivo *uterque*.

Diomedes Prolepſin dicit eſſe, quoties id quod poſteriùs geſtum eſt antè deſcribimus: ut, Virgilius; [a] *Laviniáque venit littora*. Lavinium enim nondum erat,cùm Æneas veniret in Italiam. Dicitur verò Prolepſis, à πρὸ,quod eſt ante,& λήβω ſumo.

ZEUGMA.

Zeugma quid ſit.

Zeugma eſt unius verbi vel adjectivi viciniori reſpondentis,ad diverſa ſuppoſita reductio; ad unum quidem expreſsè, ad alterum verò per ſupplementum: ut, Cic. *Nihil te nocturnum* [a] *præſidium palatii, nihil urbis* [a] *vigiliæ,nihil* [a] *timor populi,nihil* [a] *concurſus bonorum omnium, nihil hic munitiſſimus habendi Senatûs* [a] *locus, nihil horum* [a] *ora vultúſque* [b] *moverunt?* Hìc *moverunt*, expreſsè reducitur ad *ora vultúſque*, at ad cætera per ſupplementum: Subintelligendum eſt enim, *præſidium movit,vigiliæ moverunt, timor populi movit, bonorum concurſus movit,habendi Senatûs locus movit.* Attamen quando eſt comparatio vel ſimilitudo,verbum vel adjectivum convenit cum remotiore: ut, [a] *Ego meliùs quàm tu* [b] *ſcribo.* [a] *Ego ſicut fœnum* [b] *arui. Hoc* [a] *ille ità prudenter atque ego* [b] *feciſſet.*

Item per *niſi*: ut, Ter. *Talem filium* [a] *nulla niſi tu* [b] *pareret.*

Licèt Poetæ interdum aliter loqui ſoleant: ut, Ovid. *Quid niſi ſecretæ* [b] *læſerunt Phyllida* [a] *ſylvæ?* De quibus in concordantia verbi & nominativi ſuprà eſt dictum; ut, Cic. *Quare,ut arbitror,priùs hîc te nos, quàm iſthîc* [a] *tu nos* [b] *videbis.*

Zeugma triplex.

Tribus modis fit Zeugma.

In perſona: ut, *Ego &* [a] *tu* [b] *ſtudes.*

In genere: ut, *Maritus &* [a] *uxor eſt* [b] *irata.*

In numero: ut, -- *illius arma. Hîc* [a] *currus* [b] *fuit.*

Ponitur aliquando verbum vel adjectivum in principio,& tum vocatur Protozeugma: ut, [b] *Dormio* [a] *ego & tu.* Quandoque in medio,vocatúrq; Meſozeugma:ut,

[a] *Ego*

Ego ᵇ *dormio & tu.* Quandoque in fine & vocatur Hypozeugma; ut, *Ego & ᵃ tu ᵇ dormis.*

Requiruntur autem in Zeugmate quatuor: Duo ſubſtantiva; ut, *Rex & Regina:* Conjunctio, quæ vel copulativa vel disjunctiva, vel etiam expletiva eſſe poteſt; ut, *Et, vel,* &c. Verbum vel adjectivum ut, *Irata eſt:* & quòd verbum vel adjectivum viciniori ſuppoſito reſpondeat. Fit etiam quoddam Zeugmatis genus per adverbia: ut ᵇ *Cubas ᵃ ubi ego.* ᵇ *Cœnas, ᵃ quãdo nos* — Quatuor in Zeugmate requiſita.

Quando verbum ad duo ſuppoſita reducitur, & cum utroque convenit, eſt Zeugma, ut dicunt, Locutionis; non Conſtructionis: ut, ᵃ *Johannes* ᵇ *fuit piſcator, &* ᵃ *Petrus*

Dicitur autem Zeugma, quaſi copulatum, à Græco verbo ζευγνύω vel ζεύγνυμι, quod eſt copulo.

SYNTHESIS.

Synthesis quid ſit.

SYnthesis, eſt oratio congrua ſenſu, non voce: ut, Virgil. ᵃ *Pars in fruſta* ᵇ *ſecant.* ᵃ *Gens* ᵇ *armati.*

Fit autem Syntheſis, nunc in genere tantùm, ídq; aut ſexûs diſcernendi causâ; ut, ᵃ *Anſer* ᵇ *fœta.* ᵃ *Elephantus* ᵇ *gravida:* aut ſupplementi gratiâ; ut, *Præneſte ſub* ᵇ *ipſa:* ſubauditur *urbe.*

ᵃ *Centauro in* ᵇ *magna:* ſubintelligitur *navi.*

Nunc in numero tantùm: ut, ᵃ *Turba* ᵇ *ruunt.* ᵇ *Aperite* ᵃ *aliquis oſtium.*

Nunc verò in genere & numero ſimul: ut: ᵃ *Pars* ᵇ *merſi tenuere ratem.*

Virg. *Hæc* ᵃ *manus ob patriam pugnando vulnera* ᵇ *paſſi.*

Dicitur autem Syntheſis, à σὺν, quod eſt con, & θέσις poſitio; quia eſt compoſitio, id eſt, conſtructio facta gratiâ ſignificationis.

ANTIPTOSIS.

Antiptôſis quid ſit.

ANtiptôſis, ab ἀντὶ, quod eſt pro, & πτῶσις caſus, eſt poſitio casûs pro caſu, ídque interdum non invenuſtè; ut, Virg. ᵃ *Urbem quam ſtatuo veſtra* ᵇ *eſt.* Ter. *Populo*

pulo ut [b] *placerent quas feciſſet* [a] *ſabulas.* [a] *Sermonem quem audîſtis, non* [b] *eſt meus.* [a] *Ejus non* [b] *venit in mentem,* pro *id.* Quanquam hîc *venit* imperſonaliter potiùs uſurpari exiſtimandum eſt. *Ariſtotelis libri ſunt omne* [b] *genus* [a] *elegantiâ referti*: pro *omnis generis.* Sic *id* [b] *genus, quod* [b] *genus, &c.* [b] *Idne eſtis* [a] *autores mihi?* pro *ejus.* Interdum autem fit durior Antiptôſis: ut, *Salve* [b] *primus omnium parens patriæ* [a] *appellate,* pro *prime. Habet duos gladios,* [b] *quibus* [a] *altero te occiſurum minatur, altero villicum:* pro *quorum altero.*

SYNECDOCHE.

SYnecdoche eſt, cùm id quod partis eſt, attribuitur toti: ut, *Æthiops* [a] *albus* [b] *dentes.* Hîc *album,* quod ſolis dentibus convenit, toti attribuitur Æthiopi.

Nota. Per Synecdochen omnia nomina adjectiva aliquam proprietatem ſignificantia; item verba paſſiva, & neutralia ſignificantia aliquam paſſionem, poſſunt regere accuſativum, aut ablativum, ſignificantem locum in quo eſt proprietas aut paſſio: ut, *Æger* [b] *pedes,* vel [b] *pedibus.* [a] *Saucius* [b] *frontem,* vel [b] *fronte.* [a] *Doleo* [b] *caput,* vel [b] *capite.* [a] *Redimitus* [b] *tempora lauro.* [a] *Truncatus* [b] *membra bipenni. Effuſas* [a] *laniata* [b] *comas,* [a] *contuſáque* [b] *pectus.*

Nam illæ Græcæ phraſes ſunt: [b] *Excepto* [a] *quòd non ſimul eſſes,* [b] *cætera lætus.* [b] *Cætera* [a] *ſimiles, uno differunt.* Dicitur autem Synecdoche à *σὺν*, quod eſt *con,* & *ἐκδέχομαι, ſuſcipio:* videlicet, quòd totum cum ſua parte capiatur.

Si cui lubet figuratæ conſtructionis elegantias pernoſcere, legat Thomam Linacrum *de* Eclipſi, Pleonaſmo, *&* Enallage, *déque aliis figuris eruditè, dilucidè, ac copiosè diſſerentem.*

DE PROSODIA.

PRoſodia eſt, quæ rectam vocum pronunciationem tradit; Latinè *accentus* dicitur. Proſodia quid ſit.

Dividitur autem Proſodia, in Tonum, Spiritum, & Tempus.

Tonus eſt lex vel nota, quâ ſyllaba in dictione elevatur, vel deprimitur. Tonus.

Eſt autem tonus triplex; { Acutus, Gravis, Circumflexus.

Tonus acutus, eſt virgula obliqua obliqua aſcendens in dextram, ſic [ʹ] Tonus acutus.

Gravis, eſt virgula obliqua deſcendens in dextram, ad hunc modum [`] Gravis.

Circumflexus, eſt quiddam ex utriſque conflatum, hâc figurâ [^] Circumflexus.

Huc addatur etiam Apoſtrophus, qui eſt quædam circuli pârs in ſummo literæ appoſita, quam ſic pinges ['] Apoſtrophus.

Hâc notâ ultimam dictionis vocalem deeſſe oſtenditùr: ut, *Tantón' me crimine dignum dixiſti?* pro *tantóne*

Spiritus duo ſunt, Aſper & Lenis. Spiritus.

Aſper, quo aſpirata profertur ſyllaba: ut, *Homo, honor*.

Lenis, quo citra aſpirationem ſyllaba profertur: ut, *Amo, onus*.

TONORUM REGULA I.

MOnoſyllaba dictio brevis, aut poſitione longa acuitur. ut. *Mél, fél, párs, páx*. Naturâ longa circumflectitur: ut, *Spês, flôs, ſôl thûs, rûs*. Monoſyllaba.

REGULA II.

In diſſyllaba dictione, ſi prior longa fuerit naturâ, poſterior brevis; prior circumflectitur: ut, *Lûna, Mûſa*. In cæteris acuitur: ut, *Cítus, látus, ſólers, ſátur*. Diſſyllaba.

REGULA III.

Dictio polyſyllaba, ſi penultimam habet longam, acuit eandem: ut, *Libértas, penátes*. Sin brevem habet Polyſyllaba.

penulti-

penultimam, acuit antepenultimam : ut, *Dóminus*, *pόntifex*.

Excipiuntur compoſita à Facio : ut, *Benefácis*, *malefácis*, *calefácit*, *frigefácit*.

Nota. At ſi penultima longa fuerit naturâ, & ultima brevis, circumflectitur penultima : ut, *Románus*, *amâtor*.

Compoſita à Fit, ultimam acuunt: ut, *Malefít*, *calefít*, *benefít*, *ſatiſít*.

Appendix.

Nota. Quia hodie propter hominum imperitiam, circumflexus ab acuto vix prolatione diſcernitur, Grammatici circumflexum cum acuto confuderunt.

REGULA IV.

Quæ tonos perturbant. Quinque ſunt quæ tonorum regulas perturbant.

1 *Differentia.*

Differentia. Differentia tonum tranſponit : ut, *Unà* adverbium ultimam acuit, nè videatur eſſe nomen. Sic *eó*, *alió*, *aliquó*, *continuó*, *ſeduló*, *porró*, *forté*, *quá*, *ſiquá*, *aliquá*, *nequá*, *illó*, *falsó*, *citó*, *feré*, *plané*, & id genus alia : *putà* pro *ſicut*, *poné* pro *poſt*, *corám*, *circúm*, *aliás*, *palám*, *ergó* conjunctio; ſed *ergò* pro cauſa circumflectitur : ut, Virgil. ---*illius ergò venimus*. Hæc igitur omnia ſicut Græca acutitona, in fine quidem ſententiarum acuuntur, in conſequentia verò gravantur.

Sic differentiæ causâ antepenultima ſuſpenditur in his, *Déinde*, *próinde*, *périnde*, *alíquando*, *síquando*, *néquando*, *húcuſque*, *álonge*, *délonge*, *déinceps*, *dúntaxat*, *déorſum*, *quápropter*, *quínimo*, *enímvero*, *propémodum*, *ádmodum*, *áffabre*, *intereáloci*, *nihilóminus*, *paulóminus*, cùm non ſunt orationes diverſæ, utì ſunt *Pube tenus*, *crurum tenus* : non enim compoſita ſunt, velut *hactenus*, *quatenus*, & ejus generis reliqua.

2 *Tranſpoſitio.*

Tranſpoſitio. Tranſpoſitio tonum invertit, id quod uſu venit in præpoſitionibus, quæ poſt poſitæ gravantur : ut,

Virgil.

Virgil. *Tranſtra pèr & remos. Tè penès imperium.*

3 *Attractio.*

Attractio tonum mutat, cùm poſt vocabulum aliquod ſequitur conjunctio inclinativa: ut, *Què, nè, vè.* Attrahunt enim hæ particulæ accentum ſyllabæ præcedenti, eámque acuunt: ut, *Lumináque laurúſque Dei.* Sic *Dùm, ſìs, nàm,* pareſca. Attractio.

Ubi autem eſt manifeſta compoſitio, non variatur tonus: ut, *Dénique, útique, ítaque, úndique, hìccine,* & hujuſmodi.

Ubíque tamen temporis ſui tonum ſervat, & *Ubívis.* Ubíque & Ubívis.

4 *Conciſio.*

Conciſio transfert tonum, cùm dictiones per Syncopen aut Apocopen caſtrantur; tunc enim tonum retinent integræ dictionis: ut, *Vìrgíli, Valéri, Mercúri:* pro *Virgilii, Valerii, Mercurii.* Conciſio.

Sic quædam nomina & pronomina ſyncopata circumflectunt ultimam: ut, *Arpinâs, Ravennâs, noſtrâs, veſtrâs, cujâs:* ab *Arpinatis, Ravennatis, noſtratis,* &c. Sic *Donêc,* à *donecum.* Sic *hûc, illûc, iſtûc, adhûc,* &c. pro *hucce. illucce,* &c. Et compoſita à *dic, duc, fac:* ut, *benedîc, redûc, calefâc.* Nomina & pronomina ſyncopata.

5 *Idioma.*

Idioma, hoc eſt, linguæ proprietas, tonum variat, adeò ut, ſi dictiones Græcæ integræ ad nos veniant, ſervent tonum ſuum: ut, *Simóis. Períphas,* penultimam acuunt: at facta Latina; antepenultimam elevant, quia corripiunt penultimam. Idioma.

Quæ autem prorſus Latina fiunt, Latinum quoque tonum ſervant: ut, *Geórgica, Bucólica,* antepenultimâ acutâ, licèt apud Græcos in ultima tonum habeant.

Sic & *comœdia, tragœdia, ſóphia, ſymphónia,* tonum recipiunt in antepenultima, licèt in ſua lingua habeant in penultima.

Porrò,

Nota. Porrò, ſi ignoretur proprius peregrinæ vocis tonus, tutiſſimum fuerit juxta Latinum accentum illam enunciare.

Syllabæ communes. Syllabæ communes in proſa oratione ſemper corripiuntur: ut, Célebris, Cáthedra, Medíocris.

DE CARMINUM *Ratione.*

De ſyllab. tempore. HActenus de Tonis & Spiritibus; deinceps de ſyllabarum tempore & carminis ratione pauca adjiciemus.

Tempus quid. Syllab. brev. longa. Tempus eſt ſyllabæ pronunciandæ menſura. Syllaba brevis unius eſt temporis; longa verò, duorum.

Tempus breve ſic notatur [ᴗ]

Longum autem ſic [-] ut, Tĕrră.

Ex ſyllabis juſto ordine diſpoſitis fiunt Pedes.

Pes. Eſt autem Pes duarum ſyllabarum pluriúmve conſtitutio, ex certa temporum obſervatione.

Diviſio pedum. Pedum alii diſſyllabi, alii triſſyllabi.

De tetraſyllabis autem non multùm attinet ad hoc noſtrum inſtitutum diſſerere.

Diſſyllabi ſunt,	Spondeus,	ut,	- - *Virtus.*
	Pyrrhichius,		ᴗ ᴗ *Deus.*
	Trochæus,		- ᴗ *Panis.*
	Iambus,		ᴗ - *Amans.*
Triſſyllabi octo,	Moloſſus,	ut,	- - - *Magnates.*
	Tribrachus,		ᴗ ᴗ ᴗ *Dominus.*
	Dactylus,		- ᴗ ᴗ *Scribere.*
	Anapæſtus,		ᴗ ᴗ - *Pietas.*
	Bacchius,		ᴗ - - *Honeſtas.*
	Antibacchius,		- - ᴗ *Audire.*
	Amphimacer,		- ᴗ - *Charitas.*
	Amphibrachus,		ᴗ - ᴗ *Venire.*

Porrò, pedes juſto numero atque ordine concinnati, carmen conſtituunt.

Eſt enim carmen, oratio juſto atq; legitimo pedum numero conſtricta. Carmen.

Carmen compoſituro inprimis diſcendum eſt, pedibus ipſum ritè metiri, quam Scanſionem vocant.

Eſt autem Scanſio, legitima carminis in ſingulos pedes commenſuratio. Scanſio.

Scanſioni Accidentia.

Scanſioni accidunt, Synalœpha, Eclipſis, Synæreſis, Diæreſis, & Cæſura.

Synalœpha eſt eliſio quædam vocalis ante alteram in diverſis dictionibus: ut, Synalœpha.

Sera nimis vit' eſt craſtina, viv' hodie.

Fit autem interdum in his dictionibus: ut, Dii, diis, iidem, iiſdem, deinde, deinceps, ſemianimis, ſemihomo, ſemiuſtus, deeſt, deero, deerit, & ſimilibus.

At *Heu* & *O*, nunquam intercipiuntur.

Eclipſis eſt, quoties *m* cum ſua vocali perimitur, proximâ dictione à vocali exorſâ: ut, Eclipſis.

Monſtr' horrend', inform', ingens, cui lumen ademptum: pro *Monſtrum horrendum*, &c.

Synæreſis, eſt duarum ſyllabarum in unam contractio: ut, Virg. *Seu lento fuerint alvâria vimine texta*: pro *alvearia*. Synæreſis.

Diæreſis eſt, ubi ex una ſyllaba diſſecta fiunt duæ: ut, Diæreſis.

- υυ - - - - υ υ - υ υ -

Ovid. *Debuerant fuſos evoluiſſe ſuos*: pro *evolviſſe*.

Cæſura eſt, cùm poſt pedem abſolutum, ſyllaba brevis in fine dictionis extenditur. Cæſura.

Cæſuræ ſpecies ſunt,

Triemimeris, ex pede & ſyllabâ: ut, Triemimeris

- υ υ - υ υ - - - υυ - υ υ - υ

Virgilius; *Pectoribus inhians ſpirantia conſulit exta.*

Penthemimeris, ex duobus pedibus & ſyllabâ: ut, Penthemimeris.

- υυ - υ υ - - - - υ υ - -

Virgilius; *Omnia vincit amor, & nos cedamus amori.*

Hephthemimeris. Hephthemimeris, ex tribus pedibus & ſyllabâ : ut,

\- - - - - ∪ ∪ - - - ∪ ∪ - -

Idem; *Oſtentans artem pariter, arcúmque ſonantem.*

Enneëmimeris. Enneëmimeris conſtat ex quatuor pedibus & ſyllaba: ut, - ∪ ∪ - ∪ ∪ - - - - - ∪ ∪ - -

Idem; *Ille latus niveum molli fultus hyacintho.*

DE GENERIBUS Carminum.

Carminum genera uſitatiora, de quibus nos hoc loco potiſſimùm tractare decrevimus, ſunt Heroicum, Elegiacum, Aſclepiadeum, Sapphicum, Phaleucium, Iambicum.

Carmen Heroicum.

Hexametrum. Carmen Heroicum, quod idem Hexametrum dicitur, conſtat pedibus numero quidem ſex, genere verò duobus, dactylo & ſpondeo. Quintus locus dactylum, ſextus ſpondeum peculiariter ſibi vendicat : reliqui hunc vel illum, prout volumus : ut,

\- ∪ ∪ - ∪ ∪ - ∪ ∪ - - - ∪ ∪ - -

Virg. *Tityre, tu patulæ recubans ſub tegmine fagi.*

Reperitur aliquando ſpondeus etiã in quinto loco: ut,

Idem; *Chara Deûm ſoboles, magnum Jovis incrementum.*

Ultima communis. Ultima cujuſque verſûs ſyllaba habetur communis.

Carmen Elegiacum.

Pentametrum. Carmen Elegiacum, quod & Pentametri nomen habet, è duplici conſtat Penthemimeri; quarum prior duos pedes, dactylicos, ſpondeacos, vel alterutros comprehendit, cum ſyllaba longa: altera etiam duos pedes, ſed omnino dactylicos, cum ſyllaba item longa : ut,

\- - - ∪ ∪ - - ∪ ∪ - ∪ ∪ -

Ovid. *Res eſt ſolliciti plena timoris amor.*

Carmen Aſclepiadeum.

Aſclepiadeum. Carmen Aſclepiadeum conſtat ex penthemimeri,

eſt, ſpondeo & dactylo, & ſyllabâ longâ, & duobus deinde dactylis: ut,

- - - ∪∪ - -∪∪ -∪∪

Horatius; *Mæcenas atavis edite regibus.*

Sapphicum.

Carmen Sapphicum conſtat ex trochæo, ſpondeo, dactylo, & duobus demum trochæis: ut, — Sapphicum.

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

Horatius; *Jam ſatis terris nivis atque diræ.*

In hoc tamen carminis genere, poſt tres verſus additur Adonicum; quod conſtat ex dactylo & ſpondeo: — Adonic. ubi & unde.

-∪ - -- ∪∪- ∪ --

ut, Horatius; *Integer vitæ ſceleriſque purus*

- ∪ - - - ∪∪ - ∪ - -

Non eget Mauri jaculis nec arcu,

- ∪ - -- ∪∪ - ∪ --

Nec venenatis gravidâ ſagittis,

Fuſce, pharetrâ. -∪∪ --

Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum.

Carmen Phaleucium, ſive Hendecaſyllabum, conſtat ex ſpondeo, dactylo, & tribus tandem trochæis: ut, — Phaleucium.

- - -∪∪- ∪ - ∪ --

Quoquò diffugias, pavens Mabili,

Noſtrum non poteris latere naſum.

Iambicum Archilochium.

Legitimus verſus Iambicus è ſolis conſtat Iambis: — Carmen Iambicum.

∪ - ∪ - ∪ - ∪ -∪ - ∪ -

ut, *Suis & ipſa Roma viribus ruit.*

Recipit tamen interdum in locis imparibus, pro Iambo tribrachum, ſpondeum, dactylum, anapæſtum: atque in paribus tribrachum, ſpondeum rariùs.

Hoc carmen in duo genera diducitur; Dimetrum, & Trimetrum ſive Senarium.

Dimetrum conſtat ex quatuor pedibus : ut,

O carminum dulces notæ, - - ∪ - - - ∪ -
Quas ore pulchra melleo - - ∪ - ∪ - ∪ -
Fundis, lyræq; ſuccinis ! - - ∪ - ∪ - ∪ -

Trimetrum ſive Senarium.

Trimetrum ſenis conſtat pedibus ; ut,

- - - - - - - ∪ - - - ∪ -
Qui nos damnant ſunt hiſtriones maximi.

DE QUANTITATE primarum ſyllabarum.

PRimarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſcitur :

Poſitione, vocali ante vocalem, diphthongo, derivatione, compoſitione, præpoſitione, regulâ, exemplo ſeu autoritate.

POSITIO. *Regula* I.

Vocalis ante duas conſonantes, aut duplicem in eadem dictione, ubique poſiturâ longa eſt : ut,

Ventus, axis, patrizo.

Quòd ſi conſonans priorem dictionem claudat, ſequente item à conſonante inchoante, vocalis præcedens etiam poſitione longa erit : ut,

Major ſum, quàm cui poſſit fortuna nocere.

Syllabæ *jor, ſum, quàm,* & *ſit*, poſitione longæ ſunt.

At ſi prior dictio in vocalem brevem exeat, ſequente à duabus conſonantibus incipiente, interdum, ſed rarius producitur : ut,

- - - ∪ ∪ - - - - - - ∪ ∪ - -
Virg. *Occulta ſpolia, & plures de pace triumphos.*

Vocalis brevis ante mutam, ſequente liquidâ, communis

munis redditur: ut, *Patris, volucris.* Longa verò non mutatur: ut, *Aratrum, ſimulacrum.*

Vocalis ante alteram. *Regula* II.

Vocalis ante alteram in eadem dictione ubique brevis eſt: ut, Dĕus, mĕus, tŭus, pĭus.

Excipias genitivos in *ius*, ſecundam pronominis formam habentes; ut, Unius, illius, &c. Ubi *i* communis reperitur, licèt in altĕrius ſemper ſit brevis, in alius ſemper longa.

Excipiendi ſunt etiam genitivi & dativi quintæ declinationis, ubi *e* inter geminum *i*, longa fit: ut, Faciēi: alioqui non: ut, Rĕi, ſpĕi, fidĕi.

Fi etiam in fio longa eſt, niſi ſequantur *e* & *r* ſimul: ut, Fiĕrem, Fiĕri.

Juven. *Sic fiunt octo mariti* - - - - ᴗ ᴗ - -

Idem; *Quod fieri non poſſe putes.* - ᴗ ᴗ - - - ᴗ ᴗ -

Ohe interjectio priorem ſyllabam ancipitem habet.

Vocalis ante alteram in Græcis dictionibus ſubìndè longa fit: ut, Dicite Pīerides. Reſpice Laërten. Et in poſſeſſivis: ut, Aenēïa nutrix. Rhodopēïus Orpheus.

DIPHTHONGUS. *Regula* III.

Omnis diphthongus apud Latinos longa eſt: ut, Aūrum, nēuter, muſæ; niſi ſequente vocali; ut, Præire, præuſtus, præamplus.

DERIVATIO. *Regula* IIII.

Derivativa eandem cum primitivis quantitatem ſortiuntur: ut, ămator, ămicus, ămabilis, primâ brevi, ab ămo. Excipiuntur tamen pauca, quæ à brevibus deducta primam producunt.

Cujus generis ſunt,

Vox vōcis, à vŏco.
Lex lēgis, à lĕgo.
Rex rēgis, à rĕgo.
Sēdes & sēdile, à sĕdeo.
Jūmentum, à jŭvo.
Fōmes & fōmentū, à fŏveo.
Jūcundus, à jŭvo.
Jūnior, à jŭvenis.
Mōbilis, à mŏveo.
Hūmanus, ab hŏmo.
Vōmer, à vŏmo.
Pēdor, à pĕde.

Sedile ſæpius habet brevem in antepenultima.

Sunt & contrà, quæ à longis deducta corripiuntur: qualia ſunt,

Dux dŭcis, à dūco.
Dĭcax, maledĭcus, & id genus multa, à dīco.
Fĭdes, à fīo.
ărena, ăriſta, ab āreo.
Pŏſui, à pōno.
Gĕnui, à gigno.
Frăgor, Frăgilis, à frāngo.
Nŏto, as, à nōtu.
Năto, as, à nātu.
Dĭſertus, à diſſero.
Sŏpor, à ſōpio.

Et alia nonnulla ex utroque genere, quæ relinquuntur ſtudioſis inter legendum obſervanda.

COMPOSITIO. Regula V.

Compoſita ſimplicium quantitatem ſequuntur: ut, Pŏtens, impŏtens. Sōlor, conſōlor. Lĕgo, is, perlĕgo. Lēgo, as, allēgo.

Excipiuntur tamen hæc brevia à longis enata: ut,

Innŭba, Pronŭba, à nūbo. Dejĕro, Pejĕro, à jūro.

PRÆPOSITIO. Regula VI.

Ex præpoſitionibus hæ ubique producuntur: A, de, præ, ſe, è, niſi vocali ſequente: ut, *Unda dehiſcens.* —*Sudăbŭſve præuſtis*: apud Virgilium.

Pro quoque longa eſt, præterquam in iſtis, Prŏcella, prŏfugus, prŏtervus, prŏnepos, prŏpago pro ſtirpe, prŏfanus, prŏfiteor, prŏfundus, prŏficiſcor, prŏfari, prŏpero, prŏfugio, prŏfectò.

Procurro, profundo, propello, propulſo, propago, as, primam ſyllabam habent ancipitem.

Prŏpheta & prŏpino, Græca ſunt per ο parvum, & proinde primam brevem habent.

Pi

Di etiam producitur, niſi in Dĭrimo, & Dĭſertus.

Reliquæ præpoſitiones, ſi poſitio ſinat, corripiuntur: Cujuſmodi ſunt, Ad, ob, ab, ſub, re, in, &c.

REGULA VII. *Canon* I.

Omne præteritum diſſyllabum priorem habet longam: ut, Lēgi, ēmi. Excipias tamen Fĭdi à *findo*, bĭbi, dĕdi, ſcĭdi, ſtĕti, tŭli.

Canon II.

Primam præteriti geminantia, primam itidem brevem habent: ut,

Pĕpendi,	Pĕpedi,	Pŭpugi.
Tĕtendi,	Tutudi,	Dĭdici.
Tŏtondi,	Fefelli,	Cĕcĭdi, à cado.
Mŏmordi,	Tĕtigi,	Cĕcîdi, à cædo.

Quin & ſupinum diſſyllabum priorem quoq; producit: ut, Mōtum, Lātum, Lōtum, Crētum. Excipe Quĭtum, Sĭtum, Lĭtum, ĭtum, Rŭtum, Rătum, Dătum, Sătum.

Et cĭtum, à cieo, es: nam cītum à cio, cis, quartæ, priorem habet longam.

EXEMPLUM ſeu AUTORITAS.

Regula VIII.

Quarum verò ſyllabarum quantitas ſub prædictas rationes non cadit, à poëtarum uſu, exemplo, atque autoritate petenda eſt certiſſima omnium regula. Diſcant ergò pueri obſervare ex poëtis communes primarum ſyllabarum quantitates, cujus ſortis ſunt;

Britannus, Bithynus, Cacus, Coſyra, Crathis, Pachynus, palatium, Pelion, Creticus, Curetes, Diana, Fidenæ, Gradivus, hinnulus, Pyrene, rubigo, Rutilius, Hymen, Italus, liquor, liquidus, Lycas, Orion, rudo, Sichæus, Sicanius, & ſimilia.

DE MEDIIS SYLLABIS.

MEdiæ ſyllabæ, partim eâdem ratione quâ primæ, partim etiam ex incrementis genitivi, atque conjugationis analogiâ cognoſci poſſunt.

De incrementis genitivi nominum polyſyllaborum, ſuprà — Increment. Genit.

ſuprà in generibus nominum abunde dictum arbitramur; unde petere licebit, ſi quid de hac re hæſitaveris. Cætera frequens lectio & optimorum poëtarum obſervatio facilè ſuppeditabunt.

Conjugationum analogia.

Conjugationis analogiam ex imbibitis rudimentis pueri didicerunt: nempe A, indicem primæ conjugationis, longam eſſe naturâ, præterquam in Do & ejus compoſitis, quando hujus ſunt conjugationis: ut, Dămus, circundămus; Dăbis, circundăbis; Dăre, circundăre.

Præterea ſyllabas *rimus* & *ritis*, in præterito perfecto modi ſubjunctivi ubiq; pro brevibus habendas animadvertant; in futuro autem in oratione proſa longas eſſe debere; in carmine verò indifferentes reperiri, quemadmodum contendit Aldus: ut, Præterito, Amaverĭmus, amaverĭtis; Futuro, Amaverīmus, amaverītis.

Eſt & ubi ſyllabæ mediæ variant apud poëtas, ut in his quæ ſubjunximus: Connubium, Ficedula, Malea, Pharſalia, Batavus, Sidonius, & in ſimilibus.

Adjectiva in *inus* Latina penultimam producunt: ut, Clandeſtīnus, mediaſtīnus, parietīnus, matutīnus, veſpertīnus, repentīnus.

Præter hæc ſequentia: Diutĭnus, Craſtĭnus, Priſtĭnus, Perendĭnus, Hornotĭnus, Serotĭnus, Oleagĭnus, Fagĭnus, Cedrĭnus, Carbasĭnus,

Et reliqua materialia, ſive à metallorum nominibus formata in *inus*, qualia ſunt permulta à Græcis vocibus deducta in *ινος*: ut, Cryſtallĭnus, myrrhĭnus, hyacinthĭnus, adamantĭnus, &c.

Cætera feliciùs docebit uſus, & poëtarum obſervatio, quàm ullæ Grammaticorum regulæ, quas ſine ullo aut modo aut fine de mediarum ſyllabarum quantitate tradere ſolent.

Quare, illis prætermiſſis, ad ultimarum ſyllabarum quantitates aperiendas jam accingamur.

DE

DE ULTIMIS SYLLABIS.

QUanquam ultimæ ſyllabæ ipſum literarum numerum aut æquant, aut etiam ſuperant, non tamen pigebit illas etiam ordine percurrere.

Primùm, *a* finita producuntur: ut, Amā, contrā, ergā. Excipias pută, ită, quiă. A.

Item nominativos, & omnes caſus in a, cujuſcunque fuerint generis, numeri, aut declinationis, præter vocativos in *a*, à Græcis in *as*; ut, ô Æneā, ô Thomā: & ablativum primæ declinationis; ut, ab hac Musā. Numeralia in *ginta*, *a* finalem habent communem, ſed frequentiùs longam: ut, Trigintā, quadragintā.

In *b*, *d*, *t*, deſinentia, brevia ſunt: ut, ăb, ăd, capŭt. B, D, T.

In *c* deſinentia, producuntur: ut, āc, sīc, & hīc adverbium. Sed tria in *c* ſemper contrahuntur; Lăc, nĕc, donĕc. Duo ſunt communia; Fac, & pronomen Hic: & neutrum Hoc, modò non ſit ablativi caſûs. C.

E finita, brevia ſunt: ut Marĕ, penĕ, legĕ, ſcribĕ. E.

Excipiendæ ſunt omnes voces quintæ inflexionis in *e*: ut, Diē, fidē; unà cum adverbiis indè enatis: ut, Hodiē, quotidiē, pridiē, poſtridiē, qua-rē, qua-de-rē, ea-rē; & ſiqua ſunt ſimilia. Et ſecundæ item perſonæ ſingulares imperativorum activorum ſecundæ conjugationis: ut, Docē, movē, manē, cavē.

Producuntur etiam monoſyllaba in *e*: ut Mē, tē, sē: præter quĕ, nĕ, vĕ, conjunctiones encliticas.

Quin & adverbia quoque in *e* ab adjectivis deducta, *e* longum habent: ut, Pulchrē, doctē, valdē pro validē. Quibus accedunt Fermē, ferē. Benĕ tamen & malĕ corripiuntur omnino.

Poſtremò, quæ à Græcis per *η* ſcribuntur, naturâ producuntur, cujuſcunque fuerint caſûs, generis, aut numeri: ut, Lethē, Anchiſē, Cetē, Tempē.

I finita, longa ſunt; ut, Dominī, magiſtrī, amorī, docerī, I.

doceri. Præter Mihi, tibi, ſibi, ubi, ibi, quæ ſunt communia.

Niſi verò & quaſi corripiuntur: Cujus etiam ſortis ſunt dativi & vocativi Græcorum, quorum genitivus ſingularis in *os* breve exit: ut,

Huic { Palladĭ, Phyllidĭ, Minoidĭ, } Vocat. ô { Amaryllĭ. Alexĭ. Daphnĭ.

L. *L* finita corripiuntur: ut, Animăl, Annibăl, mĕl, pugĭl, săl, consŭl. Præter nīl contractum à *nihil*; & sōl: & Hebræa quædam in *l:* ut Michaēl, Gabriēl, Raphaēl, Daniēl.

N. *N* finita producuntur: ut, Pæān, Hymēn, quīn, Xenophōn, nōn, dæmōn.

Excipe Forsăn, forſităn, ăn, tamĕn, attamĕn, veruntamĕn.

In. Corripitur & *In* cum compoſitis: ut, Exĭn, ſubĭn, deĭn, proĭn.

Accedunt his & voces illæ quæ per apocopen caſtrantur: ut, Mĕn? Vidĕn? Audĭn? Nemŏn?

En. Nomina item in *en*, quorum genitivus ĭnis correptum habet: ut, Carmĕn, crimĕn, pectĕn, tibicĕn, ĭnis.

On. Græca etiam in *on* per *o* parvum, cujuſcunque fuerint casûs: ut, Nom. Iliŏn, Peliŏn: Accuſ. Caucasŏn, Pylŏn.

Quædam etiam in *in* per *i*, ut Alexĭn. In *yn* per *y*, ut Ityn.

In *an* quoque à nominativis in *a:* ut, Nominat. Iphigenia, Ægina. Accuſat. Iphigeniăn, Æginăn.

Nam in *an*, à nominativis in *as*, producuntur: ut, Nominat. Æneas, Marſyas. Accuſat. Æneān, Marſyān.

O. *O* finita communia ſunt: ut, Amo, virgo, porrò, docendo, legendo, eundo, & aliæ gerundii voces in *do*.

Præter obliquos in *o*, qui ſemper producuntur: ut, Huic dominō, ſervō. Ab hoc templō, damnō.

Et adverbia ab adjectivis derivata: ut, Tantō, quantō, liquidō, falsō, primō, manifeſtō, &c.

Præter ſedulò, mutuò, crebrò, ſerò, quæ ſunt communia.

Cæte-

Cæterùm modŏ & quomodŏ ſemper corripiuntur.

Citò quoque, ut & ambo, duo, ego, atque homo, vix leguntur producta.

Monoſyllaba tamen in *o* producuntur: ut, Dō, ſtō, ut & ergô pro causâ.

Item Græca per *ω*, cujuſcunque fuerint caſûs: ut, hæc Sapphō, Didō. Hujus Androgeō, Apollō. Hunc Athō, Apollō.

R finita corripiuntur: ut, Cæsăr, torculăr, pĕr, vĭr, uxŏr, turtŭr. R.

Cor ſemel apud Ovidium productum legitur; ut,

- υ υ - υ υ - - - υ υ - υ υ - -

Molle meum levibus cor eſt violabile telis.

Producuntur etiam Fār, lār, nār, vēr, fūr, cūr. Pār quoque cum compoſitis: ut, Compār, impār, diſpār.

Græca quædam in *er*, quæ illis in *ηρ* deſinunt: ut, Aēr, cratēr, charactēr, æthēr, ſotēr.

Præter patĕr & matĕr, quæ apud Latinos ultimam brevem habent.

S finita, pares cum numero vocalium habent terminationes, nempe, *As, es, is, os, us.* S.

Primò, *as* finita producuntur: ut, Amās, musās, majeſtās, bonitās. As.

Præter Græca, quorum genitivus ſingularis in *dos* exit: ut, Arcăs, Pallăs; Genitivo Arcadŏs, Palladŏs.

Et præter accuſativos plurales nominum creſcentium: ut, Heros, Heroos: Phyllis, Phyllidos: Accuſativo plurali, Heroăs, Phyllidăs.

Es finita longa ſunt: ut, Anchisēs, ſedēs, docēs, patrēs. Excipiuntur nomina in *es* tertiæ inflexionis, quæ penultimam genitivi creſcentis corripiunt: ut, Milĕs, ſegĕs, divĕs. Sed Ariēs, abiēs, pariēs, Cerēs; & pēs, unà cum compoſitis: ut, Bipēs, tripēs, quadrupēs, longa ſunt. Es.

Es quoque à *Sum*, unà cum compoſitis corripitur: ut, Potĕs, adĕs, prodĕs, obĕs.

Quibus penĕs adjungi poteſt, unà cum neutris ac nomina-

nominativis pluralibus Græcorum: ut, Hippomanē, cacoēthēs, Cyclopēs, Naiadēs.

Is. *Is* finita, brevia ſunt: ut, Parĭs, panĭs, triſtĭs, hilar

Excipe obliquos plurales in *is*, qui producuntur; u Musīs, menſīs à *menſa*, dominīs, templīs.

Item quīs pro quibus, cum producentibus penul mam genitivi creſcentis: ut, Samnīs, Salamīs; Geniti Samnītis, Salamīnis.

Adde huc quæ in *eis* diphthongum deſinunt, ſi Græca, ſive Latina, cujuſcunque fuerint numeri a caſûs: ut, Simoeīs, Pyroeīs, parteīs, omneīs.

Et monoſyllaba item omnia: ut, Vīs, līs; præter i & quĭs nominativos, & Bĭs apud *Ovidium*.

Iſtis accedunt ſecundæ perſonæ ſingulares verbor in *is*, quorum ſecundæ perſonę plurales deſinunt in *iti* penultimâ productâ, unà cum futuris ſubjunctivi in *ri* ut, Audīs, velīs, dederīs; *pl.* Audītis, velītis, dederītis.

Os. *Os* finita, producuntur: ut, Honōs, nepōs, dominō ſervōs.

Præter compŏs, impŏs, & ŏs oſſis: Et Græca per parvum: ut, Delŏs, Chaŏs, Palladŏs, Phyllidŏs.

Us. *Us* finita, corripiuntur: ut, Famulŭs, regiŭs, tempŭ amamŭs.

Excipiuntur producentia penultimam genitivi creſcentis: ut, Salūs, tellūs; Genitivo, ſalūtis, tellūris.

Longæ ſunt etiam omnes voces quartæ inflexioni in *us*, præter nominativum & vocativum ſingulares: ut, Hujus manūs, hæ manūs, has manūs, ô manūs.

His accedunt etiam monoſyllaba: ut, Crūs, thū mūs, sūs, &c.

Et Græca item per *ες* diphthongum, cujuſcunq fuerint caſûs: ut, Hic Panthūs, Melampūs. Hujus Sap phūs, Cliūs;

Atque piis cunctis venerandum nomen IESVS.

U. Poſtremò, *u* finita producuntur omnia: ut, Manū genū, amatū, diū.

Grammatices finis.

OMNIUM NOMINUM IN regulis Generum contentorum, tum Heteroclitorum, ac Verborum, *Interpretatio aliqua.*

ABdo, Abſcondo, occulto, } *To hide.*

Abyſſus, immenſa quędam profunditas impenetrabilis. *A depth that by ſounding cannot be found.*

Acarnan, ex Acarnania oriundus. *One born at Acarnania in Greece.*

Accerſo, eo ad vocandum, vel voco. *To go to call.*

Acer, arbor. *A Maple-tree.*

Acies, acumen rerum ſecantium, exercitûs inſtructio, oculi lumen. *An edge. The aray of an armie. The ſight of the eye.*

Acus, inſtrumentum ſartoris, ac mulieris ornamentum. *A needle, or an inſtrument wherewith women did ſet their hair.*

Adeps, omnis pinguedo, ſive carnis, ſive alterius rei. *Fat.*

Adipiſcor, aſſequutus ſum. *To obtain.*

Adoleſcens, juvenis adultus. *A ſtripling from twelve to one and twenty.*

Ador, frumenti genus vel farris. *Wheat.*

Advena, qui non eſt civis, ſed externus. *A ſtranger.*

Æquor, mare, pelagus. *The ſea: becauſe nothing is more plain then it: for Æquor doth generally ſignifie a plain in any parcell of the world. It is taken for the aire alſo: as,* Aſpice bis ſenos volitantes æquare cygnos.

Æs, ſpecies metalli rubro colore. *Braſſe. And becauſe that in old time money was made of it, Aes ſometime doth ſignifie money.*

Æther, tota cœli ſyderûmque ſubſtantia ac compago. *The whole ſubſtance of the ſpheres from the fire to the extremeſt circuit of heaven.*

Affinis, cognatus. *A kinſman by marriage.*

Agnoſco, eſt noſcere id quod nobis olim aut viſum fuit, aut aliâ quapiam ratione cognitum. *To recognize, to know anew, or to come to remembrance of.*

Ago, facio. *To do.*

Agragas, urbs Siciliæ. *A town in the iſle of Sicilie, called now Gergenti.*

Agricola, qui exercitat rem ruſticam. *An husbandman.*

Alcyon, avis marina, hyeme pullos educans. *A certain ſea-bird that lieth in the ſands and hatcheth in winter.*

Ales, quælibet avis, aut velox. *A bird, or ſwift.*

Alnus, genus arboris. *An Alder-tree.*

Alo, nutrio. *To nouriſh.*

Alter. *The other of the two.*

Alvus, quâ ſordes defluunt, aut labuntur. *The paunch, and ſometimes the belly without.*

Amazones, Scythicæ fœminæ, eò quòd mammis careant. *Certain women of Scythia, ſo named for lacking a dugge.*

Ambigo, circumago, circundo. *To compaſſe, to doubt.*

Amicio, veſtio, *To clothe.*

Amnis, fluvius. *A river.*

Anas, avis in aquis degens. *A duck, or a drake.*

Ango, crucio, premo, vexo. *To trouble or vex.*

Anguis, ſerpens in aquis degens. *A dry, or a water ſnake.*

Animus, conſilii principium. *The minde.*

Anna, nomen mulieris. *Anne.*

Annuo, aſſentior. *To aſſent and agree unto.*

Annus, tempus 365 dierum, & 6 horarum. *A yeare.*

Antes, ab ante, eminentes lapides, ſive ultimæ columnæ, quibus ſuſtinetur fabrica. *The pillars, or jailing ſtones, that jail over the walls to bear the frame, or the dry ſtone wall that encloſeth a vineyard, or the firſt ſet or frontier of vines.*

Antidotus, medicamentum contra venena datum. *A preſervative againſt poyſon.*

Antiæ, mulieris capilli in fronte demiſſi. *A womans forelocks.*

Antiſtes, in aliqua re ſummus. *A preſident or chief ruler, man or woman.*

Anus, vetula. *An old wife.*

Anxur, nomen urbis Italiæ, quæ nunc Tarentina dicitur. *Tarentine.*

Aperio, indico, refero. *To open, to ſhew, or to declare.*

Apes & apis, animal mellificum. *A Bee.*

Apiſcor, aſſequor, acquiro. *To obtain.*

Apollo, deus quem Græci Solem appellant. *The god of wiſdome and phyſick, and of propheſie, and the god that carrieth the ſunne about.*

Appendix, quod alios ad annectitur, quaſi ex alio pendens. *An appendiſe, or an addition to increaſe a thing.*

Applico, jungo, advenio. *To apply unto, or to arrive.*

Aptoton, nomen invariabile, ſed

ſed nullo defectum caſu. *A noun undeclined, having one termination in all caſes.*

Aqualis, vaſis genus, quo aqua tenetur ad præbendam eam manibus. *A laver, or an ewer.*

Arbor, vel arbos, notæ ſignificationis. *A tree.*

Arcas, ex Arcadia populus. *The people of Arcadie.*

Arceo, pello, & advenire non ſino. *To keep away.*

Arceſſo, voco, & accuſo. *To call, or to accuſe, or to go to accuſe.*

Arctus, urſa, quam noſtri Septentrionem dixerunt, ſignum cœleſte. *A ſigne called the Bear, or the Wagon.*

Ardeo, uror, inflammor: *to be hot.*

Argos, oppidi nomen. *A town of the* Peninſula *of Greece called* Peloponneſus.

Arma, munimenta, ſcutum, gladius, telum, & ea quibus præliamur. *Armour, or any kind of weapon.*

Aruſpex, qui victimas inſpicit. *He or ſhe that ſeeketh deſtinies by the bowels of beaſts.*

As, eſt libra, id eſt, duodecim unciæ. *A pound of xii ounces, or the whole ſum of any thing.*

Aſſecla, qui continuè & ſemper aliquem ſequitur. *A page, or lackey, or continuall waiter.*

Aſtu, dolo, fallaciis. *By deceit, or guile.*

Athamas, nomen viri. *A mans name which ſhould be ſacrificed for his ſonne Phryxus.*

Athenæ, civitas Græciæ, inter Achaiam & Macedoniam. *The city of Athens.*

Athletes, pugil & luctator. *A champion, or he that ſtriveth for a game.*

Atomus, corpus inſecabile. *A mote ſo ſmall that it cannot be parted.*

Auceps, qui vel quæ aves capit. *A fowler, man or woman.*

Audeo, ſum auſus. *To be bold.*

Aveo, cupio. *To deſire or covet.*

Avernus, lacus Campaniæ prope Baias, quem Plutoni dicatum opinabantur veteres. *A lake in Italy, where-hence they thought was deſcent into hell.*

Augeo, majus facio, amplifico. *To increaſe.*

Augur, qui futura prænunciat. *A ſouthſayer, man or woman.*

Auriga, qui vel quæ currum ducit. *A wagoner, a carman, or a carter.*

Auſter, ventus flans à meridie. *The ſouth-winde.*

Author, qui vel quæ aliquod opus facit. *The worker or doer of any thing, man or woman.*

Axis, diametros mundi, & dicitur lignum teres, circa quod rota currûs vertitur. *An axletree: and by tranſlation, the ſtraight line that may be imagined from the one pole to the other.*

B

BAcchanalia, Dionyſia, i. Bacchi feſta. *The feaſt of Bacchus.*

Bacchar, herba radicis odoratæ. *An herb that the French men call our ladies gloves.*

Bacchus, deus vini. *The drunken god, the god of wine.*

Baculus, bacillus, & baculum & hinc bacillum, ſcipio. *A ſtaffe.*

Balneum, locus publicus vel privatus, in quo aut ſanitatis aut abſtergendarum ſordium cauſâ lavamur. *A bath.*

Barathrum, erat locus profundior Athenis, putei modo vel formâ. *A certain pit by Athens. Now it is taken for hel. It is alſo the hole where any water entreth, and falleth into the earth.*

Barbiton, inſtrumentum muſicum, quod pulſatur plectro, vel calamo. *The lute, or any like that is plaid on with a quill. It is alſo* Barbitos, *both maſculine and feminine.*

Bellaria, cibi ſecundæ menſæ. *Juncates.*

Bes, unciæ octo. *Eight ounces.*

Bibo, potum haurio, humorem attraho. *To drink.*

Bidens, inſtrumentum duorum dentium, vel ovis. *Any inſtrument with two teeth: or a ſheep of two teeth, in the feminine gender.*

Bifrons, habens duas frontes. *He or ſhe that hath a face before, and another behinde.*

Bilis, humoris genus. *It is with this word* atra, *melancholy, & with* flava, *choler: and being uſed alone, is the ſame diſeaſe that* Cholera *is after* Cor. Celſus. *See* Cholera.

Bombyx, vermis, & pro materia ſumitur. *A ſilk-worm, or ſilk.*

Bos, nota eſt ſignificatio. *An ox, bull, or cow.*

Britannia, inſula quam nunc Angli & Scoti incolunt. *The iſle which is inhabited of Engliſhmen and Scotiſh men, called* Britannia major.

Britannia minor, *is Britain in France.*

Bubo, avis nomen, à bovis mugitu. *An owl.*

Bucephalus, nomen equi Alexandri magni. *Alexander the great his horſe.*

Byſſus, tenuiſſimi lini genus. *A moſt fine ſort of fine flax, whereof a precious kinde of linen cloth is made. It may be taken for ſilk alſo.*

C

CAcoethes, malus mos. *An evil cuſtome, or a bile hard to be cured.*

Cadaver, corpus mortuum. *A carkaſſe.*

Cado, corruo, præcipitor, vel labor. *To fall, and ſometime to happen, to chance.*

Cædo, percutio, ferio, verbero. *To ſtrike or to beat, and ſometime to cut or lop, or to prune trees: ſometime to kill, to ſacrifice, and ſometime to break: as* cædere januam ſaxis, inſtare ferro.

Cællo, percutio aut frango. *To ſmite or to break,* antiquum verbum, *the compounds whereof be in uſe onely.* Cello, *is alſo read without a diphthong.*

Cælum vel cœlum, extrema mundi determinatio cum ſphæris, quas ambit ad elementum ignis. *Heaven, or with a difference, any of the ſpheres. It ſignifieth weather alſo.*

Calco, pede comprimo. *To tread upon,*

upon, and by a tranſlation unto the minde, to deſpiſe and ſet nought by.

Calendæ, dies primus cujuſque menſis. *The firſt day of every moneth.*

Calco, ferveo, calidus ſum. *To be hot, or to glow.*

Callis, via perdurata, id eſt, via trita. *A path-way.*

Calvo, decipio, fruſtror. *To deceive, to beguile, to tromp.*

Calx, pes imus; & pro cujuſvis rei fine ponitur, vel pro materia qua lapides in muro cõglutinantur. *A heel, or laſt end of a race, or lime.*

Cambio, commuto. *To exchange; and of the old writers it is taken for to fight.*

Canalis, per quod aqua confluit in viis lapide ſtratis: *a chanel.*

Cancelli, ligna inter ſe modicis intervallis in tranſverſum inſtar retis invicem annexa. *A lattice, or the liſts of a gameplace, or of a ſpectacle.*

Canis, animal latrabile, & piſcis marinus, & ſignum cœleſte. *A dog, or a dog-fiſh: a ſtar or ſigne in the firmament called* canis.

Cano. *To ſing, to endite poetically, to play upon inſtruments: ſometime it is to praiſe or propheſie.*

Capeſſo, capio, ſive ad capiendum eo. *To take, or to go to take: & ſometime* recipio me, *to go: as,* Nunc pergam heræ imperium exequi, & me domum capeſſam.

Capio, *To take, to delight, to deceive, to chuſe, to abide and ſuffer: as,* Capio dolores. *To hold, or contain, to invade and catch: as,* Navem cepimus. *To inflame with love. And it is lightly of ſuch ſignification as the ablative is that cometh with it.*

Capiſtrum, capitis vinculum, adhibitum nè animalia aufugiant. *An halter.*

Capital, quod olim ſacerdotes geſtabant in capite. *An ornament that the Nuns were wont to bear upon their heads.*

Capra, animal à carpendis virgultis dictum, *A Goat.*

Car, aliquis ex Caria. *A man of Caria.*

Cardo, quo janua movetur *An hook, or hinge.*

Careo, eſt rem deſideratam non habere. *To lack, or to be without, and ſpecially ſuch a thing as once we had.*

Carex, herba acuta duriſſima. *Sedge.*

Caro, quòd animâ careat, non ſolùm de animalibus, ſed etiam de piſcibus & fructibus. *The meat of any thing, but moſt commonly fleſh.*

Carpo, decerpo. *To crop, to bite off, nottle, or to gather. It is alſo to leaſe or to chooſe out, and ſometime to taunt or rebuke.* Carpere viam, *to begin to journey.* Carpere vitales auras. Carpere lanam, *To toſe wool.* Carpere linum, *To hatchel flax.* Carpere cibũ, *To eat.*

Caſſis, ſis, reticulum, maſc. pro galea fœm. eſt caſſis, dis, & hæc caſſida. *A net, or an helmet, in the feminine gender.*

Caſtra, locus in quo milites tentoria fixerunt. *The camp, the pavilion, or the army.*

Cato, nomen viri. *A certain Romanes name.*

Caveo, diligentiam adhibeo, provideo, conſulo, proſpicio nè aliquid præter ſpem eveniat. *To beware, or to be wary and heedfull.* Cavere *is alſo to put in aſſurance, and to ſave harmleſſe by caution or ſureties*

Caulis, in herbis dicitur ipſum robur, ſive ſtipes. *A ſtalk.*

Cedo. *To give place, to depart, and go away.*

Cedrus, arbor ingens & procera. *A cedar tree.*

Cello. See Cællo.

Cenſeo, exiſtimo, puto, arbitror. *To deem, to judge, to ſuppoſe, to think, to tell ones minde. Some take it for to be angry.* Cenſeri *is alſo to be in books of ſubſidies, & to be taxed or valued.*

Centum. *An hundred.*

Centuſſis, centum librarum. *An hundred pound.*

Cera, illud quod melle ex favis expreſſo, remanet. *Wax.*

Cerno, video. *To ſee. And by tranſlation, to perceive and underſtand. Sometime to decree and appoint. To ſift, renge, or bolt, to ſever and part, to fight, to go unto: as,* Cernere hæreditatem.

Cetus, piſcis maximus. *A whale.*

Cholera, eſt ventriculi immodica perturbatio, ſuprà & infrà per vomitum facta. *The colick. It is alſo choler, the hot and dry humour.*

Cicer, genus leguminis. *A certain Italian peaſe.*

Cieo, turbo, commoveo. *To trouble, to ſhake & ſtirre, and ſometime for* Cio, *it is to call.*

Cinis, vel ciner, pulvis. *Aſhes.*

Ciris, eſt avis quam alio nomine alaudam dicimus. *A lark.*

Claudo, obſtruo, obſero. *To ſhut or cloſe, to make faſt, to ſtop, or to ſtay, not to ſuffer to paſſe: as,* Ecce maris magnâ claudit nos obice pontus.

Clivus, locus molliter arduus, & pro colle ponitur. *A bank ariſing; alſo a little hill.*

Clunis, natiũ tumor. *the buttock.*

Cluo, ſplendeo. *To ſhine, to gliſter; ſometime to fight.*

Clypeus & clypeum, ſcuta majora, & propriè peditum. *A buckler.*

Cœlum. *A graving-tool, the skie, that is, as much of the world as is above the element of fire, which is called* æther, *or* quintum elementum. Cœlum *alſo is taken for the aire: as,* In hoc cœlo qui dicitur aër.

Cœno, cœnam ſumo. *To ſup, or to take ſupper.*

Cœpio, pro incipio, aut [illegible] eſt. *To beginne.*

Cognoſco, noſco eos qui priùs incogniti erant. *To know that which we knew not before: ſometime diligently and attentively to conſider or to underſtand, to ſearch by an inquiry, and to ſit in judgement.*

Collis, monticulus. *An hillock.*

Colo, adoro, veneror. *To honour or worſhip with prayer, to exerciſe, to make much of, to inhabit, to love.* Vitam colere, is

To lead a life: ſometime to plow or til the ground; ſometime to deck and trimme.

Colus, inſtrumentum quod penſa continet. *A diſtaff, or ſpindle.*

Comes, comitans aut ſequens. *A companion by the way, either man or woman.*

Comminiſcor, fingo, excogito. *To imagine, to feigne, to invent and deviſe, to aſſay, to bring a man to the belief of that that is not.*

Como, comam compono. *To kembe, to dreſſe the buſh with a combe, or to deck and adorn.*

Compago, compactio, & conjunctio. *A joynt.*

Compedes, vinculi genus. *A pair of fetters or gyves.*

Conditor, qui aliquid facit. *A maker or a builder.*

Congrus, conger, genus piſcis. *A Congre.*

Conjux, maritus vel uxor. *A husband or a wife.*

Conſulo. *To ask counſel, with an accuſative: to give counſel or provide for, with a dative: to take in good worth, with a genitive. Sometime it is to ſit in counſel, and to deliberate, but uſed plurally: as,* Conſulunt ſenatores.

Coquo, cibum uſui aptum reddo. *To dreſſe meat, to play the cook, to prepare and go about: as,* Bellum coquere. *To vex and trouble: as,* Coquit me cura. *To concoct, to bring our nutriment unto a naturall ferment.*

Cor, præcipuum inter viſcera, & vitæ ſedes, & arteriarum, ac caloris nativi, quo animal regitur, quaſi fons quidam & domicilium. *The heart, and ſometime it is uſed for the minde.*

Corbis, vas ex viminibus factum. *A basket.*

Cornus, vel cornum, aut cornu, munimentum capitis quorundam animalium. *An horn. By tranſlation, the turnings of rivers be called* Cornua. *It ſignifieth alſo the wing of an army, and the end of a thing.*

Cornus, arbor ramos habens duritiâ & rigiditate cornibus ſimiles, fructum circa ſolſtitium ferens, primò candidum, poſtea ſanguineum. *A certain tree unknown among us.*

Coſtus, radix magni odoris. *A ſhrub growing in Arabia, Jury, and Syria, having a very fragrant ſavour, the which antiquity burned to their gods, as they did frankincenſe.*

Coxendix, coxarum vertex, quo femora vertuntur. *The hip.*

Crater, vel cratera, vas amplum, cui vinum aut oleum imponimus. *A goblet, or ſtanding piece.*

Crepo, ſono. *To crack. Sometime to complain, lament and accuſe: as,* Quis poſt vina gravem pauperiem crepat?

Crepundia, prima munuſcula quæ pueris dantur. *All manner of things that are given children in their infancy, as coralls, ſwadling-bands, daggers, timbrels, and ſuch like.*

Cres, Cretenſis. A *man of Candy.*

Creta, inſula eſt. *The iſle called Candy.*

Crinis, capillus. *Hair.*

Crus, pars à genibus uſque ad inferiorem pedem. A *leg.*

Cryſtallus, glacies ex gelu vehementer concreta. *Cryſtall.*

Cubo, jaceo. *To lie, and ſometime to be ſick in bed.*

Cucumis. A *Cucummer, the which is called alſo in Latine* Cucumer.

Culex, vermiculus alatus. A *gnat.*

Cumbo. *The ſame that* Cubo *is.*

Cunabula, cunæ. A *cradle.*

Cunæ, cunabula, idem.

Cupio, opto, deſidero. *To covet, to deſire, to luſt for: and ſometime with a dative to favour.*

Cupreſſus, arboris nomen. A *Cypreſſe tree.*

Curculio, animal parvum frumentum corrodens. A *Weſel.*

Cures, oppidi nomen. *A towns name.*

Curro, celeriter eo, gradu præcipito, intentâ celeritate viam voro. *To run, and ſometimes to flow, that is, to run as rivers do.*

Cuſpis, acutior pars haſtæ. *The point of a ſpear, pike, partizan, or any other like.*

Cuſtos, qui vel quæ rem aliquam tuetur & curat. *A keeper, man or woman.*

Cyprus, inſula dives. *Cyprus the iſle.*

D

Dama, animal timidum. *A Buck or a Doe.*

Damno, damno afficio, vel condemno. *To damage, or to condemne.*

Dedo, in perpetuum do, vel totum ſubdo, ſive in manum & arbitrium do. *To yeeld.*

Defrutum, à deferendo, vinum decoctum ad mediam partem. *Wine ſodden to the half.*

Dego, ago. *To live.*

Deleo, expungo, propriè literas aut regulas. *To put out, and to cancell.*

Delicium, oblectamentum quod nobis voluptati eſt. T*he thing wherein we take pleaſure.*

Delphin, vel delphinus vel delphis, piſcis maris, & ſignum cœleſte. A *Dolphine.*

Demo, auſero. *To pull away, and to exempt.*

Dens, notum eſt per ſimilitudinem: capitur pro omni, quo aliquid teri poteſt. A *tooth.*

Depango, defigo. *To faſten down, and to plant.*

Deſidia, ignaviæ vitium. *Slothfulneſſe.*

Dico, loquor, nomino. *To ſpeak, or to call.*

Dies, tempus viginti quatuor horarum. A *day.*

Diffiteor, inficias eo, nego. *To denie.*

Digredior, diſcedo. *To go from.*

Diligo, amo. *To love.*

Diluo, aquâ vel quovis humore aliquid purgo. *To purge with waſhing.*

Dindymu

Dindymus, jugũ montis Phrygiæ Idæ matri deûm dicatũ. *The top of Ida the hil by Troy.*

Diphthongus, unus duarum vocalium ſonus. *A double ſound, a diphthong.*

Diptõton, nomen flexum duobus in caſibus quibuſcunque. *A noune declined with two caſes whatſoever.*

iræ, imprecationes, execrationes & inferorum furiæ. *Curſes, bannings, and the furies of hell.*

iſco, capio doctrinã. To *learn.*

iſpeſco, ſeparo, dirimo. To *ſever.*

iſpliceo. To *diſpleaſe.*

itionis, imperii, dominii. *Of my right and title. We need not ſcrupulouſly to refuſe* Ditio *the nominative.*

vido, partior. *To divide.*

vitiæ, opes, amplæ fortunæ. *Riches.*

o, dono. *To give.*

oceo, alicujus rei cognitionem alteri trado. *To teach, and ſometime to ſhew and to declare, to warn and to aſcertain.*

drans, unciæ novem. *Nine ounces.*

eo, triſtis ſum. *To be ſorrowfull.*

o, manſuetum facio. To *tame.*

us, ædificium ad habitandum factum. *An houſe.*

o, notum eſt, To *leade, to carry, to account.*

cedo, ſuavitas. *Sweetneſſe.*

, qui vel quæ ducit aliquem. *A guide, man or woman.*

E

Cquis. *Whether any.*

Edo, comedo. *To eat.*

, i. emitto, & quaſi extrudo. To *ſet out, and to evulgate and ſometime to exhibite and ſhew, as* Edere ſpectacu- . Edere animam, *is to die. The ſignification of it in all other phraſes may be reduced to the firſt ſignification.*

ceo, diligenter doceo. *Thoroughly or perfectly to teach.*

, ſunnultimæ precationes augurum poſt finem auſpiciorum extra urbem dictæ. *The prayers that Soothſayers ſaid, after notice taken of birds flying, before they entred the city.*

Egeo, careo. To *need.*

Elephas, elephantus, animal famâ notum. *An Elephant.*

Elis, civitas Arcadiæ. *A city in* Arcadia, *or a countrey in* Peloponneſus.

Emineo, præ aliis appareo, vel excello. To *appeare before others, and to paſſe them.*

Emo, comparo, mercor. To *buy.*

Enſis, gladius. *A ſword.*

Epaſco. *To eat up, to conſume with feeding, and to leave nothing.*

Epulum, quaſi edipulum, eſt celebre convivium. *A banquet, or feaſt.*

Eques, homo equo inſidens. *An horſeman, or he or ſhe that rideth.*

Eremus, locus deſertus. *A deſert, or wilderneſſe.*

Eripio, extrà rapio. To *pull out.*

Eſurio, famem patior. To *hunger*

Eventus, eventum, quod caſu aut fortunâ nobis evenit. *Hap, or that that cometh to paſſe.*

Excludo, extrà claudo, *to ſhut out.*

Excubiæ, vigiliæ diurnæ & nocturnæ. *Watchings and wardings.*

Exculpo, perfectè ſcalpo, vel ſcalpendo conficio. To *carve, to grave, to cut out, to ſcratch out: as,* Oculum exculpere. *To wreſt or wring out: as,* Verum exculpere.

Excurro, extracurro, vel præcurro. To *run out, or to out run before, to amount to a great deal, to make an outrode, or an excurſion.*

Excuſo, extra culpam reddo. To *excuſe.*

Excutio, ejicio, emitto. To *ſmite out.*

Exequiæ, funebre officium, *The ceremonies of the buriall.*

Exlex, ſine lege vivens. *A lawleſſe man or woman.*

Expergiſcor, evigilo. *To awake*

Experior, tento, vel tentor. To *prove, or to be proved.*

Explico, extendo, & declaro. *To ſtretch out, and to declare.*

Exta, propriè cor, jecur, & pulmo dicantur. *The entrals.*

Extorris, exul. *A baniſhed man or woman.*

Exul, qui vel quæ exulat. *A baniſhed man or woman.*

Exuo, exolvo, denudo. To *put off, to uncloath.*

Exuviæ, ab exuendo. *The things that we put off.*

F

FAcies. A *face.*

Facio, aliquid ago. To *make.*

Faceſſo, facio, vel eo ad faciendum. To *make, or to go to make.*

Fallo, decipio. To *deceive.*

Fames, edendi cupiditas: *hunger.*

Far. *Once a generall word for any kinde of grain or corn: as* Triticeum far, *hordeaceum,* filigineum, &c. *But now is ſignifieth one certain kinde called* Ador, *which is breadcorn.*

Farcio, ſaturo, impleo, pinguefacio, ſagino. To *ſtuffe, to fill, to ſatisfie, and make fat.*

Fas, pium, religioſum & dignum factu. *Lawfull, right, godly, and worth the doing.*

Faſcis, lignorum aut alicujus rei congeries. *A faggot.*

Faſti, libri in quibus totius anni res populi Romani ſcriptæ continebantur, & cauſæ feſtivitatum explicabantur. *A Regiſter for the order of things, for the whole yeare.*

Faſti dies, *were dayes wherein the Judges might give ſentence without offence of the gods, with theſe three ſolemne words of the law,* Do, dico, addico. Nefaſti dies *were their contrary dayes.*

Fateor, annuo, concedo. To *grant and aſſent unto.*

Fatiſco, deficio, aut defatigor. *Abundantly to gape.*

Fatiſcor, feſſus ſum. To *be weary, to faint, and to be weak.*

Faveo, rectè alicui opto. To *favour.*

Fel, purgamentum ſanguinis. *The gall.*

Feriæ, dies ceſſationum ab opere. *Holidaies, or time of paſtime uſed.*

Ferio, percutio. To *ſtrike.*

Fero. To *bear, or to ſuffer, to leade or tell, to give, to covet, to advance, to bring forth, to have, to take away, to obtain, to ask advice: as,* Pompeius tulit ad populum.

Ferveo, valde caleo. To *be hot.*

Fereſco, caleſco. To *wax hot.*

Ficus, arbor vel morbus. A *figtree, or a certain bile riſing in the fundament.*

Fides, conſtantia in omnibus rebus. F*aith and truth.*

Fido, fiduciam & ſpem habeo. To *have truſt.*

Figo, To *faſten, to plant, to ſmite with arrow, or ſuch like*

Filix, herba ſine caule, ſine flore, ſine ſemine. *Ferne, whereof there be two kindes, as in Herbaries you ſhall ſee.*

Filum, illud ſubtile quod ex lino lanâve trahendo ducitur. A *thread.*

Fimus, lætamen & excrementa animalium, quibus agri ſtercorantur. *Dung. It is alſo* Fimum *in the neuter gender.*

Findo, diſſeco, diffindo. To *cleave.*

Fingo, formo. To *faſhion.*

Finis, extremitas ſive terminus in unaquaque re. A*n end.*

Fio, efficior. To *be made.*

Flaveo, flavus ſum. To *be yellow*

Flecto, inclino, volvo, duco, moveo. To *bowe, to move, and to cauſe to follow.*

Fleo, lacrymor. To *weep.*

Flo, ſpiro. To *blow.*

Flos, dictus qui ex arboribus vel herbis colligitur. A *flower*

Fluo, decurro, propriè ut liquores. To *flow.*

Fodio, terram eruo. To *digge.*

Follis, inſtrumentum quo attrahitur atque emittitur ventus. A *paire of bellows.*

Fons, ſcatebra. A *well.*

Forceps, inſtrumentum quo tenetur aliquid. A *paire of tongs*

Forfex, inſtrumentum ſartorum, quo aliquid ſcinditur. A *paire of ſciſſers.*

Fors, fortuna, caſus, *Happe.*

Forum, à ferendo, quia lites & venalia illuc feruntur. T*he judiciall place, and then it is named* Forum judiciale: *or the market place, and is called* Forum venale.

Frango, rumpo, deſtruo. To *break.*

Frenum vel frænum, inſtrumentum quo equum inſeſſor coercet. A *bridle.*

Frico, ſcalpo. *To rub.*

Frigeo, frigidus ſum. T*o be cold*

Frugi, indeclinabile omnis generis, utilis, neceſſarius, frugalis. *Good, profitable, and thrifty.*

Frugis, ejus quod ex terræ fructu in alimoniam vertimus. *Of corne or pulſe. Some make the Nominative hereof* Fruges, *and ſome* Frux; *the formoſt is not to be miſliked.*

Fruor, delectationem & fructum capio, & alor. To *take pleaſure, or fruit, and profit of, and to be fed.*

Fuga, fugiendi actus. *Flying, or running away.*

Fugio, vito, currendo relinquo. To *flie from, to avoid.*

Fulcio, ſuſtineo, munio. To *underprop, and to ſhore.*

Fundo, liquefacio vel liquidum ſpargo. To *melt, or to powre.*

Funis, reſtis. A *rope.*

Fur, qui vel quæ alteri ſubtrahit. A *man or woman thief.*

Furfur, purgamentum farinæ, *Bran, or ſcurf.*

Furo, inſanio. T*o be mad.*

Fuſtis, baculus. A *club.*

G

GAbii, Volſcorum urbs. A *town in Italy ſeventy miles from Rome.*

Gallia, Europæ pars, ſita intra Pirenæos montes, inter Hiſpaniam Germaniamque, & duo maria, oceanum Britannicum, & mare noſtrum. *France.*

Garamas, Libyæ incola. A *certain inhabitant of Afrik.*

Gargarus, unus ex coll... montis Idæ. *A very high ... of the hill* Ida. *There is al... a town of that name at the foot of the ſame hill.*

Gaudeo, lætor. *To rejoyce.*

Gelu, propriè glacies: *froſt or ...*

Genu, curvatura quâ crus & femur connectuntur. *A kne...*

Gero, porto. *To bear.*

Gibbus & gibber, ſolidus i... dorſo tumor. *A jub or bunch...*

Gigas, vir altiſſimæ ſtaturæ. ... *Giant.*

Gigno, genero. *To beget.*

Gingiber. herba in Arabia n... ſcens. *Ginger.*

Glis, animal muri ſimile. *A dor... mouſe.*

Gliſco, creſco, augeor, invaleſ... *To increaſe and grow, to wax ſtrong, to wax fat, and m... to deſire, and ſore to covet.*

Gluten, glutinum aut colla: gl...

Gorgon, nomen mulieris. *A... certain terrible woman.*

Gradior, eo, incedo, progredio... *To go.*

Græcia. *The countrey of Gre... a great piece of Europe whi... is now under the Turk.*

Grajugena, Græcus. *A Greci... born.*

Grando, gutta aquæ in a... congelata. *Hail.*

Grates, gratiæ relatæ pro a... cepto beneficio. *Thanks.*

Grex, pecudum multitudo. *A... flock.*

Groſſus, ficus abortiva, q... non matureſcit: *a rath ripe f...*

Gruo, ut grues gruere dicunt... *To cry like a Crane.*

Grus, avis nota. *A Crane.*

Gryps animal pennatũ, omni... parte leoni ſimile. A *Gryf...*

Gummi, liquor glutinoſus e... arboribus reſudans. *Gum...*

Gurgulio, pars gutturis à n... ribus ad pulmonem; vel a... mal. *The weſand, or a wee...*

H

HAbeo, poſsideo, teneo. T*o have.*

Hæreo, arctè alicui rei infi... *To cleave unto,*

Ham...

Hæres, qui ſuccedit in hæreditatem alterius. *An heire.*

Halec, piſcis qui ſolâ aquâ nutritur. A *Herring.*

Haurio, extraho humorem, & educo ex profundo aliquo loco. To *draw.*

Heros, vir illuſtris & nobilis. A *noble man, a man of great excellency in worthy facts, and therein more like a god then a man.*

Heſperus, ſerotina ſtella. *The evening ſtarre.*

Heteroclitum, nomen ſecùs quàm declinationum canones poſcunt flexum. A *word declined otherwiſe then the bare rules of the declenſions do require.*

Hilaris vel hilarus, jucundus, lætus. *Merry.*

Hippomanes, virus ab equa collectum, vel caruncula in fronte pulli equini, hominem ad inſaniam redigens. *Poyſon to procure love withall, or a little piece of fleſh growing in the colts forehead when it is firſt foaled.*

Hirundo, avis notiſsima. A *ſwallow.*

Hyſtrix, animal ex herinaceorum genere. A *Porcupike.*

Homo, notæ ſignificationis. A *man or woman.*

Honos, vel honos, eſt reverentia quam alicui exhibemus in virtutis teſtimonium. *Honour, worſhip.*

Hordeum, ab horrore, quoniam hordeo quàm frumento ariſta eſt mordacior, *Barley.*

Hoſpes, qui vel quæ ad hoſpitium recipit, aut recipitur, & capitur pro peregrino. *An hoſt, or an hoſteſſe, or a gueſt, man or woman.*

Hoſtis, inimicus, vel peregrinus. *An enemie.*

Huber, fertilis, abundans, & mamma pecoris & hominis. *Plentifull, or a dug, or the udder of any beaſt.*

Humus, terra humefacta. *The ground.*

Hydrops, aqua intercus. *The dropſie.*

Hyems, bruma. *Winter.*

I

Jaceo, decumbo. *To lie.*

Jacio, emitto, ac vi impello. *To caſt, to hurle, to lay*; *as* Jacere fundamentum: *or by tranſlation it is to make a beginning.* Jacio, *is ſometime to ſpread abroad by rumour, and ſometime to object againſt one, with an* Accuſative *with this prepoſition* In.

Jaſpis, lapis pretioſus. A *green precious ſtone, whereof there be divers kinds and degrees of divers colours.*

Ico, ferio, percutio. To *ſtrike, to ſmite*; *as* Icere colaphum. Icere fœdus, *is to ſtrike up a bargain.*

Icon, imago. An *image.*

Ida, mons altiſsimus Troici ſoli. A *hill in the countrey of Troy.*

Idus, dies qui dividunt menſem. *In March, May, June, and October it is the fifteenth day, in the reſt the thirteenth.*

Jecur, hepar. *The liver.*

Ignis, unum ex quatuor elementis. *Fire.*

Illex, qui ſine lege vivit. A *lawleſſe body, man or woman.*

Imber, agmen aquarum largius ex nubibus effuſum. A *ſhower*

Imbrex, canalis, vel tegula curva & obtorta, per quam imber defluit. *A gutter tile.*

Immineo, inſto *To hang over.*

Impetis, violentiæ, invaſionis. *Of violence, & boiſterouſneſſe.*

Inceſſo, accuſo, impeto. *To accuſe, to provoke, to revile, to invade, and enter into.*

Incîdo, ferio, ſeco. *To cut, to grave in.*

Incido, in aliquid vel ſuper aliquid cado. *To fall into by hap, to run into*: *as* Incidi in errorem. *And ſometime to happen, or to chance.*

Incipio, inchoo. *To begin, to take in hand, to enterpriſe.*

Inculco, eadem ſæpius iterando ingero. *Often to repeat.*

Indo, impono. *To put in.*

Indoles, facilis ſignificatio futuræ probitatis. *Towardneſſe, or likely diſpoſition.*

Induciæ, pax in paucos dies. A *truce.*

Indulgeo, obſequor. *To ſet much by, and to give to.*

Inermus, vel inermis, qui armatus non eſt. *Unarmed.*

Infans, homo per ætatem nondum ſciens fari. A *babe.*

Inferiæ, ſacrificia quæ inferis ſolvuntur. *Sacrifice done unto ſpirits in hell. Hereof* Inferias facere, *is* Manes ſacrificiis placare, *that is, To celebrate obits and obſequies.*

Inficias, negationem, ſe vel debere quod actor poſcit, vel commiſiſſe quod accuſator objicit. A *deniall, and it followeth onely the verb* Eo.

Inficio, intingo, vitio, ſeu maculo. *To die, or to infect.*

Ingruo, invado, impetum facio. *To give an onſet, & to invade*

Injuſſu, abſq; autoritate, & temerè ſine juſsione. *Without bidding.*

Inſidiæ, doloſa expectatio ad hominem aggrediendum, fallacia. A *lying in wait for, or a deceit.*

Inſtar, ſignificat vel ſimilitudinem, vel æquiparationem & menſuram. *Like, or as big, or the image.*

Intelligo, capio. *To underſtand.*

Interpres, qui autores declarat, aut aliquid ex lingua in linguam transfert. An *interpretour, man or woman, or a tranſlatour.*

Invidia, mœror ex aliena proſperitate. *Envie, ſorrow for another mans welfare, or elſe the evil will and ſpight of a man.*

Jocus, eſt quidam lepor & feſtivitas in verbis. A *merry ſcoffe.*

Iraſcor, irâ ſtimulor. *To be angry.*

Iſmarus, mons Thraciæ, aſper & incultus ex una parte, ex alia fertilis vinetis & olivetis. A *hill in* Thracia, *ſo named.*

Iter, itio, actus eundi. A *journey.*

ubar, ſol, vel ipſius ſplendor. *The ſunne-beam.*
Iubeo, impero. To *command.*
Iudex, qui vel quæ judicat. *A Judge, he or ſhe.*
Jugeris, agri tantum quantum ab uno pari aut jugo boum, uno die arari poteſt. Plinius. *We call it an acre. The authors do varie in the meaſure of it: for the commodity of the nominative and other caſes, we may uſe* jugerum.
Jugum, vertex, ſive cacumen montis. *The top of an hill. It is alſo a yoke, or a yoke of oxen, that is, a couple. By metaphor, it is a ſervitude or a bondage. It is alſo a weavers beam, or a paire of gallows; ſuch as for ignominy the Romanes went under.* Tribus haſtis jugum fit, humi fixis duabus, ſuperque eas tranſversâ unâ deligatâ.
Jungo, copulo, & quaſi in unum ago. *To joyn.*
Juno, dea Jovis uxor. *The goddeſſe Jupiters wife.*
Juro, juramentum facio. To *ſweare.*
Jus, quod natura, aut civitas, aut gens jubet; & liquor eorum quæ coquuntur. *The law and right; and the broth of any thing ſodden.*
Juſſu, imperio, juſſione. *By commandment.*
Juſta, idem quod exequiæ.
Juſtitium, juris dicendi intermiſſio. *No term.*
Juvenis, qui adoleſcentium exceſſit ætatem. *One come to mans age.*
Juventus, ætas juvenilis. *Mans ſtate.*
Juvo, auxilium do. To *help.*

L

LAbes, hiatus, macula, dedecus. *A great chap, a ſpot, a diſhonour or reproach.*
Labor, vel labos, opera, defatigatio. *Labour & toyl, pains-taking: ſometime it is miſery, calamity, peril, danger, travell.*
Lac, ſuccus maternus, quo animalia nutriuntur. *Milk.*
Laceſſo, vexo, incito, provoco. To *trouble, to provoke.*
Lacio, in fraudem duco. To *allure, or to entice.*
Lactes, graciliora inteſtina. *The ſmall guts.*
Lacto, lac emitto, vel per blanditias decipio. To *give milk, or to deceive.*
Lacus, locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis, qui efficit rivos. *A lake, a weare, or meyre.*
Lædo, verbo factóve aliquem offendo. To *hurt.*
Lælaps, nomen cujuſdam è canibus Actæonis. *One of Acteons dogs called* Lælaps *for ſpeedy furiouſneſſe. For* Lælaps *ſignifieth a whirlewinde, a tempeſt, and a ſtorm.*
Lambo, linguâ lingo. To *lick.*
Lampas, ignis aut ſolis ſplendor. *A fire, or brightneſſe of the ſunne, or a lamp.*
Laniſta, qui domi gladiatores docet, & populo vendit. *A maſter of defence.*
Laquear, pars ſuperior cubiculi parùm convexa. *A vaulted roof of a parlour.*
Laſer, herba quædam, & ſuccus qui ex culmo laſerpitii exudat. *The herb out of which cometh the juyce that the apothecaries do call* Aſa dulcis, *and* Belzoe, *or* Belzoin: *the common people call it* Benjamin.
Lateo, abſcondor, non compareo. To *lurk, or to be hidden.*
Lavo, aquâ purgo. To *waſh.*
Laurus, genus arboris. *A Bay tree.*
Lebes, vas æneum. *A cauldron, or a pan.*
Lecythus, ampulla olearia. *A box for oyl and ointment. It is taken alſo for eloquence in writing.*
Lego, notum eſt, *To reade.*
Lemures, larvæ nocturnæ, & terrificationes imaginũ. *Hobgoblins, or night-ſprights.*
Leo, animal ferox. *A lyon.*
Leo, imprimo, formo. To *imprint, to form.* Abuſivum.
Lethum, mors, interitus. *Death.*
Liberi, pignora. *Children. One ſonne or one daughter may be called* Liberi; *and ſo may nephewes and their ſucceſſours.*
Libet, placet. *It pleaſeth.*
Libs, ventus Africus. *The ſouth-weſt-winde, by weſt.*
Licet, fas eſt. *It is lawfull.*
Lichen, herba, vel graviſſimum morbi genus. *Liverwort, the Apothecaries call it* Hepatica. *It is alſo the kinde of leprie called a ſauce fleame, in Latine* Impetigo.
Lien, ſplen. *The milt.* Dicitur & lienis in nominativo.
Ligur, incola Liguriæ. *An Italian of the countrey of* Liguria.
Limax, teſtudo, & cochlea terreſtris. *The ſhelled ſnail, and the dew ſnail.*
Limus, veſtis genus ab umbilico ad pedes, ſeu lutum aut cœnum mollius. *A kinde of garment, or elſe ſlime or mud.*
Lingo, lambo, id eſt, aliquid linguâ molliter tango. To *lick.*
Lino, aliquid alicui rei ſuperinduco. To *daub.*
Linquo, committo, pecco. To *leave, to treſpaſſe.*
Linter, navicula è cavata arbore facta. A *cock-boat.*
Liqueſio, liqueſco. To *be molten*
Liquor, liqueo, idem.
Liveo, lividus ſum, id eſt, ſordidus. To *be wan or filthy.*
Lixa, coquus in exercitu, vel qui ſequitur quæſtûs gratiâ. *The ſcullion that waiteth on an army.*
Locri, urbs in Brutiis. A *towne in Italy.*
Locus, propriè illud quod aliquid continet. A *place.*
Logos, ſermo, ratio, verbum. *Speech, reaſon, a word.*
Loquor, verba qualiacunq; profero. To *ſpeak.*
Luceo, lucem emitto. To *be light*
Ludo, ludum exerceo, jocor. To *play, or to ſport.*
Lues, cùm in urbe aut in agro febris, aliúdve morbi genus homines

homines, aut pecora, aut utroſque corrumpit. A *common diſeaſe, or murren.*

Lugeo, To *bewail, to lament a thing, or elſe abſolutely to mourne, and ſometime to be a mourner in apparell.*

Luo, ſolvo, pœnas do. *To redeem, to cleanſe, to pay for.*

Luſtra, habitacula ferarum. *Dennes of wilde beaſts, or brothell houſes, and petty tipling houſes of bawdry.*

Lynx, animal maculoſum, acutiſsimè videns. *Our men call this beaſt an Ounce.*

M

MAEnalus, mons quidam Arcadiæ. A *hill of that name in* Arcadia.

Magnes, lapis ferrum attrahens. A *ſtone that draweth iron unto it. It is called alſo* Heraclius lapis, *or* Sideritis.

Majores, avi, abavi, proavi, atavi, tritavi, & quicunque ante hos in infinitū. *Our anceſtors.*

Malo, magis velim. *To will rather.*

Mando, comedo, vel committo. *To eat, or to commit.*

Maneo, ſiſto, & expecto. *To tarry, or to tarry for.*

Manes, dii inferi inter numina læva. *Spirits, or divels.*

Manubiæ, quæ manu capiuntur ab hoſtibus. *Spoils taken in warres.*

Manus, membrum notum. *A hand.*

Mapalia, agreſtes caſæ. *Sheepcoats, or ſmall cottages.*

Mare, pelagus. *The ſea.*

Margo, cujuſque rei extremitas. *The brink or skirt of any thing, or the bank of a river, or ſea.*

Marmor, lapidis genus. *Marble.*

Mars, deus belli. *The name of the god of warre.*

Martyr, teſtis, *A witneſſe, man or woman.*

Mas, vir. *A man.*

Maſsicus, mons Campaniæ optimi vini ferax. *An hill in that part of Italy that is called* Campania, *fruitfull of pleaſant wines.*

Mater, nota eſt ſignificatio. *A mother.*

Medeor, do medelam. *To cure.*

Medicor, medeor, remedium adfero. Idem.

Meio, mingo. *To piſſe.*

Mel, liquamen dulce. *Hony.*

Meleager, vel meleagrus. Oenei Aetoliæ regis filius. *A mans name.*

Menda, & mendum, error, erratum. *A fault.*

Menſes, mulierum profluvium. *Womens flowers.*

Menſis, tempus lunæ curriculo confectum. *A moneth.*

Mereor, aliquid facio, quamobrem dignus ſum, qui obtineam præmium, vel pœnam patiar. *To deſerve.*

Meridies, dies medius. *Noon, or the noonſteed.*

Metior, pondero, menſuro, confidero. *To meaſure.*

Meto, ſeco, amputo herbam, vel ſegetem. *To mowe.*

Metuo, timeo. *To fear.*

Metuor, timeor. *To be feared.*

Meus. *Mine.*

Mico, fulgeo cum motu vel tremore. *Often with certain intermiſſions to ſhine, & likewiſe to be moved, to put forth fingers to him with whom we play:* WIL *put forth: which is called* Micare digitis.

Miles, qui vel quæ militiam exercet. *A warriour, a ſouldier*

Minæ, metûs incuſsiones per verba aut ſigna. *Threatnings.*

Mingo, urinam facio. *To piſſe, or to make water.*

Minores, poſteri, etiam poſt trinepotes futuri: *our ſucceſſours*

Miſceo. *To mingle, to ſerve drink, ſometime to trouble.*

Miſereor, miſericordiâ afficior. *To take pitty on.*

Mitto, ad aliquem do. *To ſend.*

Mœnia, muri urbis. *The walls of a town, and figuratively the town it ſelf.*

Mœreo, triſtor, dolore afficior. *To be heavy, ſad, in a dump, or mourning.*

Monoptōton, nomen non flexū, ſed carens omni caſu præterquam uno, & eo obliquo. *A Noun having one terminatiō and that in one oblique caſe.*

Mons, terræ tumor altiſsimus. *An hill.*

Mordeo, dentibus lædo. *To bite*

Morior, è vita diſcedo. *To die.*

Mos, vitæ inſtitutum conſuetudine firmatum. *A cuſtome.*

Mulceo, lenio. *To aſſwage.*

Mulgeo, lac è mammis exprimo *To milk.*

Mulier, quæ non eſt virgo. *A woman.*

Mulſum, potus ex vino & melle. *A certain wine confect with honey.*

Multiplico, adaugeo. *To multiply, to increaſe.*

Munia, onera legi dedita, & officia quæ publicè præſtantur. *A duty or office.*

Mus, exiguum animal. *A mouſe*

N

NAnciſcor, acquiro. *To get, and to obtain.*

Naſcor, orior, in mundum venio. *To be born.*

Natalis, conditio ſanguinis & familiæ. *The degree of bloud and gentry;* as, generoſi natales, natales obſcuri. *It is alſo taken for yeares.* Sex mihi natales ierant, *There were paſſed ſix yeares. It is alſo uſed for the origine, or firſt ſpring of things.*

Natalis, dies alicui natalis. *A birth-day.*

Natrix, ſerpens aquaticus. *A water ſerpent, that with poyſon infecteth the water.*

Natu, ætate, partu. *By age, or by birth.*

Neco, quacunque re te occido *To kill.*

Necto, ligo, conjungo. *To knit.*

Nefrens, porculus per ætatem fabam frangere nondum potens. *A young pigge.*

Negligo, contemno, non curo. *Not to paſſe on, to contemne.*

Nigreo, niger fio, *To become black.*

Nemo, nē homo. *No body man*

men or women.
Neo, filum torqueo. *To ſpinne.*
Nervus motûs ſenſûſq; inſtrumentum. *A ſinew.*
Neuter. *Neither of both.*
Nexo, ligo vel necto. *To binde.*
Nideo, ſplendeo. *To ſhine.*
Nihil, rei cujuſvis privatio. *Nothing.*
Nihilum, rei cujuſvis privatio.
Nil, vide nihil.
Nitor, conor, ago ſedulò. *To go about, to endeavour.*
Nivto, eſt oculorum & aliorū membrorum niſu aliquid conari. *To give a token with the eyes, to wink, to endeavour.*
No, nato. *To ſwimme.*
Noceo, malum infero. *To hurt, or to harm.*
Noctu, nocte. *By night.*
Nolo, renuo, non volo. *To nill.*
Nonæ, quaſi novæ propter initium obſervationis. Erant autem in Martio, Maio, Iunio & Octobri, ſex illi dies qui calendas ſequebantur, in reliquis quatuor. *The nones of a moneth.*
Noſco, rem certam habeo. *To know.*
Noſter. *Ours.*
Noſtras. *Of our countrey, ſect, or faction.*
Notus, ventus meridionalis quem nos Auſtrum appellamus. *The ſouth winde.*
Nubes, vapor humidus ſublimè egreſſus. *A cloud.*
Nubo, viro trador. *To be married to a man: for it is on the womans part onely.*
Nugæ, cùm nihil agimus. *Triſles.*
Nullus. *None.*
Nundinum, dies & conventus ſtatus rerum mercatui. *A fair.*
Nuo, *A verb not much in uſe: the compounds thereof be commonly received, and it ſignifieth to nod.*
Nuptiæ, legitima conjunctio maris & fœminæ in vitæ ſocietatem. *Marriage.*
Nurus, filii uxor. *A daughter in law.*
Nycticorax, corvus nocturnus

O

OBdo, oppono, ſive appono. *To ſet againſt.*
Obex, objectum aliquod, vel obſtaculum, ut peſſulum, ſera. *A barre, or ſtop.*
Obliviſcor, è memoria aliquid excidere ſino. *To forget.*
Obſes, qui vel quæ traditur in fidem alteri. *An hoſtage, or pledge, man or woman.*
Occido. *To fall or periſh, and to be ſlain.*
Occido. *To ſet as the ſunne ſets.*
Occiput, poſterior pars capitis. *The hinder part of the head.*
Occludo, claudo. *To ſhut.*
Occulto, abſcondo, abdo. *To hide*
Occulo. Idem.
October, menſis octavus à Martio. *The tenth moneth in our yeare, called October.*
Odor, vel odos, quaſi olor ab oleo, eſt autem inſectus aer. *A ſavour.*
Oleaſter, olea ſylveſtris. *A certain ſhrub like the olive tree: the Greeks call it the wilde olive, or the ground olive, for the lowneſſe.*
Oleo, odorem ſpiro & emitto. *To give a ſmell, and that indifferently, ſo that the differences be made with* bene *and* malè.
Olfacio, odoror. *To ſmell, or to ſavour a thing: by tranſlation it is to perceive and finde, to foreſee.*
Omen, augurium quod fit ore. *Halſoning, and foreſpeaking.*
Omnis, *Every one.*
Onus, pondus alicui injunctum. *A burden.*
Onyx, unguis & gemma. *The naile of a mans hand, a precious ſtone white like a naile, the haw in a mans eye.*
Operio, tego. *To cover.*
Opifex, qui opus facit. *A workman.*
Opis, adminiculi, præſidii. *Of aid and help.*
Oppango, circumfigo, circumplanto. *To faſten, or to joyn unto, or to plant about.*
Opus Opuntis, nomen civitatis in Locris. *A towns name in the countrey of Locris.*
Orbis, circulus mundi, res rotunda. *A globe, or a bowle; and thereof the world is called* Orbis, *becauſe it is every way round like a bowle.*
Ordior, incipio. *To begin, or to commence.*
Ordior, id eſt, texo. *To weave*
Oriens, regio orientalis *the Eaſt*
Orior, naſcor, ſurgo, incipio. *To ſpring, to riſe, to begin.*
Orontes, nomen viri & fluvii. *A mans name, or a certain river in Syria, now called* Tarſaro.
Os, oris, concavum illud intra quod ſunt dentes & lingua. *A mouth.*
Os oſsis, ſolidamentum corporis durum. *A bone.*
Oſtrea, conchæ ſpecies. *An Oiſter.*
Ovum. *An egge.*

P

PAciſcor, pactum facio, convenio. *To make a bargain, to fall to an accord, ſometime to promiſe.*
Palleo, parùm albeo. *To be pale.*
Pampinus, vitis ramus. *A vine-branch.*
Pando, aperio, patefacio. *To open*
Pango, paciſcor, cano, jungo, plango, figo. *To bargain, to ſing, to joyne, to naile, to faſten.*
Panis, quo paſcimur. *Bread.*
Panther, & Panthera, animal quoddam pardo ſimile. *A certain beaſt.*
Papaver, genus herbæ ſoporiferum. *Poppie.*
Papyrus, charta quâ utimur in literis ſcribendis. *A certain ſort of ruſh, growing in the mariſh of Egypt, ſomewhat high, whereof they made a kinde of paper and called it* Papyrus, *whereof our paper now is called likewiſe.*
Paradiſus, locus amœniſsimus. *A place of pleaſure.*
Parco, abſtineo ab ultione. *To ſpare.*
Parens, pater aut mater, avus aut avia. *A father or mother,*

ther, a grandfather or grandmother.

Pareo, obedio. To obey.

Pareo, prolem produco. To bring forth.

Parnaſſus mons in Phocide duos vertices habens. An hill in Phocis, a countrey of Greece.

Partio, divido, & quaſi partes facio. To part or divide.

Parturio, cupio aut conor parere. To be toward labour.

Paſco, nutrio. To feed, to nouriſh.

Paſcor, nutrior, alor. To be fed.

Paſſer, avis ſalaciſsima. A ſparrow.

Pateo, apertus ſum. To be open.

Patior, ſuſtineo, tolero. To ſuffer, or to abide.

Patro, aliquid mali committo. To commit ſome evil.

Patrueles, patruorum filii. Brothers children.

Paveo, timeo. To fear.

Pecten, inſtrumentū textorum & dentatum. A combe, or a weavers ſlay.

Pecto, orno capillos. To combe the haire.

Pecus, cudis, oris, omne animal quod ſub hominis imperio pabulo terræ paſcitur. All cattel.

Pedes, qui pedibus incedit. A footman.

Pedo, ventris crepitum facio. To fart.

Pelagus, mare. The ſea.

Pellex, mulier impudica. An harlot.

Pello, ejicio, removeo. To drive, or put away.

Penates, dii domeſtici, quòd penes nos nati ſunt. Houſhold gods.

Pendeo, ſuſpenſus ſum. To be hanged.

Pendo, ſuſpendo, vel pondero, æſtimo. To hang, to weigh, to prize.

Penis, cauda. A tayle, and at the laſt it was taken for a mans yard.

Penus vel penum, omne eſculentum, poculentum, quo homines veſcuntur. All manner of victualls.

Pergo, perficio. To finiſh, and to perfect buſineſſe.

Percutio, ferio. To ſmite.

Perdix, avis nota. A partridge.

Perdo, amitto. To loſe.

Perduellis, hoſtis. An enemy in the warre.

Pergamus, civitas inſignis Aſiæ in ditione Trojanorum. The city of the Trojans, otherwiſe called Ilium, or Ilion.

Pergo, in re procedo, abeo. To go forward.

Perlego, totum lego. Wholly and throughly to reade.

Permiſſu, permiſsione, cùm nemo adverſatur. By ſufferance, with leave and licenſe.

Perpetior, multum cum labore ac dolore patior. Throughly to beate or ſuffer.

Perplaceo, valde placeo. To pleaſe very much, or throughly to pleaſe.

Perſis, orientalis regio. The countrey of Perſia.

Pes, ima pars corporis quâ gradimur. A foot.

Peto, oro, obſecro, volo. To ask.

Phaleræ, ornamenta equorum. Horſe-trappings.

Pharus, turris altiſsima in portu, quæ lucet navigantibus. A watch tower.

Phaſelus, navicula velox & oblonga. A brigandine.

Philotis, nomen mulieris. A womans name.

Phœnix, avis in oriente, à phœniceo pennarum colore dicta, toto orbe celeberrima, in Arabia naſcens aquilæ magnitudine. Phenix the bird.

Phryx, vir Phrygiæ. A Phrygian.

Pietas, pius cultus. Godlineſſe.

Piget, dolet, ſeu moleſtum eſt. It irketh.

Pingo, formam alicujus rei ductis lineis repræſento. To paint.

Pinſo, tundo, panem conficio. To ſmite with the beak, to beat in a morter, as once they did their grain, and thereof to bake.

Pinus, arbor eſt picei generis nuces ferens omnium maximas, quas Latini pineas vocant. A Pine-tree.

Piper, herba. Pepper.

Piſcis, animal quod continue ſub aquis degit. A fiſh.

Pix, reſina ex arboribus fluens. Pitch.

Placeo gratus ſum. To pleaſe.

Plagæ, retia rariora ad capiendas feras. Hunting nets, or wide meaſhed nets to take beaſts.

Plaudo, manibus percutio, ac geſtu lætitiam indico. To clap hands for joy.

Plebs, vel plebes, idem quod vulgus. The common people.

Plecto, ſupplicio afficio, punio, ferio. To puniſh, to beat.

Pleo, plenum facio. To fill.

Plico, contraho, & rugas facio. To fold, or to plait.

Pluo, aquam demitto. To rain.

Plus, vox incrementi. More.

Polleo, poſſum, valeo. To be able, to be of power, and ſometime it is taken for to paſſe, or to be better, or more profitable.

Pono, colloco, conſtituo. To ſet or to put.

Pons, aſſer, vel quodvis aliud per quod ſuper aquas tranſimus. A bridge.

Pontus, mare. The ſea.

Porticus, ampla domus, propter repentinos imbres deambulationis gratiâ ædificata. A gallerie, or an ambulatorie.

Poſco, peto. To ask, to require.

Poſtis, latus portæ ſive januæ. A poſt.

Poto, bibo. To drink.

Præcordia, quæ exta ſeparant ab inferiore viſcerum parte. The midriffe.

Præcurro, antecurro, ſive citò ante eo. To runne before.

Prælego, antelego, ut ſolent præceptores ſuis diſcipulis. To be an Interpreter, or a Reader; and ſometime to cut, or to ſayle by.

Præmineo, præcello. To excell others.

Præneſte, nomen urbis. A *town in Italie.*

Præs, ſponſor qui ſe obligat, id eſt, fidejuſſor in lite nummaria. A *ſurety.*

Præſes, qui vel quæ præſidet. *He or ſhe that ſuperintendeth.*

Præſul, qui vel quæ præeſt. Idem.

Prandeo, prandium ſumo, vel ante prandium cibum ſumo. *To dine.*

Precis, precationis, obſecrationis. *Of praier, of petition.*

Premo. *To preſſe, to be againſt, and to vex, to purſue, and to be hard at hand with, to drive, to hide, to expell, to ſhut, to deſlowre, to kill, &c.*

Primitiæ, primi fructus ex agro percepti, qui Deo offeruntur. *Firſt fruits of a mans grounds, or the firſtlings of any other thing.*

Princeps, qui vel quæ principatum obtinet. *The prince, or princeſſe.*

Problema, propoſitio interrogationem annexam habens. A *demand.*

Prodo, manifeſto. *To betray, to make manifeſt.*

Proficiſcor, eo aliò *To go forth*

Proluo, multum ſive multo tempore lavo. *To all to waſh.*

Promineo, procul appareo. *To hang out in ſight.*

Promo, profero, eloquor. *To ſet abroach, or to utter.* mora.

Promptu, paratè, ſine *With readineſſe or ſpeed.*

Pſallo, cano inſtrumento muſico. *To ſing, or to play on an inſtrument.*

Puber, vel pubes, propriè lanugo, quæ maribus decimo quarto anno, fœminis duodecimo circa pudenda oriri incipit. *Ripeneſſe of age.*

Pudet, pudore afficior. *It ſhameth.*

Puaraſco, exactâ infantiâ pueritiam inchoo. *To wax a childe.*

Pugil, qui vel quæ pugnandi artem novit. *A champion, man or woman.*

Pulvis & pulver. *Duſt.* Notum eſt.

Pumex, lapis cavernoſus. *A Pumice ſtone.*

Punctus & punctum, minima individuaque lineæ pars. *A prick, or a point, a little center*

Pungo, ſtimulo, morſum ac aculeum infigo *To prick, or ſting.*

Pus, ſanies, & quicunque humor in putredinem verſus. *Matter or core.*

Python, ſerpens è putredine natus. *A ſerpent.*

Q

QUæro, inveſtigo, interrogo. *To ſeek for, to ſearch*

Quatio, moveo, concutio. *To ſhake.*

Quercus. *An oak.*

Queror, lamentor. *To complain and lament.*

Qui. *The which.*

Quies, vacatio à labore, aut ceſſatio à quovis opere. *Reſt, it appertains to the bodie;* Tranquillitas *unto the mind*

Quilibet. *Every one, or whoſoever you will.*

Quiniſco, caput inclino, moveo. *To hang the head.*

Quiſquiliæ, purgamenta, & quicquid ex arboribus, ſurculorum, foliorum, aut florũ minutim decidit. *Things of no weight, things not worthy regard, or chippings.*

Quot. *How many.*

R

RAbula, homo futilis. *A brawler, or a ſmatterer in the law.*

Rado, cultro vel quavis re acutâ decerpo. *To ſhave.*

Ramex, ruptura & diſtentio inteſtinorum. *Burſtneſſe.*

Rapio, per vim traho, aufero. *To ſnatch away.*

Raſtrum, inſtrumentum dentatum, quo utimur in fœnificio ad corradendum fœnum. *A rake.*

Raucio, raucus ſum: *to be hoars.*

Recido, retrò ſive iterum in eadẽ cado. *To fall backward, or to fall into the ſame again*

Recordor, rurſus in mentem revoco. *To call to mind again*

Reddo, acceptum vel ablatum reſtituo. *To render, or to reſtore.*

Redoleo, odorem alicujus rei refero, vel multùm oleo. *To bear the ſavour of a thing, or to ſavour ſtrongly, and by metaphor, to reſemble, and to taſt of.*

Refringo, iterum frango. *To break open.*

Rego, guberno. *To rule, or to govern.*

Relego, rurſus lego. *To reade again.*

Reminiſcor, recordor, memini. *To remember.*

Ren, viſcus quoddam. *The kidney.*

Renuo, refuto, rejicio. *to refuſe*

Reor, arbitror, puto. *To ſuppoſe*

Repango, diſſolvo, rejungo. *To unlooſe, to disjoyn.*

Reperio, invenio. *To finde.*

Repetundarum, alienarũ pecuniarum, de quibus præſes provinciæ à provincialibus accuſatur, ſi quas vi aut dolo expilavit. *Of bribery and pillage, or of extortion.*

Replico, diſſolvo. *To unfold.*

Repungo, iterum ſtimulo, vicem reddo. *To prick again.*

Res, omnia ſive corporalia, ſive incorporalia comprehendit. *A thing.*

Reſcio, rurſum percipio. *To know again.*

Reſpuo, repudio, ſperno. *To refuſe.*

Reſtis, funis vel lorum. *A rope or a with.*

Reſulto, reſilio, revertor, in contrarium ſalio. *to rebound,*

Rete, inſtrumentum quo piſces capiuntur. *A net.*

Rex, nota eſt ſignificatio. *A King.*

Rideo, cachinno. *To laugh.*

Ringo, os torqueo ut canes. *to make an evill favoured face like a ſnarling dog, & to vex.*

Robur, ſpecies quercûs duriſſimæ. *An oak.*

Rodo, mordeo, comedo: *To gnaw.*

Roma, urbs Italiæ quondam à paſtoribus condita, olim gentium

gentium domina, cùm floreret, quarta & poſtrema Monarchia. *Rome.*
Ros, humor qui ſereno tempore cœlo fluit. *A dew.*
Roſtra, templum ſeu forum judiciale ante curiam Hoſtiliam, in quo erat pulpitum, ex quo concionari ſolebant. *The place where matters are declaimed.*
Rudens, funis nauticus, *A cable*
Rudo, graviter ſono ut aſinus *To cry like an aſſe.*
Rumpo, frango. *To break.*
Ruo, cado. *To fall.*
Rus, locus extra urbem, ubi agri ſunt & villæ. *The countrey.*

S

SAcer, quod venerabile. *Holy*
Sacerdos, deo dicatus ad ſacrificia facienda. *A Prieſt, or Nun.*
Sacro, deo dedico, ſacrum facio. *To dedicate.*
Sal, quo utimur in cibis condiendis. *Salt.*
Salio, ſalto. *To leap, or to leap as bruit beaſts do when the male covereth the female.*
Sallo, ſale condio, ac conſpergo. *To ſalt, to powder, or to ſeaſon with ſalt.*
Salto. *To leap, or dance.*
Salum, mare, à ſapore ſalis. *The ſea.*
Salus, incolumitas. *Health.*
Samnis, nomen gentis. *A Sammite.*
Sancio, firmo, & propriè effuſo ſanguine per hoſtiæ immolationem. *To make ſure, and to eſtabliſh.*
Sanguis, cruor qui ex vulnere ſpargitur. *Bloud.*
Sapphirus, pretioſus lapis. *A Sapphire.*
Sapientia, rerum divinarum atque humanarum ſcientia *Wiſdome.*
Sapio, ſaporem habeo. *To have a taſte.*
Sarcio, purgo, reficio, integrũ facio. *To patch and amend.*
Sardonyx. *A certain precious ſtone.*
Satago, ſatis ago, laboro, ſolicitus ſum. *To do endeavour*
Satrapas, princeps. *A prince.*
Scabo, frico. *To ſcratch, or rub.*
Scalpo, ſculpo, & fodio unguibus ac manibus. *To claw, or to ſcratch.*
Scando, in altum tendo. *To climbe.*
Scindo, ſeco, findo. *To cut, or to divide.*
Scio. *To know.*
Scobis & ſcobs, eſt id quod ab aliqua materia decidit per ſerram, terebram, aut limam. *Duſt.*
Scriba, qui literas, vel geſta, vel tabellas, & ſimilia ſcribit alterius nomine. *A ſcribe, or notarie.*
Scribo, literas formo. *To write*
Scrobs, foſſa, aut puteus. *A ditch, or a pit.*
Scurra, qui riſum ab auditoribus captat, non habitâ ratione verecundiæ aut dignitatis. *A ſcoffer, a jeſter, a paraſite.*
Secerno, abjungo, ſeparo. *To divide, to ſeparate.*
Seco, divido. *To cut.*
Sedeo, quieſco. *To ſit.*
Seges, frumentum in ſpicis. *Corn yet ſtanding.*
Selego, ſeorſùm colligo. *To gather apart.*
Semis, .i. ſemias, ſex unciæ, dimidium aſsis. *Half a pound, or the half of any whole ſum.*
Senecta, vel ſenectus, ſenium, ætas. *Old age.*
Senex, ſenio confectus. *An old man.*
Senio, quod ſex puncta continet. *The ſiſe point.*
Senium, idem quod ſenecta.
Senſus, & ſenſum, organum ſentiendi, & quod mente concipitur. *Any of the five wits, called the ſenſes; or that which the minde conceiveth, called the meaning.*
Sentio, aliquo ſenſu percipio, pro intelligo ponitur. *To perceive by ſome ſenſe, or to underſtand.*
Sentis, ſpina. *A thorn.*
Sepelio, defunctum terrâ condo. *To bury.*
Sepio, obſtruo, circundo, munio. *To compaſſe, to hedge.*
Seps, ſerpens parvus. *A little ſerpent after whoſe ſtroke the members do rot.*
Sequor, abeuntem ſubſequor. *To follow.*
Sermo, loquela *Speech.*
Ser, populus Aſiæ. *One of a certain people in Aſia, called* Seres.
Sero, ſemino, planto. *To ſow, or plant, or to graft, and ſometime by tranſlation to beget. By tranſlation alſo we ſay,* Serere bella, ſerere certamina, .i. movere lites & pugnas.
Serpens, anguis. *A dragon, or ſerpent, or ſnake.*
Sibilus, eſt quidam ſtridor oris per anguſtam ſpiritûs emiſsionem, inter dentes ferè. *An hiſſing.*
Sido, deſcendo ad ſedendum *To pitch, or to lie down.*
Siler, arbor quam vulgò ſalicem vocant. *An Oſier: with the difference* Montanum, *it ſignifies a ſimple that the apothecaries do uſe, in Latine called* Seceli Maſsilienſe.
Silex, lapis duriſsimus, unde ignis excutitur. *A flint ſtone.*
Sinapis, & ſinapi, herba eſt ſemen ferens tantâ acrimoniâ, ut lacrymas cieat comedenti. *Seenie, muſtard.*
Sindon, velum ſubtiliſsimum *Fine linen cloth, lawn.*
Singultio, graviter tuſsio, & ſingultum emitto. *To ſob.*
Sino, permitto. *To ſuffer.*
Sinus & ſinum, genus vaſis ſinuoſi. *A bowl or diſh to drink wine or milk in.*
Siren, monſtrum maris. *A Mearmaid.*
Siſer, herba cujus radix præcipuè eſt in uſu. *A Parſnip.*
Siſto, ſtare facio. *To ſtand before.*
Sitis, deſiderium potionis. *Thirſt.*
Soboles, ſucceſsio. *An offſpring*
Socrus, uxoris vel mariti mater. *A mother in law.*

Sodalis, eiuſdem ſortis ſocius. *A fellow.*

Sol, qui Phœbus dicitur. *The ſunne.*

Soleo, ſuetus ſum. *To be wont.*

Solium, ſella regia, in qua reges jus dicentes ſedebant. *A throne, or chaire of eſtate.*

Solvo, quod ligatum erat diſſolvo, ac enodo. *To looſe.*

Somnus, ſopor, quies. *Sleep.*

Sono, ſonum facio. *To ſound.*

Sorbeo, deglutio quicquam molle. *To ſup.*

Soror, notum eſt. *A ſiſter.*

Spargo, latè projicio, ac paſſim jacto. *To ſparkle, or ſprinkle.*

Species, effigies, aromata, genus, viſio. *A forme, ſpice, the kinde of a thing, or an appearance.*

Specio, video. *To ſee.*

Specus, ſpelunca, unde ſpectare licet. *A denne to wait a prey.*

Sperno, deſpicio, contemno. *To deſpiſe.*

Spinus, agreſtium prunorum arbor. *A ſloe-tree.*

Splen, lien, viſcus quoddam. *The milt.*

Spondeo, ſponte promitto. *To promiſe, and ſometime to betroth.*

Sponſalia, promiſsio ſive ſtipulatio futurarum nuptiarum. *Betrothing, with oonditions taken.*

Spontis, naturæ & ingenii proprii. *Of nature and own diſpoſition.*

Statuo, pono, colloco, erigo. *To place, to ſet up, ſometime to decree and appoint; ſometime to dedicate, and ſet before.*

Sterno, projicio in terram. *To throw down, or to ſpread.*

Sterto, dormio, ſomnum altum dormiendo capio. *To ſleep till we ſnort.*

Stipis & ſtips, pecuniæ genus, quod per capita colligere ſolent. *A money gatherred by the poll, for the uſe of the gods, or for the poore: and therefore it ſignifieth alſo a reward, or a profit.*

Stirps, origo, progenies, ſoboles. *A ſtock, a tribe, a deſcent, and ſometime it is the body of a tree.* Idem quod truncus.

Sto, erectus ſum, vel maneo. *To ſtand.*

Strepo, ſonum facio. *To make a noiſe.*

Strido, ſtrepitum edo. *To make a noiſe, a whiſſing, or a croaking.*

Strideo, facio ſtridorem, ſonum violentum. *To make a great noiſe, or to gnaſh with teeth. It is applied alſo to wheeles, to doore hooks, to ſerpents, to the ſea, and ſuch other things.*

Stringo, premo, arcto. *To make ſtrait, to pull, ſometime to ſtrike.*

Struo. *To build, to pile up, and ſometime to endeavour, and to go about, or to ſet in aray.*

Stultitia, imprudentia, ſtoliditas. *Fooliſhneſſe.*

Suadeo, hortor ad id quod intendo. *To counſel.*

Suber, genus ligni, quod nautis utile eſt, ut ſupernatent retia. *A cork-tree.*

Sublego, furto aliquid ſurripio. *Privily to ſteal away.*

Suboleo, leviter oleo, ſive odoratûs ſenſu leviter percipio. *To ſavour or to ſmell a thing a little, and by tranſlation to be eſpied, and to be ſmelled out.*

Sueſco, ſoleo. *To be accuſtomed.*

Suffero, ſuſtineo, patior. *To ſuſtain or abide.*

Sugo, ſpiritu attraho ſuccum. *To ſuck.*

Sulmo, oppidum in Brutiis. *A town.*

Sum. *To be.*

Sumo multum & penè nimium mihi. *To take.*

Supellex, res domeſtica. *Houſehold ſtuffe.*

Suppetiæ, auxilium, ſubſidium. *Aid, help, ſuccour.*

Supplico, humiliter, & cum reverentia precor. *To intreat.*

Surgo, erigo me. *To ariſe, ſometime to ſpring or to grow, to increaſe. It is alſo to ariſe by little and little, as things do in building.*

Sus, animal ſordidum. *A boare, ſow, or hog.*

Synodus, conventus. *A councel congregate.*

T

TAceo, ſileo, non loquor. *To keep ſilence.*

Tædet, pertæſum eſt, diſplicet. *It irketh, or wearieth.*

Tænarus, locus umbroſus in radice Maleæ promontorii Laconiæ juxta Spartam civitatem, in quo quia hiatus magnus eſt, & ſtrepitus quaſi progredientium ſentitur, dixerunt veteres per hunc eſſe deſcenſum ad inferos. *A promontory in Laconia, wherein is an entrance to go down to hell.*

Tagus, fluvius Luſitaniæ habens arenas aureas. *A certain river in Portugal.*

Talio, vindicta, hoſtimentum. *A vengement, or like for like.*

Talpa, animal captum oculis, muri ſimile. *A mole or want.*

Tango, percutio. *To touch.*

Tantundem, æquè tantum. *As much.*

Tapes, vel tapetum, vel tapete, id eſt, panni depicti, tegimen mirè pictum variis coloribus. *A carpet, or a cloth of arras.*

Tartarus, demiſsior inferni locus. *Hell.*

Taygetus, mons in Laconide Baccho ſacer, ſub quo Sparta & Amyclæ. *An hill in Lacedemonia, where* Sparta *and* Amyclæ *the cities do ſtand.*

Teges, vile ſtragulum, matta ſcirpea. *A mat.*

Temno, ſperno. *To deſpiſe.*

Tempe, pulcherrimus ager in Theſſalia quem Peneus alluit. *A very faire field in* Theſſalia, *moſt pleaſant to behold, and therefore appellatively*

latively it may be uſed for a place of delight, as Paradiſe *and* Elyſium *are. There is alſo* Tempe *in* Bœotia, *called* Temneſia Tempe: *another in* Sicily, *named for difference* Helorix; *the firſt is called* Theſſalia Tempe.

Tendo, expando. *To ſtretch, or bend.*

Teneo, apprehendo. *To hold.*

Tepeo, in medio inter calidum & frigidum ſum. *To be warm.*

Tepeſco, tepidus fio. *To wax hot*

Ternio, numerus ternarius. *The number of three.*

Tero, comminuo, conſumo, tundo. *To weare by diminiſhing.*

Teſqua, loca edita, aſpera.

Teſtis, qui vel quæ teſtimonium profert. *A witneſſe, man or woman.*

Teucrus, Teucer, nomen proprium Trojanorum regis. *A name of a certain king of Troy.*

Texo, telam ſtruo ac paro. *To weave.*

Thebæ, nomen quarundam urbium. *The name of a city in* Egypt, *and of another in* Bœotia: *you ſhall finde alſo in authours* Thebe *and* Theba.

Thermæ, loca aquas habentia, aut naturæ ſponte calentes, aut fornace calefactas, fundendi lavandive uſibus ſervata. *Hot bathes.*

Thorax, pectus, & pectoris munimentum. *The breaſt, and breaſt-plate.*

Thrax, vir Thraciæ. *A Thracian*

Thus, incenſum libamen quo Deum veneramur, aliquando ipſa arbor. *Frankincenſe, and the tree.*

Tignus, tignum, trabs quâ variè diſpoſitâ domus extruitur. *A rafter.*

Tigris, animal velociſſimum & truculentum. *A Tigre.*

Timeo, metuo. *To fear.*

Timeor, metuor. *To be feared.*

Titubo, linguâ vel pedibus vacillo. *To ſtumble or ſtammer.*

Tollo, elevo, ſublevo. *To lift up, to bring up as children are by nurſing, or elſe to ſlay, or take away.*

Tondeo, crines vel lanam ſeco forcipe. *To clip or ſheare.*

Tonitrus, & tonitru, nubis ictæ ſeu potiùs diruptæ ſonus. *Thunder.*

Tono, valde ſono, ac facio tonitrum. *To thunder.*

Torpeo, languidus ſum & remiſſus. *To be ſluggiſh & weak.*

Torqueo. *To wreath, to wreſt, to winde or turne about, to govern, to ſpinne, to vex and trouble, to whirle, &c.*

Torquis, circulus aureus colliſque ornamentum. *A chain to adorn the neck.*

Torrens, fluvius per pluviam collectus. *A lake without ſpring, begunne by rain.*

Torreo, uro, aſſo. *To roſt.*

Torris, lignum ardens vel aduſtum. *A fire-brand.*

Tot. *So many, or many.*

Tracto, traho vel ſurſum traho. *To pull and to draw up, or to handle by faire or foule means.*

Trado, in poteſtatem alterius transfero. *To deliver unto another.*

Traho, vi ad me rapio ac duco. *To draw.*

Tranſlego, legendo tranſcurro ac perlego. *To reade over.*

Tremo, commoveor, agitor. *To tremble.*

Tres. *Three.*

Tribus, progenies. *A kindred.*

Tricæ, capilli pedibus pullorum gallinaceorum involuti. *Hairs or feathers wrapped about the feet of chickens, or pigeons; alſo vain trifles.*

Triptoton, nomen quod tribus quibuſcunque caſibus inflectitur. *A noun declined with three caſes.*

Tros, nomen viri. *A Trojan.*

Trudo, manibus pedibúſve impello. *To thruſt.*

Tu. *Thou.*

Tuber, dictum à tumendo, & priore longâ, terræ callus. *A ſwelling in any thing, a muſhrom, or that whereof the puſh is.*

Tueor, defendo. *To defend.*

Tuor, video. *To ſee.*

Tundo, decutio, pulſo. *To beat, or to knock.*

Tuſſis, vehemens ſpiritûs eruptio, ex qua meatum ſuum obſtruunt excutere conantes. *The cough.*

Tybris, fluvius Italiæ. *Tyber.*

Tybur, oppidum Italiæ.

V

Vado, eo. *To go.*

Valeo, poſſum, validus ac ſanus ſum. *To be in good health, or to be able.*

Valvæ, ſunt fores geminas habentes partes in ſe coeuntes. *A two-leaved doore.*

Vannus. *A vanne to winnow corn with.*

Vas vadis, vadimonium. A *ſurety in a matter of debt.*

Vas vaſis, inſtrumentum ad aliquid capiendum idoneum. *A veſſel.*

Vates, poeta, & qui futura prædicit. *A prophet, or a propheteſſe.*

Uber. *The adjective ſignifieth plentifull, abundant, copious: the ſubſtantive ſignifieth a pap, or a dug, or an udder; and ſometime it is found for plentifulneſſe: as,* Uber agri, *for* Fertilitas agri.

Vectis, inſtrumentum quo clauditur oſtium. *A doore-barre.*

Veho, navi, plauſtro, quadrupede porto. *To carry.*

Vello, traho, extirpo. *To pull, or to pluck up.*

Vendo, venundo, alieno. *To ſell.*

Veneo, vendor. *To be ſold.*

Venio, ad aliquem accedo. *To come.*

Venter, qui à pectore ad pubem terminatur. *A belly.*

Venus, dea amoris & venuſtatis. *The goddeſſe of love and beauty.*

Ver, anni pars temperatior. *The ſpring time.*

Verber, inſtrumentum longum verberandi. *Any thing that*

we

we beat withall; as rod, whip, wand, or other. It ſignifieth alſo the ſtripe.

Verberis, hoc non videtur deficere ullo caſu. Vide Verber.

Vergo, tendo, declino. *To bend, to go, or to incline ſome way.*

Vermis, à vertendo, quia ſeſe torquendo repit. *A worm.*

Verna, ex ancilla domi natus ſervus. *A bondman born of a bond-woman at home. It is uſed adjectively for that, that is domeſticall or not ſtrange, as* vinum verna.

Verres, porcus non caſtratus *An hogge.*

Verro, purgo, traho. *To ſweep.*

Verto, muto, volvo. *To turn, or to change.*

Vervex, mas inter oves, cui adempti ſunt teſticuli. *A Weather.*

Veſcor, utor cibo, & paſco. *To eat.*

Veſper, idem quod Heſperus. *It is called alſo* Veſperugo, *& it is taken for the evening tide.*

Veto, prohibeo. *To forbid.*

Vicem, viciſsitudinem. *An interchange when turns be.*

Video, oculis intueor. *To ſee.*

Vieo, ligo, ſeu inflecto. *To binde or to bowe: thereof* Vietores *be called Coopers,* qui vaſa vinaria religant.

Vigil, qui vel quæ vigilat. *A watcher, man or woman.*

Vincio, ligo *To binde.*

Vinco, ſupero. *To overcome.*

Vindex, qui vel quæ vindicat. *An avenger, man or woman.*

Vir, notum eſt. *A man.*

Virgilius, Poeta. *A Poets name.*

Virgo, quæ non eſt paſſa virum. *A virgin.*

Virtus, ars rectè benéq; vivendi. *Vertue, or great power.*

Virus, venenum, & gravis odor *Poyſon, or ſtench.*

Vis, virtus, robur, fortitudo, natura, violentia. *Strength, power, nature, violence.*

Viſcum, vel viſcus, id eſt, glutinum ad aucupium. *Birdlime.*

Viſo, eo ad videndum. *To go to ſee.*

Vitrum, materia tranſlucida quæ ex arena & cinere fit. *Glaſſe.*

Vivo, vitam ago. *To live.*

Ulciſcor, vindico. *To aven*

Unguis, durities digito tam in avibus cæteri beſtiis, quàm in homine *nail or hoof, and a tallon.*

Vocito, frequenter voco. *O to call.*

Volo, as. *To flie, or to go a as* Navis volat: Fama vo *But* volo, vis, *is to will, or willing.*

Volvo, verto. *To rowle.*

Vomis, vel vomer, nomen bet quòd terram vomat. *plough-ſhare.*

Vomo, per os ejicio. *To v or to parbreak.*

Urgeo, premo, compello. *thruſt,*

Uro, ardore aut frigore, n nunquam aliâ vi lædo. *burn; and by tranſlation, to or to grieve.*

Utor, uſum rei habeo. *To*

Vulgus, multitudo ignob *The baſe and common peop*

Vulpes, animal aſtutum. *A F or a Fixon.*

Uxor, viri conjux. *A wife.*

Finis interpretationis omnium Nominum & Verborum Grammatices REGIæ.

¶ Magiſter diſcipulos ad ſtudia literarum cohortans.

Os ad ſe pueri primis invitat ab annis,
Atque ſuâ Chriſtus voce venire jubet;
emiáque oſtendit vobis venientibus ampla,
Sic vos, ô pueri, curat amátque Deus.
s igitur læti properate, occurrite Chriſto,
Prima ſit hæc Chriſtum noſcere cura Deum.
d tamen ut Dominum poſsis cognoſcere Chriſtum,
Ingenuas artes diſcito parve puer:
oc illi gratum officium eſt, hoc gaudet honore;
Infantum fieri notior ore cupit.
Quare nobiſcum ſtudium ad commune venite,
Ad Chriſtum monſtrat nam ſchola noſtra viam.

Puer ante lectionem.

Æterno ſoboles amata Patri,
Quem vox æthere miſſa mandat unum
udiríque, colíque Chriſte, qui nos
d te voce jubes venire blandâ,
ffirmans pueros Deo placere;
a ſanctum mihi Spiritum, magiſtro
t monſtrante, viam ingredi, Redemptor,
d te quâ liceat venire, poſsim:
Da cum moribus artibúſque honeſtis
Sacri dogmata puriora verbi
Addiſcam: ſapientiâque & annis
Ut creſcens, tibi plurimos & ipſe
Olim adducere, quæ facit beatos
Doctrinámque alios docere poſsim.
Hæc eſt ſumma mei capútque voti;
Quod ratum jubeas ut eſſe, per te
Ipſum, Chriſte, rogo, tuúmque Nomen,
Æterno ſoboles amata Patri.

Puer orans ante cibum.

Conditor & rector magni Pater optime mundi,
Huc ades, & donis auxiliare tuis.
Nate Deo, noſtræ reparator Chriſte ſalutis,
Ut cibus, ut poſitus fac bene potus alat.
Et tu ſancte comes, dux ſolatórque piorum
Spiritus, huic menſæ mitis adeſſe velis.
Corpora ſic rectè paſcentur noſtra, nihilque
Languida ſic poterit lædere membra mali.

Poſt cibum.

Corpora qui ſolito ſatiâſti noſtra cibatu,
Qui ſatias toto quicquid in orbe manet;
Paſce tuo, Genitor, mortalia pectora verbo,
Noſtráque cœleſti nectare corda riga:
Quò pariter membris pariter quoque mente refectis,
Uſque tuâ liceat nos bonitate frui;
Tandem etiam placido vectos ſuper æthera curſu,
Inter felices aſtra tenere choros.

Oratio matutina.

Chriſte, Dei æterni ſoboles æterna parentis.
Ex illibata Virgine natus homo;
Morte tuâ qui devicta de morte triumphas,
Et peccata tuo ſanguine noſtra lavas:
Ah, vitam largire piis ſine fine beatam,
Qui te cunque fide non dubitante colunt.
O da peccati tangat mea pectora ſenſus,
Delicti ut pigeat pœniteátque mei:
Utque petens veniam credam tibi vera profeſſo,
Et ſtudium de te pendeat omne meum:
Te ſolum venerer, tibi diſcam fidere ſoli,
Unicum & agnoſcam te Dominum atque Deum:
Néve tuo à cultu veſanâ mente recedam,
Réſque prior mihi ſit nomine nulla tuo:
Nec me quicquam in vita aut in nece ſeparet abs te;
Sed ſemper famulus ſim maneámque tuus.

Amen.

